

Fortællingen om Gjellergaard på Gjellerodde:

Ved 25 års jubilæet i 2018 fortælles om perioden som hjemstavnsgård 1993-2018, dernæst historien fra før – både Gjellergaard og Gjellerodde,

Forsøg på at afvande Gjeller Sø og Vestersø – møllen der blev rejst for at hjælpe med afvandingen – en hollandsk Mølle, som blev købt på auktion ved Flynder Sø.

Digteren Thøger Larsens ”land” – hans Hvidenæs med ”fiskergubbens magre ko”.

April 2018: Første udgave af historien om Gjellergaard

Redigering og layout:
Ib Brændgaard Jensen
ibpostboks@gmail.com

Korrektur:
Jytte Brændgaard Jensen

Forlag Bod – Books on Demand, København, Danmark
Fremstilling: Bod – Books on Demand GmbH – Norderstedt, Tyskland

Indhold:

Side:

3	Indhold
4	Forord
5	Gjellergaard og Gjellerodde
16	Historien om hjemstavnsgården, Inga Kristensen fortæller
26	Opbakning fra Lemvig Museum
27	Nyt stråtag på Gjellergaard
29	Billeder fra påsken 2017 m.m.
32	Periode med udlejning fra 1948-1986
34	Martha Larsen Underbjerg fortæller
38	Edith Nielsen fortæller
41	Gjellerodde – forsøg på tørlægning af Gjeller Sø og Vestersø Den hollandske mølle sat op ved Gjeller Sø i 1874
46	Svend Madsen fortæller om Gjellerodde og Moster Puttes hus
53	Skøderne på Gjellergaard.
58	Familien på Gjellergaard i 3 generationer
63	Digteren Thøger Larsens aner.
71	Folketællinger på Gjellergaard 1880 til 1940
78	Folketællinger Thøger Larsens barndomshjem 1787 til 1901
80	Boelsmand og fisker Jens Højland skrev dagbog
86	Tegning af Thøger Larsen, hvor møllen kan ses.
91	Billeder fra Gjellerodde – før turister og sommerhuse kom.
101	Billeder om fiskeri på Gjellerodde
117	Fremtiden på Gjellerodde

Forord:

På Gjellergaard er der en del historisk materiale samt billeder fra restaureringen til hjemstavnsgård i perioden fra 1988 samt historiske arkivalier flere 100 år tilbage i tiden.

Stor tak til følgende der velvilligt har givet mig lov til at kikke deres mapper igennem for historisk materiale:

Lemvig Kommune fra arkivet under Rådhuset.

Lokalhistorisk Arkiv for Klinkby og Omegn.

Arkitekt Egon Aagaard, der ydede rådgivning og var leder af projektet under restaureringen.

Tidligere socialchef Jan Pedersen og stadsingeniør Niels Erik Stampe, Lemvig Kommune med flere og ikke mindst Inga Kristensen (ildsjælen i projektet) var med til at projektet med hjemstavnsgården blev gennemført – og at det blev godkendt byrådet.

Det har været min plan at samle relevant materiale i bogen. Jeg har forsøgt at komme ind til Gjellerboernes ”folkesjæl” gennem skildringer, som jeg har fundet på arkiverne. Stor tak for opbakning fra bestyrelse og ledelse på Gjellergaard, der er kommet med flere input!

Anledningen til udgivelse af bogen er Gjellergaards 25 års jubilæum som hjemstavnsgård i 2018.

Der er også en omtale af ”Moster Puttes hus”, fiskere og boelsmænd, tiden før turister og sommerhusbyggeri, forsøget på at afvande Gjeller Sø og Vester Sø med en mølle.

Overskud ved salg af bogen ”Gjelleroddefortællinger” går til hjemstavnsgården, så det er alene trykkeriomkostninger foreningen skal betale.

Den 23.04.2018

Ib Brændgaard Jensen

Gjellerodde – nederst herregården Kabbel:

Hjemstavnsgrunden Gjellergaard - på Gjeller Odde ved Lemvig.

Hjemstavnsgrunden Gjellergaard ligger på Gjeller Odde nord for Lemvig. Den restaurerede bygning står som repræsentant for den vestjyske fiskerbondes byggestil.

Den gamle del af gården er indrettet som hjemstavnsmuseum, hvor der er udstilling af håndarbejder og uld.

Restaureringen af "Gjellergaard" blev påbegyndt april 1992 og afsluttet maj 1993. Det økonomiske grundlag for projektet var tilskud fra Lemvig Kommune, Ringkøbing Amt, Sonning-fonden og Helse-fonden. Formålet med restaureringen var at bevare et stykke vestjysk kultur. På "Gjellergaard" vil interesserede på tværs af aldersgrupper kunne samles i et socialt kulturelt arbejde.

"Gjellergaard" drives af GJELLERGAARD-FORENINGEN, men i øvrigt kan alle, der har lyst, være med.

Gjellergaard november 2014:

Gjellergaard i dag:

I den gamle stue er der fuld aktivitet. Der kniples, og der er også salg af de fine ting fra kniplebrættet. Vi sælger gammeldags julepynt i form af engle, fremstillet af uld. Vi har i år nye engle m.v. i strik. Du kan lave julestjerner. Masser af håndarbejder i butikken.

GJELLERGAARD kan lejes til små selskaber. I salen er der plads til ca. 45 personer. Desuden er der anretterkøkken med køle/fryseskab, komfur, opvaskemaskine, kaffeanlæg, varmluftsovn og microbølgeovn.

Pris: Leje pr. dag kr. 1650,00 (incl. el & rengøring) Service (60 personer) gratis.

Fester, arrangementer, generalforsamlinger, jubilæer, barnedåb og møder. Vores hyggelige omgivelser og smukke udsigt sætter en god ramme for et arrangement

Frivillige og ledere på Gjellergaard i jubilæumsåret 2018:

Bestyrelsen 2018:

Lili Poulsen (formand), Dorthe Sønderby, (næstformand) Kai Lillelund, (kasserer), Bjarne Majlund (sekretær), Aage Grønne (bestyrelsesmedlem).

Fra venstre Kai Lillelund, Bjarne Majlund, Dorthe Sønderby, Lili Poulsen, Niels Chr. Mejdahl Poulsen og Aage Grønne

Lili og Niels Chr. Mejdahl Poulsen, - ledere på Gjellergaard:

Øvrige frivillige medarbejdere i 2018:

Ragnhild Hansen, Marie Rasmussen, Susanne Kristensen, Knud Kristensen, Gudde Majlund, Inga Lyng, Jens Lyng, Hanne Abildgaard, Gerda Nissen, Joan Larsen, Jens Erik Stigaard, Nancy Stigaard, Jytte Brændgaard Jensen, Ib Brændgaard Jensen, Inga Mårbjerg, Lise Lundgaard Madsen, Edith Madsen, Karen Olsen, Anette Grønne, Aage Grønne, Inger Kvist Troelsen, Kirsten Maae, Ejvind Maae, Grethe Dalgaard, Ulla Dalgaard, Elin Lillelund, Ingrid Møller, Sonja Pedersen, Rita Nielsen, Mary Jensen, Anette Christensen, Alice Lorentzen, Andreas Lorentzen, Kirsten Schmidt, Hanne Odgaard, Ole Odgaard.

Arbejdsgruppe dannet i anledning af planlægningen/arrangementer i jubilæumsåret 2018:

Bestående af bestyrelsen, Niels Chr. Mejdahl Poulsen, Anette og Aage Grønne, Elin Lillelund, Jytte og Ib Brændgaard Jensen.

25års jubilæums-program i 2018:

I påsken, pinsen og i juni måned er der faste udstillinger i det gamle butiksløkke af håndarbejder – overvejende broderier, samt en udstilling af blå emalje, som er til salg.

16.05.2018: Musik og fællessang med Annette Breinholt Christensen, kl: 19:30

10.06.2018: Cykeltur på Gjellerodde- i samarbejde med Cyklistforbundet - start kl. 10:00 fra Gjellergaard

15.06.2018 kl. 15:00-18:00 Reception Lemvig Musikskoles Voksenkor.

16.06.2018: Jubilæumsfest Kl. 18:00 (tilmelding)

08.07.2018: Sammen med folkedanserne. Anni Nørby, NordJyll. arbejder med uld.

18.07.2018: Svend Burchardt, Mejrup – sang og musikaften.

07.08.2018: Vesterhavskoret. En aften i musikkens tegn.

11.09.2018: Ruth Kirkedal. Thøger Larsen og Grethe Zahle.

Uge 26: Kryddersnapsetur på Odden, (Smagsprøver)

Ugerne 27 - 30 tirsdage og søndage. aktiviteter som rebslagning/kartoffelmel/tjæring af fiskegarn/ tærskning med plejl/fiskeri med mere.

Søndag d 8/7, d. 15/7, d. 22/7 og d. 29/7 brunch fra kl. 11:00 - 14:00 (Tilmelding)

D. 3/7, d. 10/7, 17/7 og 24/7, forarbejdning af uld, Anette Grønne og Sonja Pedersen.

d. 10/7: Spisning efter fåreklipping - grillet lam m/tilbehør (tilmelding)

Uge 27-30. Malerier Anne Kildegaard, Margit Buus - tørklæder m.m., Agnete Maagaard - glas, Thøger Larsen udstilling.

Fortælle- og sangaften v/ Svend Burchardt, Mejrup (se nærmere dato på hjemmesiden)

Torsdage d. 26/7 og d. 2/8 Tur på Planetstien m/guide, kaffe og kringle.

Søndag den 29. juli kl. 10:30: Friluftsgudstjeneste v. sognepræst Iben Tholstrup.

28/8: Høstfest med folkedans. Æbleskiver med mere.

Vesterhavskoret - se nærmere dato på hjemmesiden: www.gjellergaard.dk

Ruth Kirkedal – foredrag – se nærmere dato på hjemmesiden.

Eksempler på udstilling i 2018:

Eksempler på udstillinger i 2018

Historien om hjemstavnsgården Gjellergaard

Fra ruin til hjemstavnsgård

Inga Kristensen fortæller:

I 1988 besluttede byrådet, at Gjellergaard skulle istandsættes, og man satte 200.000 kr. af til formålet.

Inga Kristensen, Seniorklubben i Klinkby blev kontaktet af byrådet og spurgt, om hun havde en ide til anvendelse af Gjellergaard, hvis den blev restaureret.

Gjellergaard før:

Gjellergaard i 1991:

Inga Kristensen havde ikke umiddelbart nogen ide om stedets anvendelse, men det satte nogle tanker i gang. Hvis Gjellergaard skulle bevares, skulle det være i den oprindelige stil, men hvad kunne gården så bruges til ?

Efterhånden kom der nogle ideer, og udgangspunktet var Seniorklubben i Klinkby. Ideen var følgende:

Beboelsen skulle se ud, som den havde gjort i slutningen af 1800-tallet. Mens stald og lade skulle indrettes med én lille kaffestue, moderne køkken og naturligvis toiletter.

Man kunne så leje sig ind og drive stedet som en slags levende museum med frivillig arbejdskraft. Baggrunden for ideen var for første: - det stadig stigende antal yngre mennesker, som gik på efterløn eller førtidspension, der føler sig for friske til de traditionelle pensionisttilbud, og for det andet – de mange, der laver fine håndarbejder og husflid.

Idè beskrivelsen blev sendt til Lemvig Kommune og fik det svar, at man syntes ideen var god, og man ville arbejde videre med den.

Men efter ca et halvsårstid fik Inga Kristensen den besked, at pengene var brugt til noget andet, så Gjellergaard blev nok jævnet med jorden. Inga Kristensen var efterhånden blevet grebet så meget af ideen, at hun spurgte, om de ville vente et halvt år, så ville hun forsøge, om det kunne reddes på én eller anden måde. Her fik Inga Kristensen god hjælp af både stadsingeniør Niels Erik Stampe, socialchef Jan Pedersen, Lemvig Kommune og arkitekt Egon Aagaard. De talte om, at der måske kunne skaffes penge fra forskellige fonde.

Men først måtte der laves tegning og økonomisk oversigt, og der måtte en bestyrelse eller arbejdsgruppe til for at søge fondsmidler. En arbejdsgruppe blev nedsat. Arkitekt Egon Aagaard lavede tegninger og en økonomisk oversigt. Det kom unægtelig til at se lidt anderledes ud end de 200.000 kr. kommunen havde regnet med, idet overslaget var på godt 600.000 kr.

Man var i arbejdsgruppen enige om, at det var total renovering, hvis man skulle have med det at gøre.

Projektbeskrivelse, tegninger og økonomisk oversigt blev sendt til forskellige fonde, Ringkøbing Amt og Lemvig Kommune. Det resulterede i, at man først på sommeren 1991 fik besøg af ”embedskvinder” fra amtet. De syntes syntes godt om projektet, gik hjem og sendte amtspolitikere ud til os lidt senere på året.

Det resulterede i, at de bevilgede os 300.000 kr. til projektet – mod at Lemvig Kommune gav os et tilsvarende beløb i form af arbejdskraft.

Det gjorde Lemvig Kommune, og vi var så ikke langt fra målet. Vi søgte amt og kommune om en underskudsgaranti på restbeløbet, idet arbejdsgruppen håbede, at få lidt fra nogle fonde, vi havde søgt. Ringkøbing Amt og Lemvig Kommune sagde ja til det, og vi kunne således komme i gang med restaureringen i foråret 1992. Fra forskellige fonde fik man 110.000 kr

Der høstes rør ved Ferring Sø:

Fra venstre: arkitekt Egon Aagaard. Inga Kristensen (formand) og
byrådsmedlem Andreas Nielsen.

Der arbejdes:

Indvielse af hjemstavnsgården Gjellergaard den 11.juni 1993:

Der var stiftende generalforsamling den 25.03.1992.

Der blev høstet tagrør ved Ferring sø tidligt om foråret 1992. Tagrørene var Gjellergaard blevet foræret af lodsejer ved Ferring sø. Aksel Kirkeby fra Engbjerg havde klaret aftalerne med lodsejerne.

Første maj 1992 var vi så klar til at gå i gang med selve restaureringen. I den del af huset, som var beboelse, er det gamle murværk bevaret. Det er således stadig soltørrede lersten, der er indemur her. Ligeledes er de gamle døre og til dels de gamle gulve og de gamle loftsbjælker bevaret, medens loftet er nyt. Det gamle køkkenbord er også bevaret. Desværre var komfuret fjernet/stjålet, men heldigvis blev vi foræret et gammelt komfur, som vi fik sat op, og ved juletid blev der kogt mange klejner og bagt masse af æbleskiver her.

Der blev isat nye vinduer, og de er lavet helt efter den gamle model. Den del af gården som var stald og lade, er omtrent nybyggeri, men selvfølgelig så nær det gamle som muligt. Der er selvfølgelig også nyt tag af de strå, vi var blevet foræret. Frivillige deltog som nævnt selv i høstarbejdet – og har selv stødt dem, som det hedder.

Samtidig med at byggeriet kom i gang, blev der nedsat et markedsudvalg af folk fra Seniorklubben i Klinkby. De skulle bruge gammelt inventar til resten af huset.

Dette udvalg fik samlet 40.000 kr. ind. De fleste af pengene var overskud fra en markedsdag, som blev afholdt i Klinkby Skole, med mange forskellige indslag. Blandt andet et cykelsponsorbeløb, som lærerne på skolen og Klinkby Boldklub havde arrangeret. Dette cykelløb gav virkelig mange penge.

Restaureringen tog godt et år. Der blev afholdt stiftende generalforsamling den: 5. marts 1992.

Valgt til bestyrelsen den 25.03.1992:

Inga Kristensen, Lomborg, Andreas Nielsen, Vandborg, Christian Nielsen, Lemvig, Else Gjørup Rasmussen, Klinkby, Irma Vang Pedersen, Lemvig.

Møde den 01.04.1992:

Konstituering:

Formand: Inga Kristensen

Næstformand: Christian Nielsen

Sekretær: Irma Vang Pedersen

Kasserer: Andreas Nielsen (med hjælp fra Else Gjørup Ramussen)

Indvielse af Hjemstavnsgården Gjellergaard den 11.06.1993.

Hvordan er det så gået? (1993-2002)

Vi har haft åbent herude flere dage om ugen i turistsæsonen. I begyndelsen knap så meget, som vi efterhånden har fundet af, der er behov for.

Turistkontoret ser således gerne, at vi har åbent hver dag i juli måned.

Desuden åbner vi efter aftale for mange udflugter og foreninger, som ringer i forvejen. Vi har også haft forskellige endagskurser her.

Snart efter åbningen fik vi forespørgsler, om vi ville leje ud til små fester.

Det blev vi i bestyrelsen enige om at prøve, og vi må nok sige, det er blevet populært - at holde fest her.

Vi har ca 25 frivillige medarbejdere, og opgaverne er mange og forskellige. Vi er jo faktisk i hotel- og restauratørbranchen – dog uden spiritusbevilling, og vi er i turisterhvervet med alt, hvad det indebærer.

Det er gået rigtig godt herude. Vi har investeret i forskelligt inventar, som der ikke var penge til fra starten.

Et lille ”fårehus” har været et stort ønske helt fra planlægnings-fasen. I 1995 blev vi i bestyrelsen enige om, at der var økonomisk mulighed for at bygge det. Vi fik lavet tegning og oversigt samt de forskellige tilladelser. Huset ville koste ca. 75.000 kr.

I 1996 fik vi fårehuset bygget. Her har også mange frivillige arbejdet sammen med fagfolk, ligesom også nogle arbejdsledige piger har hjulpet til med byggeriet og restaureringen af alle de gamle landbrugs- og fiskeredskaber, som vi har fået til huset. Senere har vi fået et tjæreværk og en gammel limfjordsbåd.

I 1999 søgte – og vi fik bevilget 150.000 kr. fra Indenrigsministeriets landdistrikts-pulje til et projekt, der dels som hjemstavnsgården som centrum skulle skabe bedre kendskab til egnens muligheder for såvel turister som fastboende – dels i samarbejde med jobcenteret at skaffe den nødvendige arbejdskraft til at gennemføre projektet. Man gik i samarbejde med Bøgelundskolen og opstillede forskellige temaer; - egnens historie- Gjellergaards historie og dannelsen af Gjellerodde - gamle håndværk (uld-plantefarvning)- fremstilling af hjemmeside til internettet – tekstbehandling.

Projektet skulle være et tilbud til mennesker, der på grund af arbejdsløshed, sygdom eller andre forhold var i en situation, hvor de havde brug for afklaring af deres forhold. Uddannelsen skulle være af personlig og faglig art. Den skulle give inspiration til at søge nye veje i livet, til at finde nye arbejdsområder eller uddannelse. Projektet blev afsluttet i år 2000.

Lemvig, 12. februar 1991

Gjellergaard – et socialt-kulturelt projekt:

På Lemvig Museums vegne skal jeg hermed give Gjellergaard-projektet min varmeste anbefaling.

Selve bygningen er bevaringsværdig som repræsentant for den vestjyske fiskerbondes enkle byggeskik, og den er et væsentlig islæt i det forblæste, åbne landskab med udsyn over Limfjorden. Stedet har mange formidlingsmæssige muligheder – rent geografisk er der lige uden for døren et stykke spændende landskabshistorie, og kulturelt ligger bygningen i digteren Thøger Larsens ”land” – hans Hvidenæs med ”fiskergubbens magre ko”.

Lemvig Museums anlæg ”Planetstien”, der formidler såvel Solsystemets størrelsesforhold som Thøger Larsens digtning og landskab, passerer lige forbi Gjellergaard. Bygningen danner således knudepunkt for en række interesser.

Vi hilser derfor initiativet velkomment og vil gerne indgå i et samarbejde med initiativtagerne, Seniorklubben i Klinkby, Produktionsskolen i Rom og Bøgelundskolen i Bonnet. Der er ingen tvivl om, at en lang række andre institutioner og foreninger på egnen kunne have fornøjelse af og interesse i at indgå i et sådant samarbejde. Gjellergaardprojektet kunne således blive et socialt-kulturelt projekt på tværs af eksisterende grænser.

På Lemvig Museums vegne
Ellen Damgaard
museumsinspektør

Gjellergaard i 2014:

Der kniples i påsken 2017 af Anette og Sonja

Anette tænder op i ovnen i folkestuen i påsken 2017:

Køkkenet i påsken 2017 - Ingrid og Jytte

Det gamle køkken

Vandposten med udsigten:

Får foran Gjellergaard:

Helse, familiens lægemagasin, den 9. september 1994. Artikel: "Belønningen er bedre humør" skrevet af journalist Asger Havstein Eriksen:

Knap 100 vestjyske pensionister forvandlede ruindyngge til hjemstavnsmuseum – og dagligdagen blomstrede op i et aktivt fællesskab. Selv om arbejdslivet er overstået, er der ingen grund til at sidde hjemme i lænestolen og ligne en støvet museumsgenstand, mener en gruppe pensionister fra Lemvigegnen, der har sat handling bag ordene. Ved fælles anstrengelser og et tilskud på god 600.000 kr. fra Ringkøbing Amt, Lemvig Kommune og forskellige fonde, har de forvandlet en gammel, stærkt forfalden, 200 år gammel gård på Lemvig-egnen, Gjellergaard til et levende hjemstavnsmuseum, der drives af de ældre selv i et aktivt fællesskab.

Eggen har fået en attraktion, og pensionisterne har fået noget meningsfyldt at bruge tiden på.

Idémager og primus motor bag Gjellergaard-projektet er 58 årige Inga Kristensen, der er den eneste, der endnu ikke er pensioneret. Hun er beskæftigelsesvejleder, men Gjellergaard har været et fritidsprojekt, og hun har brugt et utal af timer på projektet.

SEJ KAMP:

Jeg fik ideen i 1988, efter jeg nogle år havde kikket på gården – et sørgeligt syn. Egentlig skulle den bare været revet ned. Der er masser af ressourcer i ældre mennesker, og her var en god mulighed for at bruge dem, siger Inga Kristensen, der understreger, at der ofte bare skal et puf til for at aktivere ældre.

Det er godt to år siden, Ringkøbing Amt gav grønt lys for projektet sammen med 300.000 kr., Lemvig Kommune gav et tilskud i form af langtidsledige, der restaurerede på gården i et beskæftigelsesprojekt. Udover penge fra fonde har folkene fra Gjellergaard skrabt en del penge sammen ved blandt andet at holde markeder.

NUL NERVEPILLER:

De ældre har kun det tilfælles, at de er pensionister – og har valgt en aktiv alderdom.

En af de frivillige, Svend Åge Jensen på 71 år, er tidligere landmand, men da han fik astma, måtte han opgive dyrehold som hobby. I stedet engagerede han sig i Gjellergaard.

Jeg er vant til at slide i det, og derfor er overgangen stor, når man pludselig bliver pensioneret. På Gjellergaard er jeg med i et godt kammeratskab, og man bliver i bedre humør, når der er brug for en. Man går jo helt i frø, hvis man sidder med hænderne i skødet, siger han.

Karen Kloster på 68 år, der tidligere arbejdede som husbestyrerinde på landet indskyder, at det er vigtigt, at man selv gør noget for at komme i gang.

I starten kan det være svært at komme op af stolen, men så er man altså nødt til at tage sig sammen. Belønningen er bedre humør og dage, der ikke længere er grå, siger hun.

Maren Hvas, der som en af de få er førtidspensioneret, siger det endnu tydeligere: - Gjellergaard sparer en hel del nervepiller.

En del af de ældre er også beskæftiget i gårdens minicafeteria, hvor de besøgende kan få kaffe og lidt at spise. Cafeteriaet og salg af forskellige husflidsarbejder skaffer penge til driften af gården.

HEADHUNTED:

Maren Hvas har arbejdet i køkkenregionerne, og hun har haft godt af at blive en del af et fællesskab.

Det duer ikke at tulle rundt derhjemme i ensomhed, Uden Gjellergaard havde jeg ikke haft det så godt som nu. Der er brug for mig, og vi hjælper og støtter hinanden, siger hun, og fortæller videre, at hun blev ”headhunted” til Gjellergaard af Inga Kristensen.

Inga er vældig god til at hive fat i folk, der har stort behov for at komme i sving, siger Maren Hvas.

Med godt 100 besøgende på hver af de tre ugentlige åbningsdage har der været nok at se til for de frivillige kustoder.

De besøgende modtages af de ældre i gamle klædningsdragter, og ofte er der gang i væv og spinderok som på landet for 200 år siden.

En del af restaureringen af den 139 kvadratmeter store gård er blevet udført af håndværkere, mens de op imod 100 pensionister har hjulpet, hvor de kunne, med både pensel, murerske og hammer.

Gården er restaureret ned i mindste detalje – så tæt på det oprindelige udseende som muligt. Taget er sirligt tækket, og de nye mursten er slebet til, så de ligner de gamle.

Indendørs skinner det kridhvide murværk om kap med de hvidskurede gulve – brudt af grå og lyseblå døre og karme.

Museet er indrettet med gammelt inventar – senge, natpotter, slagbænke og køkkenudstyr. Meget af det er skænket af folk fra Lemvig-egnen – alt lige fra landbrugsmaskiner til små nipsting.

TIMER I TYSK:

Gjellergaard har været en succes i den første sæson med en halv snes tusinde besøgende. Både turister og lokale mennesker – også de, der i starten rystede på hovedet over projektet, men som senere måtte kapitulere overfor resultatet.

Der har været mange tyske turister, og det har givet en del af de ældre, der står for den daglige drift, ekstra-arbejde. De skal på tysk kursus, og det er de helt indstillet på. Ansvar og opbakning er to vigtige kodeord for Gjellergaard-pensionisterne.

Jeg har hele tiden følt mig sikker på opbakning, og derfor har jeg ikke været bange for at kaste mig ud i et projekt af denne størrelse, siger Inga Kristensen.

Hun fremhæver, at flere og flere går på tidligere pension, og at der derfor er større behov for alternative måder at bruge hænderne på.

Ældre Mennesker indeholder en masse kræfter, og det er synd ikke at bruge de evner, man har. Når først man engagerer sig aktivt, lukker den ene dør efter den anden sig op. Man får mere energi, siger Inga Kristensen.

Hun understreger, at det var alt sliddet værd, den dag dørene blev slået op til den restaurerede Gjellergaard.

Resultatet af stædighed, vilje og fællesskab, siger Inga Kristensen.

Billeder fra 9. september 1994:

Fra venstre: Marie Rasmussen, Martha Hvas, Svend Aage Jensen, Karen Kloster, Svend Rasmussen og Inga Kristensen.

Med tilladelse af Jyllands Posten bringes i bogen:

Artikel og foto i Jyllandsposten af Heidi Frank Svømmekjær lørdag den 16. december 2017

Limfjorden Maries gærkringle og østerssafari i waders.

En madweekend ved Limfjorden kan indeholde østers. Men den sydvestlige del af Limfjorden frister også med lokalhistorie på Gjellergaard og en duftene lun gærkringle.

Solen brager ned over Gjellerodde, så man må knibe med øjnene. På min højre side er en tangstrøet stenstrand langs Lem Vig i Limfjorden og til venstre for mig kan man se den lille ferskvandssø Gjeller Sø. Mellem de to ligger hjemstavnsgården Gjellergaard, et lokalhistorisk museum med festsal og kaffestue. Der er her jeg har en aftale i dag.

Dels skal jeg møde Lili og Niels Chr. Poulsen, et pensioneret ægtepar, der er dybt engagerede i Gjellergaard som hhv. bestyrelsesmedlem/frivillig og daglig leder. Og dels har jeg set frem til et særligt stykke bagværk, som serveres her.

Ved min ankomst er én af de andre frivillige i fuld gang med at hejse fanen foran det lille stråttækte murstenshus i fiskerbondetil. Synet vækker minder til Christen Købkes maleri *Udsigt fra Dosseringen ved Sortdamssøen mod Nørrebro*, men livet har ikke været lutter guldalderidyl for dem, der boede her i 1800-tallet. Niels Chr. Fortæller:

"Før gården blev bygget, lå der et lille præstehus, som blev brugt til hjemløse og andre folk i nød. Så dannede man et konsortium med det formål at få tørlagt de to søer (Gjeller Sø og Vestersø), der var her og omdanne dem til landjord. En mand ved navn Anders Nielsen og hans familie flyttede hertil for at hjælpe til med projektet. Men det mislykkedes efter kun tre år, så konsortiet følte en vis forpligtelse over for familien. De tilbød Anders, at han kunne købe huset med 40 tønder land for 300 kr. Alligevel må livet være blevet for surt, for han endte med at tage sit eget liv i 1891."

Vi har sat os i kaffestuen, hvor Madam Blå-stel pryder den indre gavl, og duften af hjemmebag gradvist når min næse.

Niels Chr. fortæller livligt og detaljeret om gårdens historie, så hans kone Lili, på et tidspunkt udbryder: *"Hvordan i alverden kan han huske alt det?"* Han fortsætter:

"Efter Anders' død blev hans enke boende med deres tre børn, hvoraf den ene søn omkom på tragisk vis under aksel i en mølle (møllen ved Gjeller Sø). Et par år senere slog en anden søn, Karl Frederik Nielsen, sig ned her med en pige, han havde mødt i Grenå. Sammen fik de 10 børn, så der må have været trange kår på gården."

Her tilføjer Lili:

"Én af de eneste ting fra den tid, som man i dag kan se på gården, er moderens symaskine. Med den syede hun gevandter til alle børnene. Vi har selv hentet den hos en dame i Nykøbing."

Heidi Frank Svømmekjær er madkommunikatør i eget firma med fokus på tekstforfatning, rejse- og madjournalistik og kulinariske byvandring. Turen til Limfjorden er gjort mulig med hjælp fra Jyllandsakvariet.

Karl Frederik blev på stedet i godt 40 år og fik tilnavnet ”Kongen af Gjellerodde,” fordi han var så udadvendt. Lidt af den samme stemning lader til at præge de andre sjæle i huset.

Ude i køkkenet hyggesnakker en håndfuld frivillige, mens de bager vafler og luner kringler. Inde i de mere museale stuer, som er indrettet med lokalt arvegods i 1800-tals stil, er yderligere et par kvinder i færd med traditionelt håndværk.

Lili husker:

” Da jeg startede her, sad Mutte Birch og Kathrine Kallesøe hver søndag og strikkede. De var meget dedikerede. Hvis man besøgte os, må man endelig gå ind og tale med damerne og høre deres historier. Måske ikke så meget om selve gården, men om deres liv og egnen.”

Maries berømte kringle

Efter et stykke tid med en tiltagende duft af hjemmebag er det nu endelig tid til at smage. Selvom jeg ikke er opvokset med en dansk bedstemor med egen kringleopskrift, føles det svært velkendt at få Marie Rasmussens bagværk serveret. Lili fortæller, at Marie er 85 år gammel og har bagt og syltet til Gjellergaard de sidste 25 år. Det er hendes egen opskrift, en klassisk gærkringle med margarine og kardemomme, og rosiner i remonsen.

"I starten bagte hun den herude, men det blev for hårdt i længden. Hun bager nok 125 af dem om året, så de tunge ingredienser kører jeg hjem til hende. Så bager hun 12 kringler på én gang, som vi tager med til gården. Vi har altid kringlen og Gjellergaard-vafler på menukortet sammen med Maries marmelader, som hun koger på frugter og bær fra sin kæmpehave. Hver gang vi kører derfra, ryster vi på hovedet – hvor får hun dog energien fra? De er virkelig ikke alle forundt i den alder."

Inden jeg tager den første bid, kommer kardemomme mine næsebor i møde. Dejen er let og luftig med en tynd, sprød skorpe med knasende perlesukker og en saftig remonce. Den smager af flid, engagement, men også lidt lokalhistorie. Således bevæbnet med bagværk og kaffe er det en særlig tilfredsstillelse at kikke ud ad vinduerne på den forblæste strand derude bag digerne. Sært at tænke på, at netop den beliggenhed, jeg i dag beundrer, var med til at gøre livet surt for gårdens beboere tilbage i 1800-tallet.

Gjellergaard har juleåbent i morgen, søndag den 17. december, hvor der laves æbleskiver på det gamle komfur, og lokale spiller op til dans. Derefter åbner de igen til påske. I 2018 fejrer de 25-års jubilæum for åbningen af gården tilbage til 1993 (i øvrigt 130 år efter at gården blev opført).

Hold øje med åbningstider på stedets hjemmeside, www.gjellergaard.dk

På jagt i waders

Senere samme dag skal jeg ud og have vind i håret. Eventyret starter på en p-plads på Gjellerodde, hvor jeg og de andre, der har meldt sig til østerssafari via Jyllandsakvariet, møder op. Flokken tæller godt 25 personer, hvoraf langt de fleste er modne ægtepar. Efter en kort velkomst af dagens guide, naturvejleder Jens Hedevang, kører vi i kortege til vores destination på en strand i den vestlige del af Limfjorden.

Da vi ankommer, står et bord klar med to kuglegriller, og vi ifører os waders fra Jens`store trailer. Mens vi står og tripper på stranden, kan vi se østersskaller overalt i sandet. Det lover godt for dagens jagt. Senere får vi at vide, at de stammer fra et par år tilbage, hvor den høje vandstand pressede østersene ud af fjorden, hvor de fik frost og døde.

Nu er vi så småt klar, men inden jagten går løs, giver Jens en kort introduktion:

”I fjorden er der både Stillehav søsters og Limfjords søsters. Stillehav søsters kan genkendes på deres lidt større, ovale form med savtakke kanter og ofte en lidt dybere skal. De vokser eksplosivt og danner rev, mens Limfjords søsters vokser langsommere og ligger mere spredt. Men vi kan heldigvis begrænse den invasive arts fremvækst lidt ved at æde ud af dem.” Derefter samler gruppen udstyr og går ud i det lave vand. Det tager et stykke tid for øjnene at vænne sig til at identificere østers under den krusede vandoverflade. Ofte kommer der nogle blåmuslinger med op i nettet, da de vokser i klynger. Men de er også spisevenlige, så det skader ikke at beholde dem. Flere i gruppen har lånt en af Jens’ orange havkikkerter, som gør det muligt at se under vandet. Andre samler mere i blinde. Da første østers har fundet vej op i spanden, begynder tiden at svømme væk i én strøm af bølger, tang, ovale og runde former. Man flyder helt sammen med vandet, der klukkende klæber ens waders fast om kroppen. Her har man mulighed for frit at samle en af de mest eksklusive spiser (til eget brug - ikke til salg), så det er ikke underligt, at koncentrationen er stor.

Gourmetpicnic i sandet

Limfjordsøsters er oprindelig en europæisk art.

”På et tidspunkt blev den angrebet af en parasit og uddøde næsten, undtagen her i fjorden, hvor de kolde temperaturer gør livet surt for parasitten. Den samme kulde gør, at østersene vokser langsomt og får mere smag og et fastere bid. Det her er hønen, der har gået hjemme i haven hele sommeren,”
slutter Jens.

Efter at vi er færdige med at sanke, samles vi omkring en buffet af toppings og tilbehør oppe på stranden. Vi lærer at lirke østersskallerne op med hver vores kniv og nyder dem rå med eddike, sukker og løg eller gratineret på grillen, hvor en klat creme fraiche med lidt parmesan og hvidløgsolie får det til at brune og karamelliseres så nydelig i skallerne. Der er bobler og højt humør. Nogle spiser scenevant, mens andre skal tage mod til sig, sluger, og udbryder:

”Jamen det smager jo godt!”

Limfjordsøsters er kendetegnet ved en rund, flad skal med forholdsvis glatte kanter.

1948-1986 - udlejning:

I 1948 købte Lemvig kommune Gjellergaard i forbindelse med en fredning af en del af Gjellerodde. Fra 1948 til 1985 har Gjellergaard være lejet ud som sommerhus til forskellige folk på egnen.

Gården blev i disse år dårligt vedligeholdt, og da de sidste lejere flyttede i 1986, tog forfaldet rigtig til – med andre ord blev Gjellergaard i en meget elendig stand efter kort tid.

Gjellergaard i 1959:

Gjellergaard er et ret nyt navn fra omkring 1950 eller måske senere. Det slog først rigtig igennem sammen med turismen i ca. 1960. Det gamle oprindelige navn var ”Præstegaardhus”

Magnus Holm havde en del år lejet ejendommen af Lemvig kommune som sommerbolig. Derefter havde Arne Dahl lejet ejendommen som fritidshus i en længere årrække.

Martha Larsen Underbjerg (1910) – niece til Thøger Larsen, fortæller om Gjellerodde og Gjellergaard.

Nu vil jeg fortælle lidt om ”Gjellergaard” fra mine barndomsdage. Jeg er født i 1910, hvor jeg har min nuværende bopæl. Der var liv og glade dage derude på heden. Vi børn kom der meget, især for at lege med de 3 yngste børn. Nina, den ældste, er født i 1910, derefter Niels og så Musse, som blev sammen med flokken til hun var ca. 10 år. Det var hårdt for bedsteforældre at give slip på Musse, hun skulle over til sin mor i København.

Omkring ”Gjellergaard” er der en utrolig smuk, sjælden og spændende natur med dyreliv af harer, ræve og flere rådyr i de senere år. I søen et svanepar med 8 unger. Jeg har fulgt dem lige fra starten, som små, gule prikker, der lå som perler på en snor mellem de to voksne svaner: forrest svanemor bagerst svanefar. Nu er ungerne store og grå, men forældrene danner stadigvæk bagtrop og fortrop.

Stranden er en spændende strækning, især på Nordstrand, med rav på strandbredden er blevet en sjældenhed. Floraen er enestående med et utal af græs og blomsterarter, f.eks. den lysende blå ensian, I 1998 fandt vi en ensian, der var mere violet end lilla. Gøgeurten har man ikke set i flere år, den fandtes i nærheden af søen ved Nordstrand.

Engblommen og Klinten er også uddød for længst. Strandvalmuen på Østerstrand har jeg kun set én gang, ca. 1930,: en smuk gul blomst med blågrønt løv.

Et dejlig hjem. Kirstine og Carl Nielsen var utrolig gæstfrie og stræbsomme mennesker, som kun ville det bedste for alt og alle. Kirstine styrede hjemmet med fast og kærlig hånd, malkede køerne, passede hønsene samt en lille dejlig, frodig have med kartofler, kål, persille, bærfrugter: ribs, solbær og stikkelsbær. Desuden var et væld af smukke blomster i alle farver, som man nu havde dengang. Carl var både landmand og fisker. Der var ret mange dyr, især får og lam, køer var der også en del af samt kalve, de havde hele arealet til græsning.

I nærheden af den store mindesten nede ved fjorden, rejst til minde om Thøger Larsen, lå Carls fiskeleje med fiskerhus, tjæretrug, redskaber, båd og alt hvad der hørte til, og han fangede rigtig mange fisk derude på fjorden.

I dag er der næppe spor efter fiskelejet, men det har der været mange år efter.

Kirstine og Carl var ingenlunde fattige mennesker. Hjemmet var spartansk, men rent og pænt alle vegne. Børnene var altid rene og velklædte.

I min barndom havde de ingen heste på ejendommen, men de havde en stor hvis puddelhund, der bar navnet Trofast, og den var utrolig god og trofast og højt elsket af alle børn hernede under bakken. Trofast blev hver dag spændt for en lille vogn, hvor mælkejungerne var anbragt. Børnene holdt fast i en snor, og så kørte de op til gården ”Underbjerg”, hvor de afleverede mælken og tog spandene med fra dagen i forvejen. En sådan mælketur kostede Trofast livet, han blev skudt. Vi børn hørte skuddet fra et jagtgevær og hørte hundens vilde hyl. Både Carl Nielsens børn og vi andre blev meget forskrækkede og ulykkelige. Vi hørte aldrig de voksne tale om dette hundedrab, vidste ikke noget om hvorfor, og vi fik aldrig at vide – mærkelig nok. Siden den dag måtte børnene på Gjeller selv trække vognen med mælken. De fik aldrig mere hund.

Jeg har gået i skole med Nina, Vi blev konfirmeret samme søndag 1925 i Tørring kirke. Nina og Niels udvandrede til Canada i 1928, Niels var et par år yngre end Nina, som var knap 18 år. En bror til Carl kom på ferie hos dem, han havde været præst i Amerika i mange år, så det var for hele familien en meget stor begivenhed. Han mente ikke at de to unge havde nogen fremtid i Danmark, så de skulle med ham til Amerika. Nina og Niels syntes, det lød spændende. Desværre gik det sådan, at farbroderen måtte efterlade de 2 unge i Canada. De så ham aldrig mere. De hutlede sig frem, Nina passede høns på en farm, og Niels fik også arbejde der. Nina blev gift med én Skotte, og han var med én af de tre gange Nina var hjemme, en tiltalende mand.

Nina og jeg vekslede breve hele livet, hun sendte altid meget flotte jule-kort.

I året 1932 overtog Josef Nielsen ejendommen efter forældrene. Han blev gift med Edith, de fik fire børn. De havde de meget fattigt derude, der var ret for alvor små kår.

Efter få år flyttede de til Lemvig, og Josef blev kutterfisker og tjente godt. Senere købte de huset ved Lemvig Sø, hvor Edith bor endnu – år 2000. Desværre er hun næsten blind, men med lidt hjælp klarer hun sig godt og går en tur omkring søen næsten hver dag. Som følgesvend har hun en sød lille hund - Snehvide. Den følger hende trofast både inde i huset og på spadsereturene.

Det var noget af det, jeg kan huske om ”Gjellergaard” og de mennesker, der har levet derude på heden.

Gjellerodde i november 2000

Martha Larsen Underbjerg

-sejl som stryger om klint og næs,

byger, der går og kommer,

- det er den danske sommer.

Thøger Larsen

I januar 1993 har fru Edith Nielsen, 82 år, Sølystvej 15, Lemvig oplyst følgende om sit kendskab til og tilknytning til ejendommen Gjellergaard, Gjellerodde:

Den 1. november tog hun fast ophold på Gjellergaard som husbestyrerinde for den daværende ejer Josef Nielsen, der boede alene på gården, som han så forinden havde købt af sine forældre Carl og Kristine Nielsen for 7.000 kr. Der var da et par køer, 1 hest og ca 10 får samt nogle høns, der fulgte med i købet. Tillige var der en del fiskeredskaber og et fast tjærested for fiskegarn, der også fulgte med i købet.

Carl og Kristine Nielsen var straks efter salget af gården flyttet til København for at være i nærheden af én af døtrene, der boede der.

Edith Nielsens tilknytning til stedet blev befæstet ved, at hun den 26.03.1933 indgik ægteskab med Josef Nielsen. De to ældste børn i dette ægteskab blev født på Gjellergaard i henholdsvis 1933 og 1935.

Til ejendommen hørte der 48 td. land, hvoraf der dog kun blev dyrket ca 10 td. land, det var dårlig sandjord og avlen blev derefter, således at det blev nødvendigt for Josef at bjerge så meget enghø som muligt for at have noget at fodre kreaturer, heste og får med.

Som brændsel til madlavning og varme bjergede Josef om sommeren en del lyngtørv, ligesom han også gravede en del grus, som han solgte.

For at tjene til det daglige brød var det nødvendigt for Josef at gå på dagleje på egnens gårde, hvor daglønnen til at begynde med kun var 3 kr. – samme dagløn var gældende, når han tog arbejde ved bygning dæmningen omkring Gjeller sø.

Josef drev en del fiskeri på Limfjorden, men der var alligevel smalhans til huse, og da han i 1938 blev syg af giftfeber, fandt de det nødvendigt at afhænde gården til en handelsmand i 1938, hvorefter de flyttede til Lemvig, hvor Josef senere kom på fiskeri på Nordsøen i egen fiskekutter.

Lemvig, januar 1993

Edith Nielsen 82 år, Sølystvej 15, Lemvig, har om sine svigerforældre, Carl og Kristine Nielsen oplyst, at hendes kendskab til dem er begrænset af , at svigerforældrene var flyttet til København for at være i nærheden én af døtrene, der boede der, da hun den 1. november 1931 flyttede til Gjellergaard som husbestyrerinde.

Hun kan dog oplyse, at hun var vidende om, at Carl Nielsen er født på Gjellergaard, som han købte af sine forældre, inden han giftede sig med Kristine, der var fra Bønderup strand på Djursland.

I dette ægteskab blev der født 10 børn, hvoraf hendes mand Josef var nr. 8. Af denne børneflokk er der kun Ninna, der var nr. 9, der er i live – hun bor i Canada, hvortil hun emigrerede som ung.

Carl og Kristine Nielsen kunne ikke rigtig ”falde til” i København, hvorfor de besluttede, at de ville bo i Lemvig, men skæbnen ville det anderledes. Under rejsen til Lemvig i 1938 blev Kristine syg i Herning og døde efter få dages forløb.

Carl bosatte sig i Lemvig, hvor han i Storegade fik en lejlighed. Han kom tit på besøg hos Edith og Josef, og der opstod et varmt venskab mellem Edith og hendes svigerfar Carl, som hun betegner som værende rar og let omgængelig.

Om Kristine siger hun, at det er hendes bestemte indtryk, at hun var en god husmor, der med en fast, men kærlig hånd, opdrog den store børneflokk. Økonomien gjorde det nødvendigt, at børnene om sommeren kom ud at tjene som 8 årige på egnens bøndergårde. Dog kom Josef, som 8 årig ud tjene på en gård i Nørre Nisum – ca 10 km borte. Han havde dog fri hver søndag om eftermiddagen, så han kunne løbe hjem.

Selv om Kristine passede mark og kreaturer sørgede hun altid for, at børnene havde rent skoletøj, som de altid skulle skifte til dagligtøj, når de kom fra skole.

Carl Nielsen drev fra Lemvig – såvel en del almindelig fiskeri samt den del stenfiskeri, og det var medvirkende til, at han mere søgte selskab med folk fra Lemvig – end folk fra Gjellerodde, og det var formentlig derfor, at naboerne til Gjellergaard kaldte Carl for KONGEN TIL GJELLERGAARD.

Gjeller Odde.

Gjeller Odde er en del af et større sammenhængende område nord for morænelandskabet mellem Lemvig og Hygum/Engbjerg i det såkaldte marine forland, dannet siden stenalderen, altså i løbet af de seneste 7.000 år. Gjeller Odde fremtræder i dag som et smukt eksempel på krumoddedannelse. Især den sydlige spids ved Follup Odde kan man se den seneste krumoddedannelse med en næsten afsnøret strandsø. Også Gjeller Sø er en afsnøret strandsø, ligesom den tidligere Vestersø længere mod vest har været det inden afvandingen i 1956.

I 1869 blev både Vestersø og Gjeller Sø inddæmmet, og man forsøgte at tørlægge dem. Det mislykkedes dog. 2 år senere købte et interessentskab begge søer. Interessentskabet lod dem gro til med tagrør, og rørhøsten gav et godt udbytte. Stormen i 1895 ødelagde imidlertid de 26 år gamle dæmninger, og søer blev igen vandfyldte. Senere blev nye dæmninger opført, og i 1956 lykkedes det endeligt at tørlægge den 90 ha store Vestersø.

Størsteparten af Gjeller Odde ejes af Lemvig Kommune.

Kort over Gjellerodde fra 1798:

Den hollandske mølle sat op ved Gjeller Sø i 1874

Stubmøllerne var besværlige at håndtere og det var vanskeligt at transportere kornet, fordi adgangen gik ad den smalle hale, stjerten. Når møllen skulle drejes ind eller ud af vinden var det hele huset, der skulle flyttes. ^[5] Den hollandske mølle repræsenterede derfor et væsentligt teknologisk fremskridt:

Den hollandske mølle var en væsentlig forbedring af stubmøllerne.

Dels skulle kun hatten drejes for at få vingerne op i vind, hvorfor møllerne kunne bygges større og af kraftigere materialer; dels har den hollandske mølle stjernehjul, der sammen med kværndrevene danner et gear, der dels muliggør tilkobling af flere kværne, dels forøger hastigheden på møllestenene – typisk 4-5 gange.

En Hollansk Mølle

Møllen fra Flynder Sø, i 1874 var en stor Hollandsk vindmølle med 40 alens (25 m.) vingefang og en dampmaskine på 25 HK. Fra nær og fjern kom man rejsende for at få del i dødsboet efter det kuldsejlede rørlægningssprojekt ved Flynder Sø. Her sælges en dampmaskine, centrifugalpumper, håndpumper og jernrør foruden drivremme, værktøj, smedejern og andre effekter. Den meget store spåntækkede vindmølle **blev solgt til lodsejerne oppe ved Gjeller Sø nord for Lemvig. De har deres eget tørlægningsprojekt i støbeskeen, men mangler pumpekraft.** møllen kommer til at fungere på Gjellerodde Sydstrand frem til 1902, hvor den blev solgt til nedbrydning.

Det var Thøger Larsens far, der i 1874 som møllebygger flyttede den meget store mølle, der skulle pumpe vandet ud af Gjeller Sø og Vestersø. Hvad lodsejerne ved Gjeller Sø betalte for møllen med tilbehør kendes ikke. hvilket aldrig lykkedes på grund af problemer med grundvandet.

Pensioneret overlærer Svend Madsen fortæller:

1695-98 var der en retssag mellem Tørring's bønder og ejeren af Vadskjærgård. Han hævdede at eje Gjellerodde og Tørring må. Sagen startede i underretten og fortsatte i landsretten og sluttede i overretten, som gav Tørring's bønder retten til de omtalte områder.

I en præsteindberetning fra 1638 kaldes området for Gjelløe, hvilket betyder gold, gruset strandbred.

I 1872 får pastor Fog tilladelse til at sælge 9d til Josef Madsen, Lykkesgård.

1877 køber opsynsmand Anders Nielsen 9d (Gjellergaard). Han er gift med Ingrid Carlsdatter. 1891 begår han selvmord. 1894 overtager sønnen, Carl Frederik Nielsen 9d (Kongen af Gjellergaard). 1931 overtager en søn, Josef Marinus Nielsen 9d.

1938 sælges 9d til slagtermester Anders Pedersen Volder. 1944 overtager faderen, kreaturhandler Peder Volder 9d.

1948 køber Lemvig Kommune 9d, som udlejes til borgmester August Nielsen og møbelhandler Magnus Holm. 1970 - er 9d udlejet til Karen og Arne Dahl.

I 1991 overtager foreningen Gjellergaard 9d, som lejer.

1869 forsøgte man at afvande søen. Det mislykkedes. Halvøen er på 180 ha og består af strandvolde, krumodder, strandenge og strandsøer, rimmer og dopper. Ved østenden dannes der en halvø, der på et tidspunkt når land. Det er en rimme. Indenfor bliver der en sø, som nok ender med at blive en dopper.

Søen er på 70 ha og var oprindelig en bugt. Men ved aflejring blev det til en sø.

Fra Arilds tid fiskede Tørring`s landmænd her. Husmændene fiskede om søndagen. I 1839 skyllede der saltvand ind i søen og dræbte alle fisk. Det har formodentlig været Helt.

Der var en fattiggård herude. Der boede 3 familier. Ved oversvømmelsen i 1839 reddede de sig op på loftet. De fik koen op på et bord, men en del får druknede. I 1956 udtørres Vestersø.

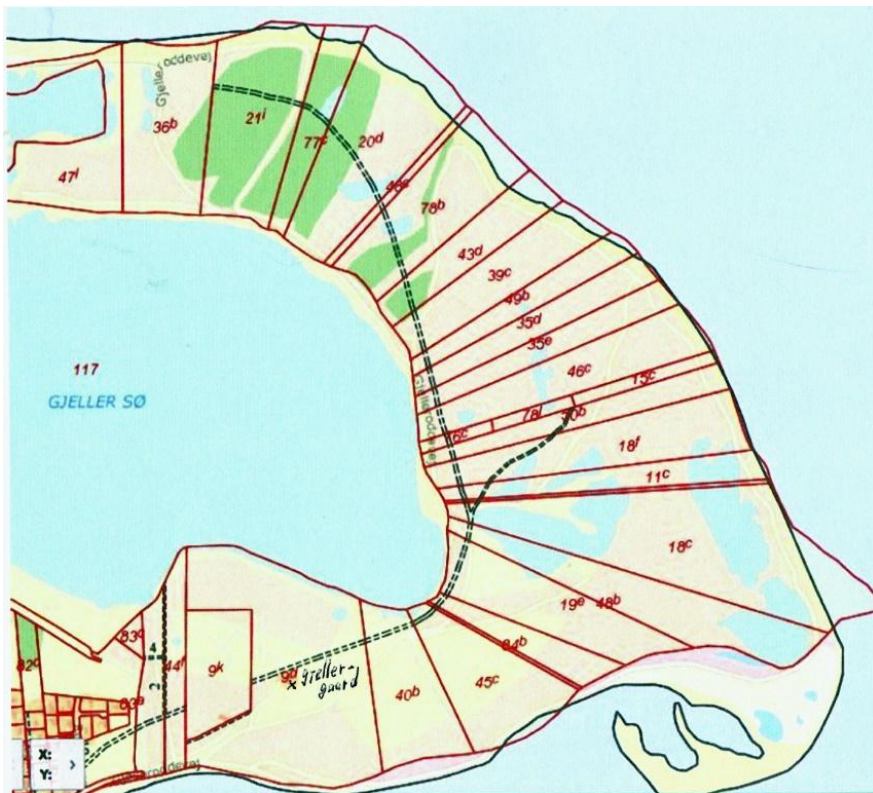
I katolsk tid var der et fattighus ved V. Kallesø. Beboerne var spedalske. I det nordvestlige hjørne af Sdr. Vinkel var der et hus, der tilhørte Vestervig Kloster. Her gik de spedalske over og fik den hellige nadver. Ejeren af V. Kallesø fortalte mig, at da han købte gården, sagde ejendomsmægleren, at han skulle regne med, at han ikke ejede det hele. På hans kort kunne vi se, at der var et felt, han ikke betalte skat af. Det er nok der, huset lå. Tørrings bønder specialiserede sig i at opdrætte heste. De skulle være sorte, og når de var 3 år, blev de solgt, en del til Tyskland. Til sidst var Nr. Kallesø alderdomshjem.

Gjellerodde:

Området er ca. 180 ha. Det består af strandvolde, krum-odder, strandenge og søer - skabt af material-vandring og landhævning.

Mod nord består vegetationen af marehalm, hyben og havtorn. Heden er præget af revling, græsser og kløkkelyng. I græsset løber den sjældne birkemus, haren trykker sig i græsset, og ræven kommer oftest frem om aftenen.

Gjellersø - ca. 70 ha - er oprindelig en bugt, der ved materialvandring vestfra er blevet afspærret og omdannet til en strandsø. På søen og ved bredden ser man knopsvane, blishøns, gråand, rødben, alm. ryle, stor præstekrave og strandskade.

1638

I præsteindberetningen omtales Gjellerodde som Gelløe = en gold, gruset strandbred.

1839

I sognets fattighus "Bækhus" boede 3 familier. I januar brød Vesterhavet ind i Limfjorden og isolerede "Bækhus". Beboerne måtte søge tilflugt på loftet, inden de kunne reddes. En ko blev reddet op på et bord, men fårene druknede. Huset blev skyllet væk.

I de to søers ferske vande havde Tørring-boerne siden Arilds tid drevet helt-fiskeri i ugens søgnedage og de fattige husmænd søndag (dag og nat). Helten var en væsentlig del af den daglige kost. Ved stormfloden blev vandet så salt, at helten forsvandt og kun ålen kunne leve i søerne.

1869

Gjeller Sø og Tørring Vester Sø (Vadskjærgaard Søe) overtages af et aktieselskab, som inddæmmede og forgæves søgte at udtørre søerne.

1871

Et interessentselskab køber søerne og lader dem gro til med rør, hvilket bragte et stort udbytte.

1895

Stormflod og digebrud.

1901

I "Jyllands-posten" kan man 3. sept. læse, at lodsejerne med proprietær Agger, Vadskjærgaard, som formand har indgivet andragende til Rigsdagen om hjælp til at opføre en dæmning til værn mod oversvømmelse af de store engdrag, der under stormfloden i 1895 blev oversvømmet, hvorved lodsejerne led betydelige tab.

1956

Vestersø udtørres.

Moster Puttes hus

Den vestligste af de bunkers, der er på Gjelleroddevej er en maskingeværstilling. Øverst er der en ring, hvor maskingeværet var, og det kunne dreje 360 grader. For nogle år siden fik jeg et dokument med hagekors af tandlæge Anthonsen fra Ringkøbing. I dokumentet stod, at der var opført 10 sådanne stillinger her på Lemvigegnen. Han bad mig finde dem.

Jeg har fundet nogle og været nede i en af dem. Ovennævnte maskingeværstilling er en af dem. De andre bunkers var forsynet med enten franske eller russiske feltkanoner, der stod på skinner, så de kunne køres ud, når der skulle skydes og trækkes tilbage, når de skulle lades. De skulle bruges, hvis englænderne kom igennem ved Thyborøn.

Entreprenøren, der byggede ovennævnte bunkers, opførte også "Puttes hus". Formålet var, hvis det kom til kamp, og man skulle bruge kanonerne, kunne man anbringe tyske soldater i huset forsynet med kikkerter. De kunne så se nedslagene og evt. korrigere, hvis der blev skudt for højt eller for lavt. Herfra kunne de lede kampen. Området ved bunkerne ville sikkert blive beskudt kraftigt, men heldigvis blev det aldrig aktuelt.

Efter krigen stod kommunen med huset. Det blev behandlet i byrådet. Hotelejer Jørgensen fra Jespersen's hotel ville gerne have det, men min onkel J. M. Sodborg, der havde været skoleinspektør ved Lemvig skole foreslog, at Lemvig skole fik huset, og sådan blev det. Som elev var jeg med på den årlige cykeltur ud til huset. Vi havde mad og badetøj med. Der var også en geografi- og biologilærer med for at fortælle os noget. Den gang var den gule valmue her.

Da jeg i 1959 kom tilbage til skolen, blev jeg sammen med skoleinspektør Pilgaard og det øvrige personale inviteret ned til Vejle til de Kellerske anstalter. Det var en del af åndssvageforsorgen. Besøget var en tak for, at institutionen måtte låne "Puttes hus". Den sidste, jeg har hørt, der har brugt huset var Putte. Hun hed Grethe og var datter af Magda og Peder Sand Brun. Det var vores genbo. Et hjem, hvor jeg kom meget i min barn- og ungdom.

Jeg var sammen med Putte ved mange festlige lejligheder. Hun har gjort meget godt, hvilket jeg også fik lejlighed til at nævne ved hendes begravelse.

Én anden version – brev til Jens Hedevang fra Kurt Ivan Pedersen, Mallings:

Her er min fars version:

Under 2. verdenskrig blev min far om murer sendt til Gjellerodde, hvor man skulle mure gavlspidser på bunkers for at camouflere dem som bøndergårde. Som en slags sabotage murede man den sidste gavlspids så skæv at den væltede. Som dominobrikker væltede de færdige gavle.

En anden form for sabotage bestod i, at cementen, som ankom, blev læsset ud i Gjeller Sø. En dansk ingeniør, som stod for arbejdet, fik den ide, at cementen lige så godt kunne bruges til at bygge et sommerhus til sig selv. Da det var den danske stat som betalte, blev det ikke opfattet som sabotage, men tyveri. Ingeniøren kom i retten og fik en fængselsdom.

PS. De danskere, som var med til at bygge bunkers, arbejdede ikke for tyskerne men for den danske stat. Hvis man ikke mødte op, fik man ingen understøttelse.

Moster Putte hed Magrethe Brun.

Kommunen overtog huset efter 2. verdenskrig.

Moster Puttes hus den 28.03.2018

Første skøde på Gjellergaard:

År 1872 den 21. oktober blev på begæring af sognepræsten for Tørring og Heldum menigheder afholdt en offentlig auktion over en parcel af Tørring Præstegårds jorder matr. 9a i Tørring, hvilken parcel ifølge indenrigsministeriets udstykningstilladelse af 20. marts 1872 er betegnet 9d og anført hartkorn 1 fjerdingkar, 1 album og gl. skat 29 skilling. (jeg vurderer – og det drejer sig om nogle få tdr. land – jorden er af ringe beskaffenhed)
Højstbydende var gårdmand Joseph Madsen af Lykkesgård i Tørring med 410 kr.

Anden skøde på Gjellergaard:

Retsdagen 17. februar 1877

Jeg undertegnede gårdmand Joseph Madsen af Lykkesgård i Tørring sogn tilstår at have solgt og afhændet til opsynsmand Anders Nielsen samme steds den mig ifølge skøde fra auktionsretten af 8. februar 1875 læst den 17. samme måned tilhørende parcel matr. 9d af Tørring præstegårds jorder af hartkorn: 1 fjerdingkar, 1 album, gl. skat 29 skilling, hvilken parcel hidtil har været forenet med min gårds jorder, men som nu efter at være blevet bebygget ifølge indenrigsministeriets tilladelse af 16. august forrige år er solgt som selvstændig ejendom. Købesummen var 300 kr., som Anders Nielsen låner af Joseph Madsen for hvilket der udstedes obligationer.

Udskrift fra Skodborg og Vandfuld herreds skifteprotokol.

År 1891 den 16. september formiddag kl. 10 blev skifteretten sat og betjent af den ordinære skifteforvalter i overværelse af nedentegnede vidner.

Boet af husmand Anders Nielsen af Gjellerodde død 9. maj 1891.

Nærværende skifteudskrift bedes læst som adkomst for Inger Marie Nielsen født Carlsen på boet ejendommen Præstegårdhus i Tørring sogn matr. 9d præstegården af hartkorn: 1 fjerdingkar, 1 album, gl. skat 29 skilling med tilhørende og tilliggende. Sidste købesum 320 kr.

Tredje skøde på Gjellergaard den 21. juli 1894

Undertegnede Inger Marie Nielsen, født Carlsen, enke efter husejer Anders Nielsen af Præstegårdhus i Tørring tilstår herved at have solgt og afhændet ligesom jeg herved sælger skøder og afhænder til min søn Carl Frederik Nielsen det min mand ifølge skøde tinglæst 14. februar 1877 og nu mig ifølge adkomst tilhørende ejendomssted nagelfast tilbehør og tilliggender jorder matr. 9d Tørring Præstegård, står for hartkorn: 1 fjerdingkar, 1 album, gl. skat 29 øre.

Kontant købesum 600 kr. + bygafgift til sognekaldet, kapitaliseret 75 kr. + aftægtens kapitalværdi 600 kr. = i alt 1275 kr. heraf løsøre 375 kr.

Inger Marie Nielsen fik en god aftægtsaftale, hvor hun fik ret at bo i en stue og et kammer i Gjellergaards østre ende.

Udstykning fra Gjellergaard den 10. januar 1931:

Underskrevne fisker Carl Frederik Nielsen af Tørring sælger, endelig skøder og endelig overdrager til min søn: Carl Andreas Nielsen, sammesteds en parcel af den af ifølge tinglyst adkomst tilhørende ejendom matr. nr. 9d mfl. Vadsbjerggaard Hovedgård m.m. Tørring sogn, hvilken parcel ifølge landbrugsministeriets resolution af 23. december 1930 er udstykket og skyldsæt under matr. nr. 9k af hartkorn i album. Købesummen udgør 200 kr. (Spejderhuset)

Fjerde skøde på Gjellergaard – overtagelse finder sted den 1. november 1931, skødet endeligt 22.06.1933

Underskrevne Carl Frederik Nielsen, Tørring, anerkender herved at have solgt og overdraget til min søn: fisker Josef Marinus Nielsen, Tørring den mig ifølge tinglyst adkomst tilhørende ejendom i Tørring sogn, nemlig matr. nr. 9d, Præstegården, matr. nr. 75c, Grøntoft, matr. nr. 11c, Grøntoft, matr. nr. 18c, Eskebæk Vadsbjerggaard. Købesum 12.000 kr.

Femte skøde på Gjellergaard den 29. marts 1938

Underskrevne fisker Josef Marinus Nielsen af Tørring sælger, skøder og endeligt overdrager til slagtermester Anders Pedersen Volder, Ørnhøj, den mig tilhørende ejendom i Tørring sogn skyldssat under matr. nr. 9d Præstegården, matr. nr. 75 c Grøntoft, matr. nr. 11c Grøntoft, matr. nr. 18c Eskebæk Vadsbjerggaard.
Købesum: 8.750 kr.

Sjette skøde på Gjellergaard den 1. juli 1944

Undertegnede landmand Anders Pedersen Volder, Vind sælger, overdrager og endeligt skøder herved til landmand Peder Volder, Tørring, den mig tilhørende ejendom i Tørring sogn skyldsats under matr.nr. 9d, Præstegården, matr.nr. 75c Grøntoft, matr.nr 11c Grøntoft, matr.nr. 18c Eskebæk Vadsbjerggaard.

Købesum: 8.000. **Det er sønnen, der sælger til sin far !**

Syvende og sidste skøde på Gjellergaard den 1. januar 1948

Undertegnede landmand Peder Volder, Tørring, sælger, overdrager og endeligt skøder herved til **Lemvig Kommune** den mig tilhørende ejendom beliggende på Gjellerodde i Tørring sogn og skyldsats under matr.nr. 9d Præstegården, matr. nr. 75c Grøntoft, matr. nr. 11c Grøntoft, matr.nr. 18c Eskebæk Vadsbjerggaard

Købesum: 14.000 kr.

Familien der ejede og boede på Gjellergaard i 3 generationer:

Første Generation

1. Anders Nielsen, * 1840 i Blentop sogn, Sverige, † 9 maj 1891 i hængte sig i anledning af sindsforvirring. Han blev gift med Inger Marie Carlsen, 3. feb 1867 i Hornstrup kirke ved Vejle, * 1835 i Humletorp sogn, Sverige.

Børn:

2. i. Niels Bentsen Nielsen * 1 mar 1867.
3. ii. Carl Frederik Nielsen * 1869.
4. iii. Marinus Nielsen * 18 jul 1871.
5. iv. Ane Kathrine Christine Nielsen * 1875.

Anden Generation

2. Niels Bentsen² Nielsen (Anders¹), * 1 mar 1867 i Hornstrup sogn, Vejle.

3. Carl Frederik² Nielsen (Anders¹), * 1869 i Hornstrup sogn ved Vejle.
Han blev gift med Christine Sørensen Gissel, 1891 i Grenå kirke, * 2 jan 1873 i Hammelev ved Grenå (datter af Søren Jensen Gissel og Kirsten Jensdatter.

Børn:

6. i. Karl Andreas³ Nielsen * 25 jan 1893.

7. ii. Sørine Kirstine Nielsen * 13 apr 1895.

8. iii. Inger Marie Nielsen * 4 mar 1898.

9. iv. Mary Jensine Nielsen * 13 maj 1899.

10. v. Edvard Kristian Nielsen * 22 feb 1902.

11. vi. Ejnar Johan Nielsen * 19 mar 1903.

12. vii. Josef Marinus Nielsen * 10 aug 1905.

13. viii. Rosa Karoline Nielsen * 7 aug 1907.

14. ix. Nina Emilie Nielsen * 3 aug 1910.

15. x. Niels Bendtsen Nielsen * 6 apr 1913

Christine og Karl Frederik:

4. Marinus² Nielsen (Anders¹), * 18 jul 1871 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring, † 8 apr 1875 i Møllen (omkommet ved at møllens aksel er gået over ham).

5. Ane Kathrine Christine² Nielsen (Anders¹), * 1875 i Præstegaardhus, (Gjellergaard), Tørring.

Tredje Generation

6. Karl Andreas³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 25 jan 1893 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.
7. Sørine Kirstine³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 13 apr 1895 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.
8. Inger Marie³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 4 mar 1898 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.
9. Mary Jensine³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 13 maj 1899 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.
10. Edvard Kristian³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 22 feb 1902 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.
11. Ejnar Johan³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 19 mar 1903 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.
12. Josef Marinus³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 10 aug 1905 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring. Han blev gift med Edith Alice Margrethe Lauritsen, 26 mar 1933 i Heldum kirke, * 27 nov 1910 i Oddesund Syd, Humlum (datter af Peder Kjær Lauritsen og Inger Jensine Hansen).

Børn:

17. i. Gerda⁴ Nielsen * 8 sep 1933.
18. ii. Gudrun Nielsen * 24 apr 1935.

13. Rosa Karoline³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 7 aug 1907 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.

14. Nina Emilie³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 3 aug 1910 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.

15. Niels Bendtsen³ Nielsen (Carl Frederik², Anders¹), * 6 apr 1913 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.

Fjerde Generation

17. Gerda⁴ Nielsen (Josef Marinus³, Carl Frederik², Anders¹), * 8 sep 1933 i Præstegaardhus (Gjellergaard), Tørring.

18. Gudrun⁴ Nielsen (Josef Marinus³, Carl Frederik², Anders¹), * 24 apr 1935 i Præstegaardhus (Gjellergaard) Tørring.

Folketællinger Gjellergaard (Præstegaardhus) 1880 - 1940

FT: 1880

Anders Nielsen, født 1840 i Blentop sogn, Sverige, gift, husfader og fisker

Inger Marie Carlsen, født i 1835 i Homnetop sogn, Sverige. gift, hans hustru

Niels Bentsen Nielsen, født i 1868 i Hornstrup sogn, Vejle amt, deres barn

Carl Frederik Nielsen, født i 1870 i Hornstrup sogn, Vejle amt, deres barn

Ane Kathrine Christine Nielsen, født i 1875 i Tørring sogn, deres barn

FT: 1890 på Gjellergaard (Præstegaardhus)

Anders Nielsen, 51 år, født i Blentop, Sverige, husfader og husejer

Inger Marie Karlsen, 56 år, født i Humletorp, Sverige, husmoder

Karl Frederik Nielsen, 20 år, født i Hornstrup sogn, Vejle amt, barn, fisker

FT: 1901 på Gjellergaard (Gjellerhus)

Karl Frederik Nielsen, født 20.02.1869 i Hornstrup sogn, Vejle, gift, husfader, fisker og husejer

Kristine Sørensen Gissel, født 02.01.1873 i Hammeløv ved Grenå, gift, husmoder

Karl Andreas Nielsen, født 25.01.1893 i Tørring, barn

Sørine Kirstine Nielsen, født 13.04.1895 i Tørring, barn

Inger Marie Nielsen, født 04.03.1898 i Tørring, barn

Mary Jensine Nielsen, født 13.05.1899 i Tørring, barn

Inger Marie Nielsen, født 08.12.1834 i Hummeltorp, Sverige, enke, lever af alderdomsunderstøttelse.

FT: 1906 på Gjellergaard

Karl Frederik Nielsen, født i 1869, 36 år, gift, husfader og fisker

Kirstine Nielsen, født i 1873, 33 år, gift, husmoder

Karl Anders Nielsen, født i 1894, 11 år, barn

Sørine Kirstine Nielsen, født i 1896, 9 år, barn

Inger Marie Nielsen, født i 1898, 7 år, barn

Mary Jensine Nielsen, født i 1900, 5 år, barn

Edvar Kristen Nielsen, født i 1902, 3 år, barn

Ejner Johan Nielsen, født i 1904, 1 år, barn

Josefh Marinus Nielsen, født i 1905, barn

FT: 1911 på Gjellergaard

Karl Frederik Nielsen, født 20.02.1869, ved Vejle, gift, husfader, fisker og landbruger

Kristine Nielsen, født 02.01.1873 ved Grenå, gift, husmoder

Karl Andreas Nielsen, født 25.11.1894, barn, landbruger

Inger Marie Nielsen, født 04.03.1897, barn

Mary Jensine Nielsen, født 13.05.1899, barn

Edvard Kristian Nielsen, født 22.02.1902, barn

Ejnar Johan Nielsen, født 19.03.1903, barn

Josef Marinus Nielsen, født 10.08.1905, barn

Rosa Karoline Nielsen, født 07.08.1907, barn

Nina Emilie Nielsen, født 03.08.1910, barn

FT: 1916 på Gjellergaard

Karl Nielsen, født i 1869, gift, husfader og fiskeri

Kirstine Nielsen, født i 1873, gift, husmoder

Andreas Nielsen, født i 1893, barn

Kristian Nielsen, født i 1901, barn

Ejnar Nielsen, født i 1903, barn

Josef Nielsen, født i 1905, barn

Rosa Nielsen, født i 1908, barn

Nina Nielsen, født i 1910, barn

Niels Nielsen, født i 1913, barn

FT: 1921 på Gjellergaard

Karl Nielsen, født ved Vejle, gift, husfader og fisker

Krestine Nielsen, født ved Grenå, husmoder

Andreas Nielsen, født i 1893, barn

Josef Nielsen, født i 1905, barn

Rosa Nielsen, født i 1908, barn

Nina Nielsen, født i 1910, barn

Elly Nielsen, født 21.03.1918, barn

FT: 1925 på Gjellergaard (Gjeller)

Karl Nielsen, født 20.02.1869 i Hostrup ved Vejle, gift, hufader og fisker

Kirstine Nielsen, født 02.01.1873 i Hammelev ved Grenå, gift, husmoder

Ejner Nielsen, født 19.06.1908, barn, fisker

Josef Marinus Nielsen, født 10.08.1916, barn, fisker

Rosa Nielsen, født 07.08.1907, barn

Nina Nielsen, født 03.08.1910, barn

Niels Bendtsen Nielsen, født 06.04.1913, barn

Elly Nielsen, født 21.03.1918

FT: 1930 på Gjellergaard (Gjeller)

Karl Nielsen, født 20.02.1869 i Hostrup ved Vejle, gift, hufader, fisker

Kirstine Nielsen, født 02.01.1873 i Hammødt elev ved Grenå, gift, husmoder

Ejnar Nielsen, født 19.06.1903, barn, fisker

Josef Marinus Nielsen, født 10.08.1916, barn, fisker

Rosa Nielsen, født 07.08.1907, barn

Nina Nielsen, født 03.08.1910, barn

Niels Bendtsen Nielsen, født 06.04.1913, barn

Elly Nielsen, født 21.03.1918, barn

FT: 1940 (opslag 32)

Peter Volder, født 27.03.1887 i Flynder, gift, hufader og hufmand

Marie Volder, født 13.03.1887 i Staby, gift, hufoder

Hans Volder, født 10.10.1926 i Staby, barn

Sofus Kristian Volder, født 27.05.1911 i Raasted, barn, arbejdsmand for den tyske værnemagt

FT 1940: (opslag 34) (Spejderhuset)

Karl Andreas Nielsen, født 25.04.1894 i Tørring, hufader, landarbejder

Jensine Elvine Nielsen, født 09.05.1903 i Hygum, hufoder

Else Viola Nielsen, født 17.08.1926 i Tørring, barn

Thøger Larsens mindesten – i baggrunden ses Gjellergaard:

På denne side mod syd på stenen er indhugget:
DET SUSER SVALT OVER MULD OG STRAND
I DANMARKS BAKKERS OG BØLGERS LAND
OG HVISK I TRÆERNE NÆR OG FJERN
OG KVAD DER MUMLER I MØLLERS KVÆRN
OG BRUSET FRA BRISEN MOD SØENS BRED
OG ANDEPISTEL FRA BLOMSTERS BRED
ER DANMARKS STEMME DER MODERØM BETROR DIG
EN BLID OG BUNDLØS DRØM

På nordsiden af stenen: Thøger Larsen – F.I. Tørring 1875 – D.I. Lemvig
1828. Stjernetegn på nordsiden: Karlsvognen og Orions bælte.

Digteren Thøger Larsens aner:

1. **Thøger Larsen**, * 5 apr 1875 i Tørring sogn, Lemvig, hjemmedøbt 15 apr 1875 i Tørring, døbt 23 maj 1875 i Tørring kirke, † 29 maj 1928 i Lemvig.

Han blev gift med Thyra Bolette Emilie Kristine Kipnasse Paludan, 10 sep 1904 i Søndbjerg Kirke, Thyholm.

Digteren Thøger Larsen levede fra 1875 til 1928. Han var født i Tørring Sogn ved den vestlige del af Limfjorden, ikke langt fra Lemvig. På denne egn levede han hele sit liv.

Hans barndomshjem lå på Gjellerodde, lige ned til fjorden. Det var et beskedent trelænget husmandsbrug. Bag huset var der høje bakker – eller ”bjerge”, som man kaldte dem. Efter den beliggenhed fik stedet og familien navnet ”Underbjerg”

.

Om sit liv som barn og stor dreng fortæller Thøger Larsen selv: ”Jeg kom ud at tjene som hyrdedreng tretten år gammel i 1888 – et liv, der på ingen måde tiltalte mig. Tit om middagen sad jeg ude i laden og skrev åndelige sange, der vakte en vis opmærksomhed blandt mine medtjenere. Min far udtalte engang, at da jeg blev konfirmeret, havde jeg overmalet mere papir, end to heste kunde trække væk.”

Thøger Larsens mor blev enke i 1892, da Thøger var 17 år gammel. Han havde gået på Realskolen i Lemvig og ville gerne læse videre og måske være præst og i hvert fald digter. Men det var der ikke råd til, nu hvor hans far var død. I stedet fik han plads som huslærer på en stor gård, først ved Viborg og siden i Vendsyssel.

I 1896 flyttede Thøger Larsen til Lemvig. Han fik plads som assistent på landinspektør Aabergs kontor og boede i hans hus indtil sit giftermål i 1904. Thøger Larsen var en dygtig korttegner, og han havde et godt forhold til sin overordnede, der så med forståelse på den unge assistents lyst til digtekunsten

Fra 1903 til 1923 var Thøger Larsen lokalredaktør af det radikale Lemvig Dagblad. Det almindelige stof, særlig det politiske, interesserede ham ikke. Men ind imellem blev der plads til sager, der lå ham mere på hjerte. Det kunne for eksempel være en beskrivelse af solformørkelsen i 1921.

I 1904 giftede Thøger Larsen sig med Thyra Paludan, søster til en nær ven fra realskoletiden i Lemvig. Hun blev en støtte for sin mand både åndeligt og økonomisk. Hun læste og kritiserede hans digte, men hun bidrog også til hjemmets økonomi. Hun arbejdede nemlig som kontordame på Vandbygningsvæsenets kontor, og det var ret usædvanligt på det tidspunkt for en gift kvinde af det bedre borgerskab.

Giftermålet havde en god virkning på Thøger Larsens humør og hans lyst til digtningen.

Lemvig var en lille by. Omkring 1900 boede der cirka 3.000 mennesker. På de tre sider var den omgivet af høje bakker, på den fjerde side kunne man se ud over fjorden og ud til Gjellerodde. Bag byen lå en sø. Heromme i byens udkant byggede Thøger Larsen i 1907 et hus, hvor han boede resten af sit liv.

Forældre

2. **Peter Larsen**, * 5 sep 1842 i Linde, Asp sogn, † 2 nov 1892 i Tørring sogn. Han blev gift med Kirsten Dalgaard Thøgersen, 6 nov 1874 i Tørring kirke (Peter Larsen var møllebygger - og i 1874 opholdt han sig i Gjeller sø Mølle).

Børn:

1.
  - i **Thøger Larsen**, * 5 apr 1875 i Tørring sogn, Lemvig
  - ii **Bodil Kirstine Marie Larsen**, * 10 mar 1878 i Underbjerg, Tørring sogn, † 2 dec 1951 i Underbjerg, Tørring sogn.
  - iii **Mads Christian Larsen**, * 7 dec 1879 i Underbjerg, Tørring sogn, † 20 dec 1946 i Underbjerg, Tørring sogn. Han blev gift med Christine Pedersen Kloster, * 1 okt 1883 i Gaddehus, Hygum sogn, † 25 nov 1956 i Underbjerg, Tørring sogn.
3. **Kirsten Dalgaard Thøgersen**, * 22 feb 1838 i Tørring sogn, Lemvig, døbt 4 mar 1838 i Tørring kirke, † 25 mar 1916 i Tørring sogn.

Bedsteforældre

4. **Lars Pedersen.** Han blev gift med Karen Marie Madsdatter.

Børn:

2. i **Peter Larsen**, * 5 sep 1842 i Linde, Asp sogn, † 2 nov 1892 i Tørring sogn. Han blev gift med Kirsten Dalgaard Thøgersen, 6 nov 1874 i Tørring kirke (Peter Larsen var møllebygger - og i 1874 opholdt han sig i Gjeller sø Mølle).

5. **Karen Marie Madsdatter.**

6. **Thøger Underbjerg Andersen**, * 19 okt 1799 i Sdr. Gransgaard, Tørring sogn, † 1 jan 1892 i Underbjerg, Tørring sogn. Han blev gift med Bodil Pedersdatter.

Børn:

3. i **Kirsten Dalgaard Thøgersen**, * 22 feb 1838 i Tørring sogn, Lemvig, døbt 4 mar 1838 i Tørring kirke, † 25 mar 1916 i Tørring sogn. Hun blev gift med Peter Larsen, 6 nov 1874 i Tørring kirke (Peter Larsen var møllebygger - og i 1874 opholdt han sig i Gjeller sø Mølle).

7. **Bodil Pedersdatter**, * 1798.

Oldeforældre

12. **Anders Thøgersen**, * 1772 i Tørring sogn, † 4 feb 1839 i Tørring sogn.
Han blev gift med Ellen Margrethe Pedersdatter.

Børn:

6.   i **Thøger Underbjerg Andersen**, * 19 okt 1799 i Sdr. Gransgaard, Tørring sogn, † 1 jan 1892 i Underbjerg, Tørring sogn. Han blev gift med Bodil Pedersdatter.
- ii **Kristine Andersdatter**.
- iii **Peder Andersen**.
- iv **Mette Cathrine Andersen**.
- v **Margrethe Andersen**.

13. **Ellen Margrethe Pedersdatter**, * 1777 i Heldum sogn, † 12 dec 1850 i Sdr. Gransgaard i Tørring sogn.

Tipoldeforældre

24. **Thøger Christensen Toft**, * 1725 i Bøvling Sogn, døbt 7 okt 1725 i Bøvling kirke, † 16 nov 1810 i Tørring sogn, hjemmedøbt 30 jul 1725 i Bøvling. Han blev gift med Kirsten Andersdatter.

Børn:

12. i **Anders Thøgersen**, * 1772 i Tørring sogn, † 4 feb 1839 i Tørring sogn. Han blev gift med Ellen Margrethe Pedersdatter.
- ii **Anders Christian Thøgersen**.
- iii **Mette Kirstine Thøgersdatter**.
- iv **Mette Johanne Thøgersdatter**.
- v **Jacob Thøgersen Gransgaard**.

25. **Kirsten Andersdatter**, * 1735 i Skagen Sogn, † 23 dec 1818 i Tørring sogn.

26. **Peder Pedersen Fink.** Han blev gift med Karen Nielsdatter.

Børn:

13. i **Ellen Margrethe Pedersdatter**, * 1777 i Heldum sogn, †
12 dec 1850 i Sdr. Gransgaard i Tørring sogn. Hun blev
gift med Anders Thøgersen.

27. **Karen Nielsdatter.**

Tip-tip-oldeforældre

50. **Anders Lauritsen.** Han blev gift med Maren Christensdatter
Brøndum.

Børn:

25. i **Kirsten Andersdatter**, * 1735 i Skagen Sogn, † 23 dec
1818 i Tørring sogn. Hun blev gift med Thøger
Christensen Toft.

51. **Maren Christensdatter Brøndum.**

Folketællinger – Thøger Larsens barndomshjem:

FT 1787:

Anders Thøgersen, 29 år, født i 1772, gift, husmand med jord, indrøleret matros

Tøger Toft, 62 år, født i 1725, gift, husmand og skoleholder

Kirsten Andersdatter, 50 år, født i 1737, gift, hans kone

Anders Tøgersen, 14 år, født i 1773, søn

Anders Christian Tøgersen, 12 år, født i 1775, søn

Jacob Tøgersen, 5 år, født i 1782, søn

FT 1801:

Ellen Magrete, 24 år, født i 1777, gift, hans kone

Thøger, 2 år, født i 1799, Deres søn

Thøger Toft, 81 år, født i 1720, mandens fader får ophold hos sønnen

Kirsten Andersdatter, 66 år, født i 1735, hans kone

Anders Christian, 27 år, født i 1774, ugift, mandens broder, enrøleret matros

Jacob, 19 år, født i 1782, ugift, mandens broder, enrøleret matros

FT 1834:

Thøger Andersen, 35 år, født i 1799, gift, husmand, lever af sin jord

Bodil Pedersdatter, 36 år, født i 1798, gift, hans kone

Jens Thøgersen, 9 år, født i 1825, søn

Anders Thøgersen, 6 år, født i 1828, søn

Inger Thøgersdatter, 10 år, født i 1824, datter

Ellen Margrethe Thøgersdatter, 2 år, født i 1832, datter

FT 1840:

Thøger Andersen, 41 år, født i 1799, gift, husmand og daglejer

Bodil Pedersdatter, 42 år, født i 1798, gift, hans kone

Anders Thøgersen, 12 år, født i 1828, søn

Inger Thøgersdatter, 16 år, født i 1824, datter

Ellen Margrethe Thøgersdatter, 8 år, født i 1832, datter

Ane Marie Thøgersdatter, 5 år, født i 1835, datter

Kirsten Thøgersdatter, 2 år, født i 1838, datter

FT 1845:

Thøger Andersen, 46 år, født i 1799, gift, boelsmand og lever af sin ejendom og fiskeri jordlod

Bodil Pedersdatter, 52 år, født i 1798, gift, hans kone

Jens Kokholm Thøgersen, 25 år, født i 1825, Deres barn, soldat, hjempermite-ret

Anders Thøgersen, 22 år, født i 1828, Deres barn

Peder Chr. Thøgersen, 10 år, født i 1840, Deres barn

Inger Thøgersdatter, 26 år, født i 1824, Deres barn

Ellen Margrethe Thøgersdatter, 18 år, født i 1832, Deres barn

Ane Marie Thøgersdatter, 15 år, født i 1835, Deres barn

Kirsten Thøgersdatter, 12 år, født i 1838, Deres barn

FT 1855:

Thøger Andersen, 56 år, født i 1799, hufader og boels- ejendomsmand

Bodil Pedersdatter, 54 år, født i 1801, hans kone

Jens Thøgersen, 30 år, født i 1825, ugift, Deres barn

Peder Chr. Pedersen, 14 år, født i 1841, Deres barn

Kirsten Thøgersen, 17 år, født i 1838, Deres barn

Karen Jensen, 1 år, født i 1854, hendes datterPeder

FT 1860:

Thøger Andersen, 61 år, født i 1800, gift, husejePedersenr, lever af sin jord

Bodil Pedersdatter, 62 år, født i 1799, gift hans kone

Jens Thøgersen, 35 år, født i 1826, ugift, Deres barn

Kirsten Thøgersen, 22 år, født i 1839, ugift, Deres barn

Karen Bjerrum Jensen, 6 år, født i 1855, plejedatter

FT 1870:

Thøger Andersen, alder 70 år, født i 1800, gift, husfader, jordbruger

Bodil Pedersdatter, 71 år, født i 1799, gift, husmoder, kone

Jens Thøgersen Kokholm, 44 år, født i 1826, ugift, søn

Kirsten Thøgersen, 31 år, født i 1839, ugift datter

Karen Bjerrum, 15 år, født i 1855, plejebarn

FT 1880:

Peter Larsen, 37 år, født i 1843, gift, husfader, møllebygger

Kirsten Dalgaard Thøgersen, 41 år, gift, hans hustru

Thøger Larsen Underbjerg, 4 år, Deres barn

Bodil Kirstine Marie Larsen, 1 år, Deres barn

Mads Christian Larsen, 0 år, Deres barn

Thøger Andersen, 80 år, født i 1800, enkemand, aftægtsmand, forsøges af husfader og hustru

FT 1890:

Peder Larsen, 47 år, gift, husfader, tømrer

Kirsten Dalgaard Thøgersen, 51 år, gift, husmoder

Thøger Larsen, 14 år, barn

Bodil Katrine Marie Larsen, 11 år, barn

Mads Kristian Larsen, 10 år, barn

Thøger Andersen, 90 år, enkemand, aftægtsmand

FT 1901:

Kirsten Dalgaard Thøgersen, født 22.02.1838, enke, husmoder, husejer

Bodil Cathrine Marie Larsen, født 10.03.1878, barn, husgerning og vævning

Mads Christian Larsen, født 07.12. 1879, barn, tømrer

Ovennævnte datter Bodil Cathrine Marie Larsen får skøde den 17.05.1916.

Hun er ugift og bor her i 1921

Ft. 1921:

Bodil Larsen, født 10.03.1878, ugift, husmoder, landbrug

Johannes Larsen Underbjerg, 13 år, tjenestedreng.

Bodil Larsen sælger til sin nevø, Kristian Larsen, søn af Mads Larsen bosat i Sølyst

1952 fik Hans Jacobsen skøde og efter næsten 200 år med navnet Thøger knyttet til dette sted lige under skrænten ved fjorden, holdt nye folk deres indtog.

I lang tid stod ejendommen og forfaldt med skiftende ejere, som var i strid med myndighederne om bygge/renovationsplaner. Det endte med, at ejeren ca 1970 fik hjemmel til helt omdanne bygningerne, så de kun havde meget lidt lighed med Thøger Larsens barndomshjem.

Deet ville have betydet et lift for egnen, hvis stedet var blevet opretholdt i dets oprindelige indretning som et minde om Thøger Larsen og livet på et fattigt husmandssted for 200 år siden.

Skøde 19.10.1977 til Jens Christian Løkke fra Inger Futtrup Christensen.

18.04.1988 til Løkkes Andelspartsfirma

Skøde 10.09.1994 til Hans Christian Højsgaard

Skøde 15.08.2002 til Inger Marie Brunsgaard Højsgaard

Breve til Thøger Larsen fra hans moder, søster og broder 1892 – 1895:

Underbjerg i Tørring d. 21. november 1892

Kjære Søn

Du være takket af mig for dit brev, som jeg modtog fra dig den 19 ds. Det glædede mig at høre, at du synes godt om det sted, om herren har forundt dig at leve og virke i, og gid det måtte blive til velsignelse for dig selv, og for dem som du skal virke for, jeg ser også at egnen er ikke så uanseelig, som man havde tænkt sig. Du siger du har fået din nøgle knækket, men har du taget skade på andre ting, det kunne du gerne Hvad mig angår herhjemme, da kan jeg sige dig, at jeg er nogenlunde rask og slider tiden med tålmodighed i min store savn.

Vi har fået vores turnips (roer) hjem og det har været noget strengt. Manden jeg havde og tærskte, at du har det godt, han måtte køre med de sidste. Nu skal vi snart have pløjet den jord, hvori de groede. Jeg kan sige dig, at Kirsten Halgaard er levende endnu, men hun er meget dårlig, forleden nat vågede jeg ved hendes leje. Nu har jeg ikke mere at fortælle dig, børnene er raske og hjælper mig så godt de kan, Mads kommer hjem om aftenen fra skolen og gør kostalden ren for mig. Nu vil jeg slutte, jeg må ud til kreaturerne. Måske vil din søster have et par ord med. Skriv snart igen. Du være hjertelig hilset fra din hengivne moder

Kirsten Dahlgaard Thøgersen

Underbjerg

Kære broder

Jeg vil takke dig for dit brev, hvoraf jeg ser, at du har det godt, og jeg vil ønske for dig, at du fremdeles må vedblive med at have det godt. Jeg har fået garn til dine sko og skal til at begynde med at brodere dem, så jeg tror, at jeg få dem færdige til jul, da kommer du vel hjem, jeg så da af dit brev, at du har levnet penge nok dertil. På torsdag skal der være et stort møde i missionshuset særlig for de unge, hvor en kandidat Magnusen og måske en købmand Lind vil tale og vi håber at komme derop hvis ellers ingenting indtræffer. Nu skal du være hjertelig hilset fra din søster

Bodil Katrine Marie Larsen

Underbjerg i Tørring d: 1/12 1892

Kære broder

Tak for dit brev jeg vil meddele dig, at jeg er begyndt at save de store fotografirammer og jeg håber, at få dem færdige til jul, når du kommer hjem. Skriv snart til os igen og lad os vide, hvorledes det går med børnene, som du skal lære. Nu har jeg ikke mere at skrive denne gang. Du været hilsen fra din broder

Mads Chr. Larsen Underbjerg.

Underbjerg i Tørring: 1/12 1892

Kære broder

Mange tak for dit brev det glæder os, at du er velfornøjet med din plads. Du bad os om at sende de sange, som kom i Børnebladet, du havde digtet og så sender vi dig hermed en, som kom sidste lørdag. Mads og jeg er ene hjemme i dag, fordi moder er til begravelse i Halgaard, Kirsten Halgaard døde den 25. november og skal begraves i dag. Du har vel modtaget et brev fra Per, den kom til os, men vi forandrede udskriften og sendte den til dig. Skriv nu endelig snart igen hjertelig hilsen fra din søster

Bodil Larsen

Underbjerg i Tørring den 1ste december 1892

Kære søn

Du takkes på det hjerteligste for dit brev, som jeg modtog fra dig i dag før jeg gik til Halgaard til begravelse, det glædede mig at høre fra dig og du er veltilfreds med din plads, og så håber jeg også at din husbond er fornøjet med dig. Jeg har en hilsen til dig fra præstens og degnens. De var alle til begravelse i Halgaard i dag.

Nyheder har jeg ikke, som kan fornøje dig, alt går sin vante og stille gang herhjemme for mig med disse to børn og herren trøster og styrker os og ej forlade os og han er også rig nok til at velsigne os i det timelige således at vi nok skal få, hvad vi trænger til, derfor kan du trygt stole på, at jeg nok skal hjælpe dig at betale rejsen i jul.

*Nu må jeg holde op. Du være hjertelig
hilset fra din moder*

Kirsten Dahlgaard Thøgersen

Underbjerg den 3-3-1893

Kære søn

Dit brev af 25de forrige måned har jeg med glæde modtaget, da var kommet til at vente efter at høre fra dig og tiden var blevet lang, som jo ofte kan ske efter din faders død, og jeg føler mig så enlig, derfor vil jeg sige dig hjertelig tak, fordi du ej glemmer at skrive hjem. Jeg ser, at du har været til marked og det havde du glæde af, det kunne også være godt nok, men jeg vil spørge dig, kommer du nogensinde til kirke eller til guds børns forsamling, måske er der ingen.

Hvad min stilling ellers angår herhjemme, så er det næsten ved det gamle, vi har fået optærsket vores korn og det gav godt, så der er nok til vores kreatureres føde for i år og jeg behøver ej at købe forårssæd, som du nok ved, vi ofte måttet gøre.

Dersom du mangler noget tøj, som jeg kan skaffe dig, som du skal have i påske, så ville jeg helst, du lod mig vide det i forvejen, da din ferie ej er lang.

Nyt har jeg ikke – noget som kan interessere dig. Jeg har ikke talt med Peter Jensen siden jeg fik dit brev, hvorfor han ej har fået din hilsen, han kommer sjældent herhen, det er ej som da din fader var og du var hjemme, thi da kom han så mange gange, men jeg ser ofte han besøger hans svigerinde.

Jeg skal hilsen dig fra Mads, han ville og have sendt dig et par ord, men han overkom det ej denne gang, han har jo en lidelseshistorie at lære i denne tid.

Nu vil jeg slutte denne gang for nu kommer posten snart og jeg skal ud til kreaturer.

Hjertelig hilsen fra din moder

Kirsten Dahlgaard Larsen, som var så stor

Underbjerg d. 9. maj 1893

Kære søn

Mange tak for dit sidste brev af 2den maj, det havde jeg ventet efter, jeg var bange, at du var syg, for jeg syntes det varede noget længe, det er så ensomt herhjemme for os to, Mads flyttede over otte dage før maj, så du kan nok forstå, at der er så mange tomme pladser, så det kan undertiden knibe at finde sig tilrette i guds faderlige styrelse med sine børn. I går var gartner Paludan her og var med os på kirkegården for at plante på din faders gravsted og det blev meget pæn, jeg skal hilse dig fra ham, han plantede graner uden om pladsen, som var så stor, at jeg kan få min grav derinde og en rose en oval af vintergrøn. Nu skal vi se at få det til at gro. Jeg skal hilse dig fra pastor Poulsen, han var ved os og så, hvorledes det blev gjort og det syntes han meget godt om.

Den omtalte bog, har jeg leveret til frøken Zeuten og jeg skal hilse dig fra lærer Dalgaard og hende.

Jeg har fået lagt sæden med undtagelse af lidt grøntfoder og det skal have gødning, men det vil Peder Jensen nok hjælpe os med.

Køre Thøger pas på at få dit tøj ud i solen i denne tid, da det har det behov, mangler du noget, så må du sige mig det. Du være hjertelig hilset fra mig og Mads. Din søster vil selv skrive til dig, lev vel i herren det ønskes af din moder. Skriv snart

Kirsten Dahlgaard Thøgersen

Kære broder

Mange tak for det så længe forventede brev, nu vil jeg skrive nogle ord til dig, men moder har jo allerede fortalt dig det meste af det nyt vi vide. Jeg vil nu for det første sige dig, at den dig så velbekendte gris, som du hentede på Nørre Vinkel nu må følge troppen i morgen tidlig, Josef Lykke vil køre den til stationen. Og så vil jeg sige dig, at jeg har fået en pæn ny hat og moder får vist også et. Josef Lykkes har mistet deres vædder i dag i middags, da Mads var nede at flytte i Skarup var den ganske rask, men kl. 2:00 var den død, sagtens bukket ihjel. Vi har været oppe og vandet på faders grav i aften. Søndersiden af kirken er de nu ved at brække ned, den skal formentlig op af ny, nu bliver der nok ikke holdt gudstjeneste i den på torsdag og så skal vi nok bruge missionshuset. Nu tror jeg ikke, jeg har mere at sige dig, du må undskylde mit hastværk thi det er så sildig. Nu være du hjertelig hilset fra din søster

Bodil Larsen.

I margenen på Bodils brev har moderen tilføjet: Sidste søndag blev der lyst til ægteskab for C. Hansen og hans nye husholderske.

Underbjerg d. 26. maj 1893

Kære søn

Jeg vil nu atter tage til pennen for at tale med dig, da vi endnu ikke har det således, at vi mundtlig kan tale med hverandre, så må vi jo nøjes med at skrive, mange tak for dit brev af 19 dennes, det modtog jeg med glæde anden pinsedag, som jeg var ene hjemme og tænkte på din fader og dig. Din søster var i Houe kirke, så kom jeg hjem med køerne og havde malket, så ville jeg gå ud i gangen og til min glædelige overraskelse, fandt jeg dit brev liggende i gangen. Posten havde stukket det ind i vinduet, da der ingen var hjemme, jeg tog det op med beundrende glæde, således haver herren altid mig glæde, når det er noget mørk og trist, vi har det ellers ret godt, vi er raske og kreaturerne er også raske med undtagelse af en af vores får, der har to lam, men har fået et så dårlig yver at lammene kan ej få mælk af hende og vi har troet, at hun kunne ikke leve men nu er hun i god bedring. Jeg skal hilse dig fra hr. pastor Poulsen, jeg taler ofte med ham, han er glad ved at høre, at du har det godt. Hermed sender jeg dig fem kroner, lad mig nu se, at du holder sparsom hus med dine penge så de kan slå lidt længere til, jeg vil jo nødig, at du skal fattes noget, som jeg kan hjælpe dig i. Du takkes for dit digt, som du sendte mig, den synes jeg godt om, jeg ville også om du bliver længere på Fredshold end til efteråret eller ej, kunne vi rigtig spørge herren om hvor hans vilje er vi skal være. Jeg kan sige dig, at alt ser godt ud herhjemme både korn og græs så alt tegner til en god høst, nu må jeg holde op denne gang, jeg har kastet fejl om denne gang, men du finder nok ud af det, slutteligen være du hjertelig hilset fra din moder.

Kirsten Dahlgaard Larsen

Underbjerg i Tørring d. 26. maj 1893

Kære broder

Mange tak for dit brev, vi havde nemlig ventet at få et brev fra dig til pinse og jeg blev meget glad, da jeg så, at der var kommet et brev fra dig så vor forventning ikke var bleven skuffet. Nu vil jeg sige dig, hvordan det går til herhjemme i Tørring. Den første nyhed jeg har at melde dig er at i dag den 26. skal Chr. Hansen og Mette Kirstine Stjernholm have bryllup. Det er nemlig i dag kongens bryllupsdag, du kender jo nok selv Chr. Hansen. Brylluppet nåede da ikke så vidt, at vi kom dertil; men vi får nok noget af stadsen at se om ellers der bliver noget af den stads bruden er jo ikke så indtagende at se på; men det er måske nok en flink og dygtig pige hun er vist 42 år gammel. Sidste tirsdag morgen, havde vi et svært tordenvejr hernede tilligemed regn, I fik måske noget af det at mærke derovre. Om eftermiddagen havde vi Per Kræmmer og hans fader til at lægge mønnetørv op på laden. Pinsedag var Mads herhjemme og vi fik et lille pinegilde henne ved Søndermarken, men der var ikke andre med, dertil end Jeppe Kristian Søgaard og to af hans mindre søskende og Tea og Mads og mig. Paludan har given mig en del blomsterfrø som alle skulle såes i urtepotter og senere udplantes sånær som en slags – den mærkeligste af dem alle nemlig tomat eller kærlighedsæbler, hvoraf der allerede er kommet 5 op. Når man sætter tomaten ud i haven kommer der kun blomster på den; men når man lader den stå inde i vinduet, kommer der først blomster, og så når blomsterne er faldne af nogle store frugter, som når de røde, og de er såkaldte kærlighedsæbler, man kan sylte dem eller koge dem i suppe og spise dem. De andre blomster jeg fik af ham var asters, levkøjer, lupiner, riddersporer, stedmoderblomst og valmuer. Jeg var nede hos Paludans lørdag før pinse og da var Tyra lige kommet hjem. Chr. Paludan har måske fortalt dig, at hr. Ravns fader er død af hvilken grund de ingen prøveeksamen fik. Nu vil jeg slutte for denne gang. Nu være du hjertelig hilset fra Mads og fra din søster.

Bodil Larsen

Underbjerg d. 19. juni 1893

Kære broder som var i brevet

Mange tak for dit brev, vi modtog det d. 14 dennes, vi havde netop Niels Lisbjergs døtre for at sy en bomuldskjole til mig og de sagde, at de tog alle de hilsener som var i brevet og vi skulle hilse dig så mange gange fra dem.

Jeg har været syg imedens de var her. De kom tirsdag aften og da begyndte jeg at blive syg men om onsdag lige som jeg var ved at få prøvet min ny kjole på, havde jeg nær besvimet; men jeg måtte sætte mig ned og gik det snart over. Om torsdagen lå jeg i sengen næsten hele dagen, jeg havde sådan en hovedpine og ondt i min hals. Torsdag aften gik sypigerne og så begyndte jeg at komme mig, fredag var jeg næsten oppe hele dagen og nu er jeg rask igen. Vi har fået et af Ole Søgaard og vi havde Danielsen til at forke det op på loftet. Nu skulle vi snart have vores kløver og eng slået, men jeg ved ikke hvem der skal slå dem. Jeg vil også sige dig, at Marie Lauritsen er kommen ud at tjene, hun tjener i Nordenkær i Lomborg, hun flyttede sidste tirsdag hendes fader kørte med hende og så var jeg med oppe til Jens Jensens og jeg skulle hilse dig fra Karen, når du kommer hjem i høstferie, skulle vi komme op og besøge hende. Nu tror jeg må slutte for denne gang. Nu være du hjertelig hilset

Fra din søster Bodil Larsen

Kære søn

Tal for dit længe ventede brev, det kom dog omsider. Jeg var ved at tænke på, at brevet var gået fejl, så var det jo urigtig af mig at sende penge uden postbevis, men jeg tænkte, at det kunne gå. Nu for tiden kan jeg ej sende dig nogen, for jeg har ingen, men du kan jo sige mig, hvornår høstferien begynder for så skal du nok få det sådan, at du kan komme hjem, desuden har jeg så mange hilsener og en stor gave til dig fra vores kære gamle præst pastor Hansen i Nørre Nisum. Men nu skal du have lov at vente og gætte til du kommer hjem. Jeg skal også hilse dig fra vores egen kære præst pastor Povelsen, jeg ved de beder begge med mig om, at du kan få det rigtig godt med vor kære frelser ham som kan bære os over alle savn og vanskeligheder.

Kære Thøger! Dine sange er ej kommet i Børnebladet thi så skulle vi snart sende dig dem. Jeg er nogenlunde rask og slider tiden med tålmodighed, din broder Mads er også rask og godt fornøjet.

Nu må jeg slutte denne gang jeg skal til Lemvig i formiddag.

*Du hilses hjertelig
Kirsten Dahlgaard Larsen*

Underbjerg den 2. juli 1893

Kære broder

*Mange tak for dit sidste brev. Nu vil jeg prøve på at skrive nogle ord til dig og lade dig vide noget om, hvordan vi have det herhjemme. I mandags havde vi Per Kræmmer at slå vores kløver og i går fik vi dem stakket, vi have solgt både vor gamle ko og kvien til Breinholt på Sønder Vinkel, kvien skulle vi have 105 kr. for og koen 50 kr., men vi skal jo have en ny ko og Ander Dalgaard sagde, at vi måtte være glade om det kunne slå til, kvien kom vi af med den samme dag, som vi solgte den, men koen skulle vi beholde indtil den blev se`n (ikke gav mere mælk) det ved vi jo ikke, hvornår hun bliver. Sidste søndag var jeg til børnegudstjeneste og så fulgte jeg med fru Poulsen hjem til præstegården og fik alle de blomster og stikkelsbær, jeg kunne bære. Pastor Poulsen spurgte mig, om du blev derover igen næste år, men det, jeg skal ud og luge har du jo slet intet skrevet om og måske ved du det ikke selv endnu, så havde du vel nok skrevet derom. Jeg skulle også hilse dig fra pastor Poulsen. Nu tror jeg, at jeg vil slutte for denne gang, jeg skal ud og luge turnips (roer) jeg er næsten færdig med dem, det er nu bleven mandag morgen inden jeg får mit brev færdig
Jeg er nogenlunde rask men har lidt af blegsot.*

Nu være du hilset mange gange fra din søster.

Bodil Larsen

Kære søn

På din opfordring vil jeg sende dig omtalte gave, som jeg modtog af pastor Hansen til dig han bestemte ingen tid, men sagde, giv Thøger den fra mig, jeg mødte ham i anlægget som jeg gik hjem fra Lemvig. Jeg var noget bedrøvet det var den aften vi havde sypiger og Bodil var syg, han talte meget om dig og havde din fremtid for øje, og jeg sagde sandhed, at jeg ikke kunne hjælpe dig, hvor gerne jeg ville og så sagde vi hverandre farvel. Jeg gik stille bort og græd, da jeg var kommen nogle skridt fra ham vendte han sig og sagde vent lidt, og kom mig i møde og lagde én sammen som du tjenerrullet 10 kr. seddel i min hånd og sagde giv ovennævnte ord.

Grunden hvorfor jeg ville lade dig vente var netop den, at jeg synes der går vel mange penge for dig efter som du ej er blevet fotograferet og du får kost og vask, som du tjener så synes jeg du kunne have mere brug for den når du skulle rejse igen, da vi i mange måder må indskrænke os, fordi vi har mistet vores fader og forsørger. Kære Thøger brug dem nu med sparsomhed og tag dem som en gave fra herren og bed, om hans velsignelse til at anvende dem til nytte, thi det er jo og en familie fader der tog så rig en gave til dig. Nyheder her har din søster skrevet skriv snart når du modtager brevet. Måske lader jeg den gå som før

*Hjertelig hilsen fra din moder
Kirsten Dahlgaard Larsen og Mads*

Underbjerg i Tørring d. 18/9 1893

Kære broder

Tak for dit brev. Nu vil jeg skrive et par ord til dig. Du synes måske også, at vi har ventet længe nok dermed, men vi har haft så travlt hver dag. Fredag eftermiddag og lørdag formiddag havde vi Jens Klausen at så vores rug herhjemme og i går var vi så lidt hjemme pastor Hansen prædikede jo i kirken til først tjeneste og så holdt han et møde kl. 4½ i missionshuset og vi var begge steder. På søndag igen skal Busch fra Bøvling prædike i Tørring og Heldum kirker. Jeg har ikke rigtig meget at sige dig, der er ikke tildraget sig noget særlig mærkeligt siden du rejste. Per Kræmmer har spurgt mig om du ikke havde ladet høre fra dig, jeg tror ikke jeg har mere at sige denne gang.

*Du være hilset mange gange fra mig
din søster Bodil Larsen*

Kære søn

Jeg må atter tage til pennen for at tale med dig og sige dig, hvordan vi har det: vi har det næsten som da du rejste, jeg er ikke alle tider i vel befindende men det går vel over igen. Jeg vil så gerne, at du havde hørt pastor Hansen i går, det var så skøn, at høre vores gamle præst stod og talte til os det livsalige guds ord bliver i mig, så bliver jeg i eder, det talte han over i missionshuset om eftermiddagen. Jeg ser af dit brev, at dit tøj kostede vel meget at få derud, så ved at dine penge er nær brugt undtagen at du har fået af din løn. Jeg kan sige dig, at vi har fået lagt vintersæd og det var 5 skp. rug og 1 skp. hvede. Jeg ville gerne vide om du har fået noget af din løn, hermed vil jeg sende vor gamle præst hans fotografi, da jeg tror det kan fornøje dig. Ellers har jeg ikke at fornøje dig med denne gang.

Nu vil jeg slutte for denne gang for jeg vil have brevet med posten i dag

*Hermed være du hjertelig hilset fra din moder
Kirsten Dahlgaard Larsen
skriv snart igen*

I brev af 27.10.1893 skriver moderen bl.a.:

"Jeg har ladet dig vente noget denne gang på grund af at jeg har haft så meget at bestille i denne tid, du ved jo at jeg skal tænke på så meget især nu da jeg er ene om det alt sammen, men jeg har min fader som er i himmelen som er enkernes forsørger og de faderløses fader ham stoler jeg på, og jeg ved at in tro bliver ej beskæmmet. Nu har vi næsten taget vores roer op og meget nær pløjet vores mark, som det skal være i efteråret, vi har haft 8 fremmede mænd at pløje siden du var hjemme".....

"Jeg kan sige dig, at pastor Poulsen har det godt jeg har nylig modtaget deres billede og mange kærlige hilsener jeg tænker, at han kommer herop på søndag den 5. november, da vores nye præst skal indsættes, han er allerede kommen til præstegården, men jeg har ej set ham. Jeg kan sige dig, at din broder kom hjem søndagen de 22ende og går i skolen 4re dage om ugen og det vil ej vare længe inden han skal til præsten"

Underbjerg d. 21. november 1893

Kære broder

Tak for dit sidste brev; men jeg har det imod det, at det er så kort, når der er så langt imellem hvert brev skulle du endda skrive noget mere; men du siger jo at alt går sin jævne gang, så der næsten intet er at fortælle; således er det næsten også herhjemme; men i dag har jeg dog noget at sige dig. For det første har jeg en hilsen til dig fra Ane Detlefsen. Jeg traf hende oppe ved Maren Møllers, én dag jeg gik hjem fra Lemvig, og hun kendte mig straks, hun fulgte mig hel hen under Vinket Bakker, og vi talte om mange ting. Hun fortalte mig blandt andet hvad jeg i første omgang ikke ville tro, at Maja Larsen er blevet forlovet med sognepræst Yversen fra Møborg, ham hørte du jo nok prædike her i kirken, imens du var hjemme på ferien.

Ane bad mig også skrive til dig, men du har måske allerede hørt. Den 10. november var der et stort møde på Harboøre. Per Kræmmer, Johanne og jeg var der over om torsdagen. Vi var i kirke om formiddagen, hvor først pastor Madsen fra Harboøre og dernæst pastor Moe fra Skanderup prædikede. Imens prædikede Tram og en jødemissionær i missionshuset, så var der et ophold til kl. 3½, da forhandlingsmødet begyndte i missionshuset, der indlededes af pastor Agger, dernæst talte både C. Moe, Nyborg fra Lomborg, Madsen, Buch og jødemissionæren samt en af Harboøreboerne Peder Larsen Flyvholm, så havde forhandlingsmødet ende. Til slutning talte pastor Buch fra Bøvling, det hele fik ende kl. 7, hvor efter vi begav os på hjemvejen. Dagen efter rejste Per og Andreas til Haslev, så vi ikke kunne besørge din hilsen til ham. Jeg kan ikke rigtig sige dig, hvad jeg synes om vores nye præst, han er ikke så dårlig til at prædike, han er da bedre en vi havde forventet efter hvad rygterne sagde om ham. Nu har jeg da skrevet et langt brev til dig, nu vil jeg bede dig om, at du vil lade det vare så længe imellem du skriver til os.

Hjertelig hilsen din søster

Bodil Katrine Marie Larsen Underbjerg

Kære broder

Tak for dit brev; det varede rigtignok længe inden du skrev; det glæder mig at høre at du er rask, vi er også raske og har det godt; nu år jeg til konfirmationsforberedelse hver mandag og torsdag, præsten er en meget flink mand og fruén spiller for hver morgen, vi er i alt 13 og de to skal konfirmeres i år, nu har jeg nok ikke mere at fortælle dig denne gang. Skriv snart til os igen og lad os vide, hvordan det går derovre.

*Med venlig hilsen fra din broder
Mads Christian Larsen*

Underbjerg den 21. november 1893

Kære søn

Du takkes hjertelig for dit brev som jeg modtog fra dig forleden dag, det havde jeg længe ventet efter, jeg tænkte meget på dig, når børnene sov og var ofte bange, at du var syg eller at du så længe kunne glemme din moder og jeg følte at jeg af eder kunne glemme thi i stå stadig i mine tanker og mine bønner opstiger ofte for mine kære børn thi det er jo en stor skat som min himmelske fader har ladet mig beholde og jeg ville også gerne at han skulle bevare eder for mig til vi hisset måtte mødes.

Kjere søn!

Nu er der gået over et år siden eders Fader døde, og du kom så langt, at jeg ej stadig kunne tale med dig og det er jo godt, at du har fået en lille gerning, men stands nu et øjeblik og s om vi er tro i det som herren sætter os i, at det kan blive til velsignelse for os selv og andre, thi vi ved at vi engang skal kræves til regnskab for det pund, som herren betroet os.

Køre Thøger der var mere, som jeg kunne hav lyst til at vide over fra dig, som du slet ikke har omtalt i dit brev, hvorledes du har det i dine pengesager og med dine klæder, jeg tænker ofte på om dit tøj er for tyndt og noget som jeg kunne hjælpe dig med om du ej mangler strømper og vide om du har fået en overfrakke eller ej sig mig noget om sådant, når du skriver igen. Du bedes at hilse dit herskab mange gange fra mig, alt er i sin gamle skik herhjemme jeg har samme tærsker som i fjor, og både vi og kreaturerne der raske, vore børn har jo sagt at vi har fået os en ny præst og vores degnefamilie er vistnok glade ved ham de kommer stadig i kirken og Marie er næsten forsanger og hun er hjælpelærerinde i skolen, hun hilste på mig sidste søndag. Nu må jeg holde op med min tale med dig denne gang for kørerne kalder på mig, jeg har fornyelig modtaget hilsen fra pastor Poulsens, de har det godt. Du være hilset på det hjerteligste fra mig din hengivne moder

Kirsten Larsen Underbjerg jo snart hjem

Skriv snart og lad mig vide mere, hvordan du har det.

Lev vel i herren.

I brev a 9.12.1893 skriver Bodil:

"..... Jeg synes ikke rigtig, jeg har noget særlig nyt at meddele dig, da du jo snart kommer hjem. Men dette som du sagde om pastor Moe, at han sagde ved Harboørefiskeres begravelse, at de var gået til helvede, tror jeg der er ret og slet løgn; man kan ikke tro alt hvad bladene siger, i det mindste tror jeg ikke at han har udtalt sig således; men nu vil jeg ikke skrive mere om dette; thi du kommer jo snart hjem så kunne vi tales ved" ....

Underbjerg i Tørring den 17/1 1894

Kære søn

Du takkes for dit korte brev du sendte mig, det kn til alle tider oplive mig at tale med mine børn især når jeg rigtig måtte og kunne udtale hvad mit hjerte er fuld af, men det må jeg jo helst gå så stille med henede, når det ej er gerne hørt. Jeg kan sige dig, at jeg har noget smerte for brystet endnu trods jeg har fået en flaske mikstur siden du rejste men det er dog således, at jeg går oppe og passer mine lille gerning, jeg har ladet dig vente nogle dage efter b rev af den grund, at jeg troede den hvide ko, skulle have kælvnet, men nu er det 17 dage over tiden og jeg venter med længsel, efter at det skulle ske, det har aldrig varet så længe før. Bare herren vil bevare hende for mig, thi ellers ser det noget sort ud for os herhjemme, dem i Halgaard har mistet en ko, siden du rejste, men det er rige folk, så det kunne de tåle.

Kære Thøger! Jeg kunne have så meget at tale med dig om, thi vi fik ikke talt ret meget, da du var hjemme så jeg synes slet ikke om da skilsmissen kom så uforberedt. Jeg skal hilse dig fra Bodil og Mads de er raske, Bodil får nok ikke skrevet denne gang hun er til missionsmøde i missionshuset hvor Lomborg præst og Eriksen fra Rom og vores præst Nielsen talte, men jeg måtte denne gang blive ene hjemme og se til kreaturerne, det var noget trist for mig, som så gerne ville have været med til et sådant møde. Nyheder har jeg heller ikke som kan more dig. Sluttelig være du kærligen hilsen din til døden uforglemmelige moder.

Kirsten Dahlgaard Larsen

Lev vel i Jesu navn. Skriv snart igen og sig noget mere.

I brev af 31. januar 1894 formaner Bodil broderen til at være sparsommelig med de penge, der følger med brevet, og holde nøje regning. Hun slutter sin formaning med at skrive:

” Nu vil du måske sige, at jeg er ikke stort bedre end moder til at skrive langsommeligt, men nu skal jeg holde op hermed. Vores hvide ko fik kalv efter at det var 18 dage over tiden og alt gik godt. Vi havde Laust til at hjælpe os. Mads har fået lavet sig et rigtigt pæn dambræt, og vi have lært at trække dam”.

I brev af 14. februar 1894 fortæller Bodil, ”at vandet i Limfjorden er så høj, så det går helt op mod stranden, og således har det stået i mange dage, så man kan ikke komme nedenunder bakkerne til Lemvig. Pastor Løgstrup prædikede i Lemvig kirke i aftes kl. 7½. Jeg var dernede; men moder kunne ikke holde ud at gå så langt, vi skulle jo med landvejen”.

I samme brev skriver moderen:

Kære søn!

Du værer takket af mig for dit sidste brev som jeg modtog fra dig, der var meget som glædede mig, men der var noget som ydmygede mig og det var især dette, at du vil til København, thi denne beregning som jeg hørte du gjorde er jeg vis på den passer ikke, så jeg er bange at du skal komme dårlig afsted med det. Kunne du ej have lyst til at skrive til vores kære gamle præst en gang endnu des angående, han ville i hvert fald give dig sit bedste råd i denne sag og måske han også kunne hjælpe dig endnu engang.

Jeg kan sige dig, at vi alle er så nogenlunde raske og har det godt. Du siger jeg skal meddele dig underretning om in fødselsdags dato, du har jo gættet det, det er den 22. februar om jeg lever til den tid så bliver jeg 56 år, det er ej en høj alder, dog føler jeg mig slet ikke stærk.

Kære Thøger! Hermed sender jeg dig disse blade, som du ønskede og jeg er glad for at du vil læse dem. Nu skal jeg snart til Lemvig og gøre en stor indkøb til Mads hans konfirmationstøj og der vel også en kuffert til inden han skal hen, også hans offer ja der er meget for en moder at tænke på, når hun er ene, men bare mine børn så vil skikke dem godt, ude i livet hvor Du være hilset på det hjerteligste prøven skal aflægges i påkommende fristelser, så er min glæde stor

Du været hilset på det hjerteligste fra os alle:

Levvel det ønskes af din hengivne moder

Kirsten Dahlgaard Larsen

Underbjerg d. 2. marts 1894

Kære broder

Mange tak for brevet du sendte os. Nu vil jeg da allerførst bede dig, undskyldte at det har varet så længe inden vi får skrevet til dig, og nu synes jeg gid jeg havde rigtig meget nyt at meddele dig; men alt går så at sige sin jævne gang herhjemme. Vores nye præst holder ikke prædikener om onsdagene nu i fastetiden, derimod holder han tre bibellæsninger i Missionshuset over dette vers: Så er da Tro, Håb og Kærlighed disse tre; men størst er Kærligheden. Den første holdt han om Troen, den anden, som var nu sidste onsdag var om Håbet, og den tredje, som skal være om Kærlighed, skal være næste onsdag aften kl. 7. Jeg kan sige dig, at der går noget underligt til ved disse bibellæsninger, ialfald er det da gået ved de to vi have hørte. Efter at præsten har talt, siger han: Vi kunne måske få lidt samtale bagefter, det plejer vi jo ved møderne. (Nu vil jeg først sige dig, at til bibellæsningerne er huset så fuld af mennesker, ja sidste onsdag kunne de da ikke komme til at sidde alle sammen, og degnen har været der begge aftener, Peder var der også den sidste aften. Nu så var det begge aftener Jens Byskov, som begyndte, og så skulle du have hørt hvilken samtale der blev. Degnen gik så vidt, at han sagde, at han nok vidste, at de bad for deres vantro degn, så du kan nok vide, hvad sind han var ved. Nu bliver han for grov sagde Fru Nielsen, og så begyndte hun at synge en salme, som i forvejen var blev bestemt. Til slutning sagde præsten, at næste gang skulle han jo tale om Kærlighed og så håbede han at tale så godt, at der skulle blive noget mere kærlighed, hvad her kunne synes at trænge til.

Nu har du vist hørt nok hero, og så tror jeg snart at jeg vil slutte brevet med det samme. Moder er til symøde i dag og Mads er i skole, så jeg er ene hjemme. Jeg ville gerne, om du ville skrive til min fødselsdag, som jo er den 10.de det bliver jo noget på tiden, inden vi fr skrevet til dig.

Hjertelig hilsen fra din søster

Bodil Katrine Marie Larsen Underbjerg.

Kære søn!

Nu vil jeg sige dig så mange tak for dit digt og lykønskning til mig. Jeg ventede forgæves på min fødselsdag, men dagen efter kom brevet, hils og tak dit kære herskab for hilsen og lykønskning. Du skrev om hvornår konfirmation skal være, jeg tænker, at det skal være næste søndag efter Påske, ligesom det plejer, jeg har ikke spurgt præsten om det han var nede at besøge mig forleden dag og Paludan var der samme tid, og de havde en stor samtale, jeg skal hilse dig fra gamle Paludan og Christian, jeg vil fatte mig kort. Posten kommer snart og din søster har skrevet så meget Gud give dig en lykkelig fremtid og giv dig en god plads enten fjern eller nær, jeg kunne ønske at vide, når du tror du kommer hjem.

Hjertelig hilsen fra din moder

Kirsten Dahlgaard Larsen

Den 2.april 1894 skriver Bodil og moderen fødselsdagsbrev til Thøger. Bodil medsender en gave en tobakspung, hun selv har syet, og fra moderen er det "skriveapparater". Moderens lykønskning lyder: " Kære Thøger! Nu sender jeg dig min hilsen og hjerteligste lykønskning, men for alting stræb at blive Guds barn, inden det er for sent, det er min tanke og bøn tidlig og sent. Det stod meget dårligt til ved Anders Thøgersen, der har været fremmede til at tale til rette imellem dem, det er følgerne af livet uden Gud. Ja lad os holde os nær til ham så går det godt i tid og evighed".

Underbjerg i Tørring den 5. april.

Kære søn!

Da jeg i dag har modtaget brev fra vores kære gamle præst angående dig og din plads, så vil jeg sende brevet til dig for at du kan få det og betingelserne og selv vælge, jeg var imidlertid glad over at høre, at der var andre veje åbne for dig i Hovedstaden og jeg tog det med tak til herren, fordi han sørger faderlig for mine børn. Betænk dig nu og vælg snart. Kære sø send mig brevet tilbage og sig mig så din mening i denne sag. Hjertelig hilsen fra din mor, skriv snart, da jeg er meget nysgerrig om at få din mening at vide.

Du været hjertelig hilset og lykønsket fra os alle, da det just indtræffer på din fødselsdag.

Din Mor

Kirsten Dahlgaard Larsen

I brev af 21. april 1894 fortæller Bodil, at de derhjemme har "fået lagt noget af sæden, vi har fire lam med de to yngste får; men det gamle får har endnu ikke fået lam, så du kan se, at vi ikke så få af den slags".

Hun er nysgerrig efter at høre om Thøger har fået brev fra pastor Poulsen igen, og om Thøger har besluttet sig til at tage den tilbudte plads, "det er vist i en pænere egn end den, hvori du nu befinder dig".

Moderen fortsætter brevet og skriver bl.a.:

"Din søster har jo allerede fortalt dig vores nyheder på jeg har ikke meget at sige dig. Det er i dag 14ten dage siden vi fik sæden lagt i vores Søndermark og det er allerede kommet op både byg og havre, og forleden fik vi sået byg herhjemme, men vi har dog noget tilbage, og det er vel også tidlige nok. I aftes store Bededag havde vi møde i vores Missionshus og Peder Jensen læste for os og ledte samtalen, og vores præst sluttede, så det havde jeg næsten ikke ventet Jeg kan sige dig, at den 24de dennes flytter din bror til hans plads. Så bliver det noget mere stille herhjemme, jeg har i disse dage noget med at ordne hans tøj, og han har fået en ny kuffert, som har kostet 5½ krone og den ser pæn ud.

Nu må jeg holde om med min tale med dig, sig mig om du har været i Viborg siden, du var hjemme, det har du vel sagtens om du har besøgt Herrens hus, og om du har været til alters, der er så meget, som en mor gerne vil vide.

Slutteligen være du hjerteligen hilset fra din bror men isæt fra mig. Din hengivne
Mor

Kirsten Larsen Underbjerg

Skriv snart, jeg venter at vide, hvor du skal hen, når du skal flytte.

Mads skriver ved samme lejlighed:

Underbjerg den 20de april.

Kære broder.

Det er nu længe siden, jeg skrev til dig, og jeg havde nær heller ikke fået brevet med posten i dag. Nu skal jeg jo flytte på tirsdag. Du kan måske skrive til mig en gang imellem, når jeg kommer til Kokholm. Det er jo et rigtigt godt tilbud du har fået af Poulsen og 75 kroner mere i løn er jo heller ikke så lidt, så vi synes på nævnte vilkår, at du skal tage imod den. Nu har jeg ikke mere at skrive om. Så vær du hjertelig hilset fra din broder.

M. Chr. Larsen.

I brev d. 16. maj fortæller Bodil, at Mads der tjener på Kokholm, ikke har været hjemme i pinsen, "Anden pinsedag havde de pinsegilde oppe på en høj på Kokholm mark".

Endvidere fortæller hun, at der skal være et stort møde i Rom kirke med flere præster, der håber han at kunne komme med. Thøger har nu taget imod den nye plads i Vadsholt, Ulsted pr. Hals.

Moderen ønsker tillykke med pladsen og fortæller: "Jeg var i Tørring præstegård i går og vores præst talte om dig, og han ville, at du skulle have mere eksamen og du skulle have noget hjælp og straks spare nogle penge fra, så du kunne få en bedre levevej. Jeg svarede, om han syntes der var meget at spare fra en lille løn, når man selv skal betale sit tøj". Hvad os angår herhjemme, så har vi det godt. Jeg har længtes meget efter dig siden Mads rejste og det blev så ensomt, at jeg ingen af jer kunne se, det var så underligt for mig i Pinsen især anden pinsedag. Vi har tilsået med undtagelse af vores grønfoder og turnips, men det er også tidligt nok. Kornet og græsset ser meget smukt og godt ud, og vi har jo et velsignet vejr.

Sluttelig hjertelig hilsen fra din Mor

Kirsten Dahlgaard Larsen

Underbjerg i Tørring den 2den juni 1894

Kære søn!

Du takkes på det hjerteligste af mig for dit sidste brev, som jeg modtog fra dig, det fornøjer mig altid meget at høre fra mine børn, når jeg tror det går dem godt, og det er jo hele min glæde her på Jorden, om jeg kunne gavne og glæde mine kære børn. Jeg skal hilse dig fra mads, han var hjemme sidste søndag, men det var nær aften han kom, så han kunne ikke få skrevet til dig denne gang, men han var glad over du havde skrevet til ham. Nyheder har jeg ikke, som kan fornøje dig andet end, at vi er raske og har det godt. Vi har fået et læs lyng af Ole Søgaard, som jeg har betalt med 12 kroner og jeg har bestilt et af Josef Lykke, som jeg skal have i næste uge da det er sidste år, at vi får lyng af heden, fordi det er solgt, så turde jeg ikke lade det være endskønt det bliver mange penge foruden de 43 tyve kroner, som jeg må betale hver halve år, i skat og renter, og så mange andre så udgifter, som forfalder, som du slet ikke kender, så grunden til at samle rigdom, er ikke så megen stor, men Herrens velsignelse gør rig, så må jeg ikke klage, thi jeg kommer jo godt over det alt sammen.

Hermed sender jeg dig din strømper og jeg ville gerne om du ville sende to par hjem af dem, som er mest dårlige, for når det bliver i høst, du skal have det gjort i stand, så ved jeg, at der er så dårlig tid for mig, hvor gerne jeg end vil. Vi havde P. Jensen at skære tørv i Skårup i går, han var meget søvnig, da han fisker hver nat.

Nu må jeg slutte denne gang med mange kærlige hilsener til dig, jeg skal om at flytte køerne.

Levvel det ønskes af din Mor

Kirsten Dahlgaard Larsen

Kære broder.

Nu da Mor har skrevet til dig, vil jeg også sende et lille ord med til dig. Først vil jeg lade dig vide, at jeg har fået en ny sommertrøje, den er sort og har kostet 13 kr. Jeg skal også have nogle nye sko, men for tiden har vi ikke penge til dem; men nu i næste uge skal jeg op til Dalgaard og hjælpe dem med at luge, så kunne jeg måske tjene nogle til hjælp. Mor ynder jo ikke så vel at hun skal være ene hjemme, men det får hun jo finde sig i, jeg kommer jo da også hjem om aftenen.

Nu ikke mere denne gang

Hjertelig hilsen din søster

Bodil Larsen

Tørring den 21de/7 1894

Kære søn!

Mange tak for dit brev, skønt der var noget deri, som jeg ikke kunne forstå, så var der også noget, som altid glæder en mor at høre fra sit barn, men du må ikke hade missionsarbejde, da det gøres så meget behov også i mit og dit hjerte. Og du ved, at det er mine bedste venner, som er arbejdere i Herrens vingård, og jeg vil håbe, at du også vil være med i dette arbejde, da det er dig et stort pund betroet, og du skal lægge ind i de unges hjerter, som er og bliver dig betroet kære søn! Det er en ansvarsfuld gerning at vejlede de unge sjæle. Hvad os angår herhjemme, så er vi raske og har det godt og slider strengt i denne tid. Da der er en stor velsignelse både på ager og eng i år...

...Du bedes hilse dit herskab fra mig og sige hjertelig tak for deres udviste godhed og overbærenhed, som de i denne tid har udvist imod dig og det meget, som vi har at bede om forladelse for. Du kom til dem som en fremmed og uerfaren i denne gerning, også meget andet.

Nu må jeg slutte, jeg skal ud at se til vores hø. Sig os, når du kommer hjem.

Du hilses hjertelig fra din Mor

Kirsten Dahlgaard Larsen.

6. sept. 1894 skriver Bodil: "Kære bror. Mange tak for dit brev, det glædede os meget at se, at du lykkelig og vel er ankommen til din nye plads, og at folkene der er flinke imod dig".

I samme brev skriver moderen:

Kære søn! Hjertelig tak for dit brev, som du så hurtig sendte mig, det var jeg meget glad for, da skilsmissen altid er svært for moder og barn, men jeg ser, at det står godt til, hvor du kom og kunne jeg nu høre, at det kommer til at gå dig godt, som jeg af hjertet beder om, så er jeg meget glad, der er jo så meget, som jeg gerne vil vide deriblandt om du har besøgt hr. pastor Poulsen, og om han vil læse med dig hvilket Zeuthen synes så meget godt om, vi blev budt hjem med dem at drikke kaffe den gang damperen gik med vores kære børn og fru var meget venlig og god imod os. Kære søn! Du kender jo hvordan vi har det herhjemme, Da du så nylig er rejst fra os, men jeg ved, at det kan glæde dig at høre fra hjemmet, jeg er nogenlunde rask og har fået en flaske mikstur mere, så jeg føler dog, det hjælper noget, Din bror skal jeg også hilse fra, jeg var deroppe samme dag, som du var rejst. Jeg har ikke fået sået rug endnu, men det skal snart være. Hjertelig hilsen din Mor

Kirsten Dahlgaard Larsen Underbjerg.

Underbjerg d, 16.de oktober 1894

Kære søn!

Først fortæller moderen om efterårspøjningen, som hun har haft fremmede til, dernæst om sessionen i Lemvig og hvem der er blevet taget til hvad, endvidere om et gilde i Dalgaard, der varede til kl. 5 næste morgen. Bodil havde været bedt med, men ikke deltaget, dels fordi de havde en ko, der skulle kælle den nat og dels fordi Mads var kommet hjem på besøg.

Hun fortsætter:

"jeg skal hilse dig fra ham, han kunne ikke tåle at høre at du ikke kunne komme hjem i Jul for penge skyld, så kunne du hellere låne nogle af ham, jeg synes og det er underlig at tænke på, at du ikke skulle komme før til sommer, men det kan jo være, at det kan blive for besværligt for dig, det ved jeg ikke og måske du kunne finde dig bedre tilpas derned, det ved jeg ikke, men for penge skyld, skal du ikke undvære din juleglæde med din familie, jeg husker nok, jeg var meget bekymret sidste jul, da du rejste fra os, men det håber jeg. At du er blevet klogere.

Jeg må nok til at holde op for kl. er snart 10, og jeg er ene hjemme.

Jeg kunne have så meget mere at tale med dig om, dersom du var mig så nær, at jeg kunne mundtlig tale med dig. Nu vil jeg befale dig i Herrens hånd. Hils pastor Poulsens fra mig og selv været du hjertelig hilset fra din hengivne Mor.

Kirsten Dahlgaard Larsen Underbjerg

Underbjerg den 2. oktober 1894

Kære broder.

Mange tak for dit brev, du kan tro, vi havde ventet meget efter det. Vi ser deraf, at du er velfornøjet dernede, der er nok mange store gårde i dette sogn, og jeg synes at kunne mærke, at der leves noget vildt liv dernede; men det har du vel ikke så meget imod. I dag er det markedsdag herhjemme, jeg skal til Lemvig i formiddag, jeg tænker ikke jeg kommer derned i eftermiddag, da skal jeg vist være hjemme og trække min væv i røv, jeg blev færdig med at trække den i sel i aftes, nu kan du tro, at jeg rigtig vil til at væve; men du bliver vel noget fornærmet, når du kommer hjem i julen, dersom ikke vi have et bord dernede i storstuen, som du kan sidde og skrive ved, det har vi ikke for tiden. Hvorledes går det med Alfride, får du skrevet noget på den. Marie Lauritsen havde en af dine bøger, som hed: "Jakob von Tybo"; men hun har flyet (givet) Stine Dalgaard den, og Stine sagde, at jeg kunne hilse dig, at nu fik du ikke denne bog, før du gav hende det, du havde lovet hende, måske Alfride.

I samme brev følgende fra moderen.

Kære søn!

Endskønt at di søster allerede har skreven om alle vores nyheder herhjemme, så synes jeg dog, at jeg vil skrive et par ord til dig ellers kunne du snart tro, at jeg havde glemt dig. Nej, det har jeg alligevel ikke, mine børn står mig stadig i tankerne og ønsket om at tale med Jer er stedse levende for mig, endskønt det ikke altid er mig forundt. Du skal have hjertelig tak for brevet, som jeg havde ventet efter, og jeg ser, at du er rask og har det efter din mening ret godt, gid vi alle kunne få det godt med vor frelser. Døden kan også komme i vor unge alder, det kunne vi se med Chr. Eriksen, jeg var der et par dage, før han døde og han bad mig at bede for sig, det havde han ikke tidligere følt, han trængte til.

Kære søn! Jeg ville gerne vide lidt om din skolegerning og om børnene og hvorledes det går, og om du kommer i kirken, og om du kommer til at læse hos hr. pastor Poulsen. Du må endelig hilse ham mange gange fra mig, Jeg skal hilse dig fra din bror Mads, han var hjemme forrige søndag aften. Nu må jeg ud til køerne, den ene skal snart kælle. Jeg kan ikke vide om du har nogle strømper, du kan være tjent med, jeg har næsten ikke bestilt sådan nogen endnu. Hermed levvel og hjertelig hilsen fra din Mor.

Kirsten Dahlgaard Larsen Underbjerg.

Underbjerg d. 11te november 1894

Kære broder.

Mange tak for dit sidste brev, det har varet alt for længe, inden vi denne gang fik besvaret dit brev; men man er jo altid så rede til at bede om en undskyldning. Jeg har haft så travlt med at væve i denne tid, i går fik jeg den første væv af, den var omtrent 32 alen lang, og jeg fik igen i går en anden i for Stine Lykke. Kære bror, Mads og jeg var ovre på Harboøre sidste onsdag ril efterårsmødet, der talte pastor Moe fra Skjern i kirken kl. 10 formiddag, derefter forhandling i Missionshuset, kl. 5 med slutningsmøde af pastor Hansen, hvorefter vi kørte med Mads Gransgaard hjem om aftenen. Anden dagen talte pastor Moe Skanderup i Missionshuset kl. 3, samtidig talte pastor Buch og Agger i kirken og; men der var ingen af os dervore og i aften kl. 5 taler Moe Skanderup i Lemvig, hvor jeg håber vi kommer ned, jeg vil også sige dig, at pastor Nielsen her i Tørring agter at holde ungdomsmøder i vinter. Nu nok herom, thi dette bryder du dig vel ikke så meget om at høre om. Nu vil jeg bede dig om snart at skrive til os og sige os om du agter at komme hjem til os i Julen. Nu må jeg slutte for denne gang.

Hjertelig hilsen din søster

Bodil Katrine Marie Larsen Underbjerg.

I samme brev:

Den 13. november

Kære søn!

Du takkes for brevet af 28 f. måned, det er altid en stor glæde for mig at høre fra dig, endskønt det er sommetider, at de kniber med at få besvaret, en grund er, at der kan komme hindringer i vejen, som indtraf i går, da jeg ville til at skrive, kom Simon Lykkesgaard at pløje for mig, så nu er vi færdige med det denne gang for i år.

Og en anden grund er det, at jeg bliver så dårlig til at skrive, så det sommetider, jeg ved ikke om du kan læse det, jeg har meget at tænke på, så skriver jeg fejl, det kan du nok se.

Kære Thøger!

Jeg ser du har det godt og kommer meget ud, og det kan være meget godt, men kunne du ikke få lyst til at komme hen og høre disse møder, som bliver holdt i Præstegaarden, det var noget andet for mig at spørge, jeg har hilsen til dig fra pastor Hansen, jeg talte med ham i Lemvig, den dag Vilhelm Beck prædikede og vores egen præst talte meget med mig, om du kunne komme noget videre, det synes som han har det så meget i hovedet med at komme frem og lade digten fare. Men jeg svarede, det må du selv vælge, og jeg vil bede for dig, at det må gå efter Guds Vilje...

Hjertelig hilsen fra din Moder skriv snart

Kirsten Larsen Underbjerg.

Mads medsender flg. Brev

Underbjerg i Tørring d. 13/10 1894

Kære broder.

Det er nu længe siden, jeg har skrevet til dig på grund af, at jeg ikke har haft tid dertil i sommer; men nu, da jeg er kommen hjem, vil jeg skrive et par ord til dig. Jeg har i dag fået et pibebræt færdig til dig, som du skal have, når du kommer hjem til Jul, det er savet af brunt nøddetræ. Jeg var på Harboøre i onsdags for at høre pastor Buch, men han kom ikke før dagen efter, og vi måtte nøjes med at høre Skjern Moe. Skrive snart til os og lad os vide, om du, som håber kommer hjem til Julen.

Din hengivne broder

Mads Kristian Larsen

Underbjerg d, 3. december 1894

Kære broder.

Tak for dit brev til mig sidste gang. Endskønt jeg ikke på alle steder syntes så urimelig godt om det, og gerne kunne nænne at give dig et rigtig snærtende svar igen; men dette vil jeg dog ikke indlade mig på, da jeg synes, det må være meget fåreagtigt af mig, om jeg nu gav mig til at minde dig om, at du for det meste skriver om høstgilder og slige ting; men det synes jeg er meget naturligt, thi man skriver jo for det meste om hvad man har oplevet, og som man har fornøjet en selv. Jeg kunne jo også gerne fortælle dig noget vrøvl om gildet og sådan noget stads; thi det er også taget godt til i Tørring; men det synes jeg ikke, jeg bryder mig om at skrive om. Med hensyn til, hvad du skrev, at jeg skulle se at undvære missionsmøderne i Julen, hvis du kom hjem, da vil jeg ikke love dig det.....

Nu vil jeg slutte denne gang med ønsket om, at du må komme hjem i Julen.

Hjertelig hilsen fra din søster

Bodil Larsen Underbjerg

Kære søn!

Jeg takker dig for dit brev og for, at du siger mig sandheden af dine oplevelser om det end undertiden kommer op for mig gid mine kære børn søgte andre glæder og være mere begejstret efter at høre herrens Ord, som også nu sker for dig og er dig tilbudt, jeg ønsker, jeg kunne komme til at høre disse møder, som holdes i Jeres præstegaard, og som du så let kan få adgang til, men længslen er jo ei vagt endnu. Verdens tomme glæder har taget pladsen, som vor kære Frelser ser på med sorg.

Hvad os angår herhjemme, så har vi det ved det gamle, jeg har jo undertiden bryderier, det kan du nok tænke dig. Du kender det nok, hvorledes jeg må være ene om så meget, som kan trykke ned, men det er jo Guds vilje med mig, og så bliver jeg bedst holden i det lave, Skulle du gerne ville hjem i Jul, så kan din Mor også godt hjælpe dig og betale rejsen, af den grund skal du ikke lade det være, men synes du, det er for besværligt for dig, så må du ikke gøre det for vores skyld, da det er så lang en tur, ved du om du bliver det til sommer eller ikke, skriv snart igen.

Hjertelig hilsen fra din Mor

Kirsten Larsen Underbjerg.

Underbjerg d. 3. dec. 1894

Kære broder.

Mange tak for dit brev, det er ellers noget længe vi har ladet dig vente denne gang, men denne gang har missionsmøderne ikke ene optaget tiden for os (i det mindste ikke for mig). Vi håber, at du kommer hjem i Julen, bliver det ikke dampskibet til Lemvig, så bliver det sandsynligvis, hvis isen tillader det, til Thisted, men bliver der ikke det, tror jeg nok Mor betaler den ene rejse, og tag så dine store fotografier med dig hjem, tag også Pers med, som er i en dårlig ramme, og jeg har en smukkere til den og håber at få savet to store. Dit store fotografi med realskoleelverne på skal jeg også nok se til at få i ramme. Skriv også til mig næste gang (måske et digt til min fødselsdag den 7. dec.), og sig os da om du kommer hjem i Julen (og det gør du nok). Nu har jeg ikke mere at skrive om denne gang.

Hjertelig hilsen fra din broder.

Mads Christian Larsen.

Underbjerg i Tørring den 15, januar 1895

Kære søn!

Mange tak for dit brev, Det fornøjer mig meget at se, at du kom så vel i din plads igen efter så lang en rejse og at du havde det så godt på Fredsholt, jeg var særdeles glad for at se, at de kørte med dig begge gange, når du skriver, så kunne du gerne sige mig, om du har fået dine sko gjort i stand, Hvad angår herhjemme, så har vi det godt, vi var til alters alle på søndag, trods det var snevejr, og det bliver ved dermed endnu. I dag er din broder i snekastning, jeg skal hilse dig fra ham. Din søster vil skrive noget for mine hænder er så kolde, at jeg næsten ikke kan, desuden kender du jo også noget til hvordan, det går, jeg er bleven af med det store svin, det vejede 190 pund, men prisen var kun 24½ øre, så det blev ikke så meget stor sum. Du værer hjertelig hilset og takket for sidst. Levvel det ønskes af din Moder.

Kirsten Dahlgaard Larsen.

Kære broder.

Nu skulle jeg jo til at fortsætte lidt, men meget nyt har der ikke tildraget sig. Det er langt fra boget behageligt vejr i denne tid, man skal vade i sne til knæerne så snart man vil udenfor døren. Jeg så i dag, da posten kom, han var i færd med at falde om i vejgrøften, vi ville have haft brevet med ham i dag; men så kom han før kl. 10, og da havde vi det jo ikke færdig. Borbjerg ligger på sygehuset endnu og der er vist ikke rigtig nogen mening om endnu enten han kan leve eller ikke, Jeg har skrevet til Marie Lauritsen og sendt hende dit digt juletiden.

Fjorden er belagt med is, langt ud. Mads var på skøjterne, på den en dag, men siden har det nok ikke duet at løbe på skøjter på den. Du kan af dette brev se, at vi have noget vinter herovre i denne tid. Nu har jeg ikke mere at skrive om denne gang. Hjertelig hilsen

Din hengivne søster Bodil Marie Katrine Larsen Underbjerg.

Den lille kalv er bunden

Udi den tomme baas

Jeg tror, deri har funden

Sig den lille gaas

Se nu har jeg opfunden

At skrive dette vaas.

Pastor Nielsens kone fik en lille dreng på onsdag i den anden uge, den dag prædikede Løgstrup i Tørring kirke.

Underbjerg d. 30te januar 1895

Kære broder.

Det morer mig overordentlig at se hvilken ulejlighed du har gjort, dig med at kredisere det lille vers, jeg havde skrevet til dig sidste gang, jeg havde heller ikke gjort regning på andet; men det forundre mig dog, at du har haft tålmodighed til således at gennemføre det. Jeg tænkte mig dengang, jeg havde skrevet det, at jeg kunne se, hvorledes Thøger sad oppe på sit kammer i Vadsholt og ærgrede sig over sådan noget sludder; og jeg havde næsten fortrudt, at jeg havde skrevet det; men det var jo gjort og så måtte det jo af stad. Jeg vidste også nok, at udi var i et alt for gammelt ord; men jeg syntes, at det kom så let efter hinanden. Derimod 3 og 4 linje havde jeg nær aldrig fundet noget, som kunne rime sig med baas; men endelig var jeg så heldig at finde gaas; men hvorledes skulle jeg nu få det til at passe med det andet, jo så fandt jeg på, at jeg ligeså godt som Thøger kunne kalde mig for et faar, så kunne jeg også kalde den lille tyrekalv for en gaas, jeg havde måske have kaldt den en gaas, jeg skulle måske have kaldt den en gase; ordstillingen mærkede jeg nok var kejtet, men jeg kunne nu engang ikke få det vendt anderledes. Men nu nok herom ellers er jeg bange for, at det skal blive ubetydelig bedre end verset. Jeg var nede at løbe på skøjter i går, og jeg havde lånt dine skøjter; jeg ved ikke rigtig om jeg havde lov til således at låne dem uden din tilladelse; men jeg gjorde det da. Mads og jeg har lagt op til at ville køre til Lemvig med slæden på lørdag; thi til den dag har Moder lovet kalvekødet hen i Lemvig og så skulle vi køre det ned, men jeg ved ikke om jeg bliver færdig i at løbe på skøjter, at jeg kan følge med Mads. Jeg håber, at når du får skrevet dit digt Vikingen færdig, at du sender mig et eksemplar af det, så skal jeg sige dig, hvad jeg synes om det.

Nu en hjertelig hilsen fra hengivne søster

Bodil Larsen Underbjerg.

Underbjerg den 30. januar 1895

Kære søn!

Mange tak for dit brev, som jeg modtog den 24. dennes, det glæder mig at spørge, at du har det godt, men der er en ting, som jeg længes efter at høre fra dig, men det tror jeg nok også det ske. Du ved godt, hvad det er, men det er ikke sagt, at det bliver i min tid, men så bliver det, når vor Herre vil unde mig den glæde. Jeg kan sige dig, at vi har det godt, men jeg er meget forkølet, Vinteren er også streng i denne tid. Jeg har været ude at rense havre i dag og i morgen får jeg nok min gamle tærsker at tærsk rug, jeg får ikke fortalt dig meget for kl. er straks 11 leve og jeg skal i seng. Børnene sover, de har jo allerede skrevet til dig.

Forleden dag var der en fin herre her, han sagde, han var fra København han ville sælge en bog, som han kaldte Jesu Christi Liv og han havde noget uddrag med af den og så tog han mod bestilling, den kostede 5 – 6 kroner og det var af en amerikansk forfatterinde han havde fået degnen til at købe en og Jens Ch. Halgaard, men der var noget vrang ved dette værk, Peder Jensen ville heller ikke købe den, han opdagede også, at der var fejl ved det. Du har måske hørt om ham, da han har gået i længere tid.

Du hilses på det hjerteligste fra din Moder. Levvel i Herren det ønsker af hjertet din Moder

Kirsten Dahlgaard Larsen Underbjerg.

Hils Hr. pastor Poulsen og frue. Jeg længes meget efter dem.

Underbjerg i Tørring den 25/2 1895

Kære søn!

Mange tak for dit længe ventende brev, som jeg modtog lørdag aften, da jeg forgæves havde ventet til min fødselsdag, som var den 22ende og så posten kom dagen efter og havde intet brev, så kom jeg i tanker om, at du måske var syg hvorover Bodil gik til Lemvig og hentede så brevet. Jeg ser at du besøger præsten så meget, som jeg havde tænkt, jeg har så mange hilsner til dig og til pastor Poulsen fra gamle Lars Hansen, som har været i vores Missionshus og som var her på min fødselsdag, og han forærede mig et lille kort med et meget smukt vers.

Kære søn jeg kan sige dig af Jens Halgaard ligger for døden og har ligget i over otte dage, og der er ingen udsigter til, at han skal komme over det. Jeg har været meget forkølet, men har ikke ligge til sengs. Jeg ser du er bleven foræret et par sko til at bruge i skolen, dem trængte du vist også til, dersom du mangler strømper eller noget, som jeg kan hjælpe dig i, så må du lade mig det vide, jeg har tænkt meget på dig i disse hårde vinterdage, jeg vidste, at du havde ingen handsker, og der kunne være andet, som du kunne have brug for. Jeg skal hilse fra gamle Paludan, han var her forleden dag og tog bestilling på markfrø til forår. Nu må jeg slutte med mange kærlige hilsner til dig fra din hengivne Moder.

Dine søskende vil fortsætter.

Kirsten Dahlgaard Larsen.

Kære broder.

Tak for dit brev til mig, jeg var nær ved at tro, at du var blevet fornærmet, fordi jeg bed noget fra mig i mit sidste brev til dig. Jeg kunne nemlig ikke forstå, hvorfor du ikke skrev til moders fødselsdag, men jeg tænker mig jo, at di ikke huskede, hvad tid det var, men nu vil jeg allerførst anmode dig om, at du ikke bærer dig sådan ad, når det er min fødselsdag. Jeg får travlt i denne tid med at lave noget i stand til mads, inden han skal af sted, så håber jeg at jeg kan komme til at væve igen. Vi have eller ved det gamle herhjemme, og der er ikke noget særligt nyt for mig at meddele dig denne gang.

Hjertelig hilsen fra din søster

Bodil Katrine Marie Larsen Underbjerg.

Skriv nu til den 10. marts!

Kære broder.

Mange tak for dit brev! Jeg vil nu lade dig vide at jeg nu har fået plads hos tømrer Niels Kristian Kirk på Harboøre og skal fremover til 1. marts (altså på fredag) og jeg skal være der i to år og give 75 kroner, jeg skal både have høvlebænken og værktøjet med. Josef Lykke har lovet at køre med det. Jeg var oppe til Lykkes i aftes til Simons fødselsdag.

Skriv til mig, når jeg kommer derover

Hjertelig hilsen fra din broder

Mads Chr. Larsen.

Underbjerg i Tørring den 13de/3 95

Kære son!

Du takkes hjertelig for dit brev af 6te dennes, det var mig til stor glæde og er mig til meget opmuntring thi skønt jeg er flad over at Mads har fået plads, så giver det et underlig tryk, når jeg skal sige farvel til Jer mine kære børn, og i må vandre ud i verden, men så længe jeg har Bodil er jeg jo ikke ganske ene. Jeg er ellers nogenlunde rask og har det godt, hvilket jeg også alle tider ønsker at spørge fra dig igen, Du ved vel ikke hvor længe du bliver hos høst eller hvornår vi atter kan håbe at ses. Mads ville gerne have et lille brev, når du skriver igen. Jen kan dige dig, at Jens Halgaard døde den 1. ste marts og blev begravet den 11 te marts, og jeg var med til begravelsen, som var meget festlig, der var 10 vogne til kirke, og mange som gik, hr pastor Nielsen var der også, han talte med mig om dig og dine studeringer, han har det sådan i tankerne, at det skal blive til noget med dig i fremtiden det er han så opbragt på, men jeg svarede de kunne jeg ikke gøre andet for end bede for dig. Hils Marinus og dem selv i præstegaarden, jeg ville også gerne sende en hilsen til dine velgørere derovre. Du værer hjertelig hilset fra

din hengivne Moder

Kirsten Dahlgaard Larsen

Underbjerg d. 13. marts 1895

Kære broder.

Mange tak for digtet, du skrev til mig på min fødselsdag, jeg modtog det dagen før Mads var hjemme fra Harboøre på søndag (anden gang siden han kom derover), og Jeppe Kristian fra Nørre Søgaard var hernede siden kom også Simon Lykkes og Per Kræmmer herhen; men de var her kun kort, per fulgte med os til Mads. Jeg blev foræret et meget fint kort fra Jeppe Kristians søster Kirstine. Nu nok herom. Jeg skulle hilse dig mange gange fra Mads, han har dt godt og er velfornøjetovre på Harboøre ...

Derefter fortæller Bodil om smitsom sygdom på Harboøre og om Mads' arbejde i tømrerlære.

Den 3. april 1895 skriver Moder og søster fødselsdagsbrev og beklager sig over, at de ikke i lang tid har hørt fra ham. Moderen har været urolig og været inde på posthuset for at høre efter brev. Bodil har trøstet hende med, "at jeg kender dig, at du gerne kan gå og trække op til det en god stund, før du får skrevet".

Underbjerg i Tørring den 22/4 1895

Kære søn!

Du takkes på det hjerteligste for dine tvende breve, som jeg har modtaget fra dig siden jeg skrev til dig, det er mig en stor glæde at høre, hvorledes du har det, men hvordan det går om du kommer på en skole, det ved du jo ikke endnu, men er det Guds vilje, at du skal bedre frem så ved han nok at skaffe råd. Jeg har været i præstegaarden og fik redelighed på dit navn men præsten gav mig en dåbsattest, så kan du være overbevist om, at det er rigtigt, jeg skal hilse dig fra ham, han sagde, at dersom du kunne komme til at læse igen det var bedre end at digte.

Af nyheder herhjemme kan jeg sige, at vi har det så jævnt godt, og vi har tilsået Søndermark både korn og kløver, men herhjemme har vi ingenting bestilt endnu. Jeg har fået kløverfrø tilsendt fra København efter Paludan hans opfordring, jeg skulle hilse dig fra dem. Datteren kommer hjem til maj, jeg kan ikke vide om forlovelsen holder, jeg har også en hilsen fra Zeuthens Christian har været hjemme han tog styrmandseksamen den 13. marts med første karakter...

Desuden fortæller moderen lidt ligegyldigt lokalt nyt. Bodil skriver i samme brev bl.a. " jeg kan ikke forstå om dit digt Vikingen ikke snart skulle indfinde sig".

I brev af 17/5 1895 fortæller Bodil desuden en hel del lokalt nyt. " Jeg har af Per lånt til gennemlæsning Kirkehistoriske Småskrifter, jeg får et bind ad gange og er henne midt i 5. årgang, Jeg ville ønske at Paludan snart havde læst det digt, du har lovet mig".

Moderen skriver i samme brev: "Jeg ser af dit brev, at du ikke er kommet på nogen skole i år, men jeg længes meget efter at vide, hvor du skal hen, for du bliver vel ikke, hvor du er".

.."Jeg kan sige dig, at min broder Anders har været meget syg, jeg troede ikke han havde levet, men nu har han taget fat på en ny levevis, så kan du nok vide, hvad det er, min gamle faster er meget syg"....

Underbjerg d. 9. juni 1895

Kære broder.

Mange tak for dit brev. Nu vil jeg fortælle dig om en lille lysttur, jeg har haft. Jeg var nemlig i Holstebro til det store ungdomsmøde den 5. og 6. juni, det var første gang, jeg var med toget. Herned fra Nørre-Tørring var Mads Gransgaard og hustru, Marie fra bestyrerens, Peder og Andrea Suddegaard, Per Kræmmer og mig. Vi rejste fra Lemvig onsdag morgen og havde det meget behagelig til Vemb, derfra og til Holstebro kom jeg og mange andre rigtignok til at køre i en kreaturvogn, men der var jo ikke ret langt.

I Holstebro var der en vældig mængde mennesker samlede, jeg hørte tale om at der var omtrent 10 000. Det var et rigtig rart møde, først talte stedets præst, dernæst stiftsprovst Zeuthen fra Viborg, om eftermiddagen var der forhandlingsmøde, som indleddes af sekretær Poulsen. Først talte biskop Gøtzche til de unge, derefter var han dirigent for forhandlingen. Senere på eftermiddagen var der igen et møde, hvor forskellige talte.

Anden dagen begyndte mødet med morgenandagt af pastor Buch, og så igen et forhandlingsmøde, siden var der forskellige som talte deriblandt stiftsprovst Hall fra Norge og pastor Heberg fra Sverrig, jeg har aldrig før hørt en svensk præst, men jeg kunne godt forstå ham. Kl. 4½ tog vi hjemefter, jeg var i Holstebro om natten. Mads var også derovre fra Harboøre. Nu nok herom. Jeg har meget travlt i denne tid, jeg skal på Dalgaard at luge i morgen.

Hjertelig hilsen fra din søster Bodil Larsen.

Underbjerg den 12te/6 1895

Kære søn!

Nu kan du se, at det er et par dage siden, din søster har skrevet, og jeg som har været ene hjemme har været forsinket i mit skriveri. I går som jeg ville have begyndt, kom præsten og talte med mig og han sagde, jeg skulle få dig til at lade dine digtninger fare foreløbigt, for det ville hindre dig i at komme bedre frem, men jeg svarede, at det formåede jeg ikke, thi så var det sket for længe siden. Du takkes af mig for dit brev fra Pinsen, jeg havde ventet noget efter det, men så kunne jeg dog se, at dine tanker var jo vendt hjem denne hellig aften, som I som børn har leget om mig, men nu er det anderledes enlig og stille, men vi må jo alle tider bøj os under Guds vilje og være glad, at mine børn er raske og kan være ude blandt fremmede, jeg ønsker meget at vide hvordan det går med skolegerningen på Vadsholt, om du skal være der længere end til sommerferie, eller de vil ingen lærer have længere, det må du jo nok vide nu. Du taler meget om disse rare frøkener Larsener og jeg ville gerne ønske dig tillykke med Jeres mange sammenkomster, det går vel godt med fransken, Jeg skal hilse fra Mads, han kommer ofte hjem og gør fordringer til mig, hvilket du nok kan tænke, hans mester gav ham 4re kroner til at rejse til Holstebro for det var jeg glad for, af nyt har jeg, at Peder Højlands kone forulykkedes og blev skoldet i ansigt og en ene arm så P. Kræmmer var ved Dogteren for hende.

Hjertelig hilsen fra din Moder

Kirsten Dahlgaard Larsen.

Skriv snart Level.

Underbjerg d. 3. juli 1895

Kære broder.

Da vi nu har modtaget to breve fra dig noget nær på en gang, så er det vist ikke for tidligt, at vi får skrevet til dig. Nu vil jeg allerførst takke dig for brevene og ønske dig tillykke med din bog, jeg synes for resten, at det var en smal fortjeneste, men det er jo da også den første, så det kan måske blive bedre siden. Nu vil jeg med de samme bestille en bog til mig selv og en til Mads, du må endelig ikke sælge så mange derude, så der ikke bliver nogle til os.

Derefter fortælles om en lærerinde Marie Jensens begravelse, endvidere om, at Bodil har besøgt Mads i Harboøre, og om en ulykke, der er tilstødt en af Mads' arbejdskammerater.

Kære søn!

Jeg har så mange underretninger fra dig i disse dage, så mine tanker er helt optagne deraf, det er jo en hel ny levevej du slår ind på, om det skal blive en velsignelse for dig, er en anden sag og om du har spurgt Faderen i Himlen til råds i disse sager, det vil jeg da tro, så kan der måske også komme noget godt ud deraf. Jeg synes, at det er en dyr historie med denne bog, der kan efter al umage ikke andet end tabes derved, men jeg ser, at du er gået ind derpå, jeg ved jo ikke når pengene skal betales, men det er en grumme stor udgift for dig. Jeg kan sige dig æ Peder Kræmmer slået både vores kløver og eng i Søndermarken, men nu er det meget regnvejr, og vi har intet fået ind endnu. Jeg har meget mere at tale med dig om, men nu tænker jeg, at du snart kommer hjem, så vil jeg glemme det.

Hjertelig hilsen

Kirsten Larsen

Underbjerg d. 18. juli 1895

Kære broder.

Tak for dit brev, det har varet noget længe inden, jeg får skrevet til dig igen, men vi har så travlt i denne tid, i går fik vi vores hø hjem af Søndermark – engen og Moder var syg, så kom Marie Halgaard med herved at lægge læssene på; Jens Kristian Halgaard kørte det hjem. I dag er Moder da oppe igen og er bedre tilpas, hun blev meget forknytt, da hun fik dit brev, hun syntes, det var, som om du troede ikke du var velkommen, når du kom hjem, eller at du skulle høre jamre over, at du havde fået din bog udgivet, det har aldrig været hendes hensigt, hun havde slet intet derimod, men hun syntes jo, at det ikke var så nemt for dig, at få betalt så mange penge på en gang, derfor var det, hun syntes det kunne blive en dyr historie nok for dig at få udrett så mange penge, førend du havde fået nogle ind for bøger. Imidlertid tror jeg, at du har læst Mors brev i en hel anden tone, end den var skrevet i og fået en hel anden mening ud deraf, end hun havde anet; men nu vil jeg sige dig, at det var en fejltagelse, og at du ikke må skrive så hårdt til Moder uden årsag, da hun ikke tåler ret meget. Vi skal nok indrette gæstekammeret således, at du kan sidde derinde og skrive, fordi jeg har spoleret storstuen for dig; vi har købt et lille pænt bord, som du kan sidde og skrive ved, det er min bestemmelse, at jeg vil over til Mads på søndag, jeg troede næsten af dit forrige brev, at du havde kommet hjem og kommet med, men nu bliver det vel ikke denne gang, Du skrev til mig, at du vidste ikke om Mads og jeg kunne få et eksemplar af din bog frit, det vil jeg slet ikke have, jeg har måske lige så mange penge, som når du kommer hjem, jeg får vist Else Gransgaards væv af i den her uge, og så får jeg penge kan du tro, henimod 6. kr. Moders søster Inger kommer herved i morgen at få trendet en væv, nu får jeg nok ikke skrevet mere denne gang, jeg skal ind at væve, jeg ved ikke om Moder får skrevet denne gang, for hun vil vist til Lemvig, skriv nu snart og sig os, når du kommer hjem, jeg venter noget efter dig, men du skal da ikke fremskynde ferien for min skyld.

Hjertelig hilsen din hengivne søster

Bodil Katrine Marie Larsen Underbjerg.

Kære søn!

Jeg vil skrive et par ord og sige dig tak for alle dine breve, det har alle tider været stort for mig at høre fra dig, men det sidste ydmygede mig, som Bodil jo har sagt. Jeg tænker mest på, jeg ved ikke, hvor du skal hen efter sommerferien. Du må tage det af dit tøj med, som skal gøres i stand, når du kommer.

Hjertelig hilsen fra din Moder

Kirsten Dahlgaard Larsen.

Ved fjorden under bjerget

Af Thøger Jensen

For drenge var mit barndomsland Gjellerodde i Tørring sogn ved Lemvig et eventyrland med sø og hede, med fjord og høje bakker, der gav kildren i maven, når man susede ned igennem det grønne græs på et fiskekasselåg udlånt til formålet af Bedstefar.

For de voksne var Gjellerodde sognets armeste del. Kun inde ved bakken gav jorden føde til dem, der dyrkede den. Der søgte man på en gård og to husmandsbrug at leve af jordbrug, som man gjorde det i størstedelen af sognet. Resten af beboerne søgte at supplere de kartofler, de avlede på den magre jord, med fjordens og søens fisk, selv om flere var håndværkere.

En enkelt, min far, led af en evig higen efter muld. Han kunne ikke se et dige eller en høj, der blev sløjfet, uden at tigge den gode muld til at forbedre sin halve tønde land med. Da bønderne så, at han fik resultater ud af sit slid, kørte de ofte for ham. Min søster og jeg lugede læhegn i årevis, om og om igen – endeløst!

Selv om man boede i eget hus og ejede et stort stykke jord, var man fattig til det pinagtige, men det var alle, og de mange børn kendte intet til pengesorger.

Der lå et par aftægtshuse som de mindste boliger på odden. Det ene var blevet inddraget til fiskerhus, men det andet, der var det mindste, blev mit fødested. Når man i dag kaster et blik ind i det, der var sovekammer, må man undre sig over, at jordemoderen kunne være ved siden af sengen.

Jeg blev født som den mindste på odden gennem lange tider, og blev af den grund hjemmedøbt. Da jeg var den første i slægten, der blev født efter digteren Thøger Larsens død, blev jeg kaldt op efter ham. Min fætter, der blev født tre dage senere, måtte ”nøjes” med at blive kaldt Mads efter vores bedstefar. Min moder syntes, jeg var dejlig! Resten af familien – mine onkler og tanter – var af en anden mening, men tav for ikke at ødelægge deres søsters glæde. Siden har de ofte gennem årene fortalt mig, at de sjældent havde set noget så grimt. Jeg kan kun bemærke hertil, at også de har forandret sig i årenes løb.

Huset var for lille, og far og mor flyttede med mig til et dobbelthus, der lå længere ude på odden. Vi boede trygt med Mads Kloster og Marie, sognets vaske- og kogekone, som naboer, indtil de bønder, der ejede jorden, huset lå på, blev uvenner. Der kom landmålere og andre fin folk, og lejerne gik til hver sin side. Min far aftalte med Lykkesgård, der ejede huset, at han skulle købe den del af det, der stod på deres jord, til en rimelig pris. Opmålingen viste, at der kun stod eet fag på Lykkesgårds jord, så mine forældre måtte efter alvorlige drøftelser med hinanden og med bedstefar bygge et helt nyt hus nærmere fjorden.

For at holde prisen på byggeriet nede anvendte man de brugbare sten, tømmeret til taget og vinduerne fra den nedrevne bygning. Alligevel stod prisen til den søvnløse højde af 2800 kr. + grunden, ½ tønne land, til 50 kr.

Her virkede mine forældre, livet ud og skaffede sig føden på mange måder. Min far slog sig blandt andet på ravsliberi. Det var i de år, at tangen på grund af sygdom forsvandt fra fjorden, så ravet kunne drive i land, og jeg kan huske, at han en morgen kunne fylde mors røde dejfad med store ravstykker. Min søster og jeg blev oplært til at vurdere det rav han købte. Vi blev gode til at fortælle far, når han havde betalt for meget. I dag kan vi ikke være med.

Mine forældre var altid på jagt efter det nødvendige. Fars arbejdsopgaver var mangfoldige. Han var teglværksarbejder på Ellemose i Hygum. Han fyrede i kirken – oftest om natten før en helligdag. Han var skorstensfejer, optællingsmand og giftudlægger mod rotter og muldvarpe, og så videre og så videre, alt , hvad der kunne give til føden, tog han sig på.

Da han ikke kunne tåle strengt arbejdsmandsarbejde mere, fordi han mistede den ene nyre først i 30'erne og ikke fik tilkendt invaliderente før mange år senere, slog mine forældre sig på havedyrkning. De avlede jordbær og kartofler, som de solgte til lemmigere. Vi brugte fjorden, havde sommerrestaurant og iskiosk, som blev brugt af byboerne, der først kom sejlene i havnefogdens båd, men senere gik over til egen bil. Mangen lun sommeraften var alle bænke og stole besat af folk, der nød friskplukkede jordbær og mors hjemmebag.

Den virkelige barndom, tiden uden pligter, forløb trods familiernes kår som en perlerad af oplevelser.

Først lærte vi fjorden at kende. Min bedstemor satte os i en jolle, der blev ankret ved land. Mens hun strikkede, stagede vi rundt indenfor tovets rækkevidde. Faldt vi over bord, det hændte, kunne hun på det lave vand hente os, før vi druknede, og vi havde fået en lærestreg for lange tider. Vi legede på heden, i bakkerne, langs søen, uden eller med primitivt legetøj og erfarede verden.

Skolen ventede. Det blev ofte sagt af de ældre, når vi var uden pli, men først kom eventyret – skibet, der forandrede alle de voksne til venlige, smilende væsener, der kun lignede sig selv af udseende. Skibet, der bragte glæde, næsten lykke til de fattige fiskere – ålekvasen.

En efterårs morgen kom den. Den gled frem gennem det klare lys – stor, sort, mægtig med ferniserede master. Det ankrede – fjordens største skib. uden for kanten, hvor vandet var dybt. Alt arbejde standsede. Nu blev der andre planer for dagen. Der lå den og ventede – kvasen. En robåd skabte kontakt, og så blev stranden levende. De store hyttefade, der rummede efterårets fangst af ål fra sø og fjord, blev taget og slæbt ud til kvasen, som tog indholdet om bord og vejede det.

De voksne mænd var vennesele, næsten kåde. Vi drenge lagde mærke til, at selv om en åre smuttede, så ham, der trak den, endte med benene i vejret, så blev han ikke ond som andre dage, når de andre grinede og når drengene råbte op. Selv en vandgang på grund af en stage, der smuttede, blev taget med munterhed af ofret.

Vi måbede. Vi lå i en robåd, der var kasseret af de voksne, ved siden af kvasen og måbede. Så mange ål kunne vi ikke forestille os, og det var bedstefars, Kresten klosters, Ingvars, Højlands og Per Kræmers.

Eftergildet var vi også med til. Kvasens besætning var inviteret til at spise hos Mads Larsen, min bedstefar. Man fik ål! Stegt som kun bedstemor kunne det. Skindet sprang for tænderne. Kvasens skipper tyggede af munden og begyndte at afregne med hver enkelt. Store, ukendte pengesedler gled over bordet. Vi kendte ikke de voksne igen. De var glade og kåde. Et øjeblik fik de lov til at føle sig rige. I morgen kom regningerne – det man skyldte. I morgen kom underskuddet.

Børnenes byrde var det efterår og den vinter en anden af mere åndelig art, skønt de ikke kendte ordet. Byrden der kunne fremkalde tårer og andet udtryk for kval, var forberedelserne til skolen. Det var skik, at man kunne sin ABC, når man mødte i skolen 1. april, så en dag kom far hjem med ”Flagbogen”, og så gik det løs. Jeg havde to lærerinder den første tid – min mor og min bedstemor, hvoraf den sidste så afgjort var den strengeste. Hun havde en halv snes børn, hvoraf en del var kommet i den yngledygtige alder, og skulle nok vide at sætte sig i respekt med få, men virksomme midler. Vel var en times ophold bedstemors kælder ikke spændende, og en våd, ribstrikket strømpe om halsen sved til tårer, når vi havde været i fjorden for mange gange på en dag, men bedstemor sladrede aldrig, og det var trygt, at vi ikke skulle vente dagen igennem på en ukendt straf.

Både min fætter Mads og jeg stod os. Vi lærte i venskabelig kappestrid vores ABC til de voksnes tilfredshed, og labbede med slet skjult hovmod i os, hvad bedstemor vore mødre drøftede, at der var nogle i sognet, der ikke havde opnået den samme færdighed.

Tørring skole lå 3 km. Borte lige nord for kirken. Det var en lang bygning, der med en bred gang var delt i to afdelinger. Mod øst lå enelærerens lejlighed og mod ved var skolestuen. Lærerens have og skolen legeplads grænsede op til kirkegården.

Ovre ved skolens staldbygning, der kunne rumme 2 – 3 køer, et par svin, noget småkravl som høns og gæs, samt skolejordens avling, stod en vandpost, der forsynede degnen og generationer af skolebørn med drikkevand, indtil man fandt ud af, at kirkegårdens nærhed ikke ligefrem var fremmende for sundheden. Men da var min tid i skolen forbi.

Vort første møde med skolen var pinligt. Bag på cyklen havde vore mødre bragt os op på skolen til koppevaccination... Vi stod i vore snehvide strikkede undertrøjer i en lang række og ventede på snittet, der ville åbne skoledøren for os. Vi fra "under bjerget" vidste nøje fra ældre søskende og venner, hvad der ventede. Vi bed kæberne sammen, så vore mødre ikke havde grund til at skamme sig, som andre, hvis uforberedte børn kom med mindre pæne udbrud, der gav deres mødre røde kinder og en del snak i sognet.

Mads' ældste broder Niels Erik var et år ældre end os. Hans historier sammen med vore onklers skrøner gjorde os tvivlende over for skolen. Men en onsdag morgen klokken 7 stod vi alligevel uden for skolens dør. Det var vist værre, end vi frygtede. Der var store børn på 10 år! Mon de vidste, hvem der piftede deres cykler, når de var under bakken for at bade – hvis man kunne kalde det pjaskeri, for badning.

Lærer Lilleør kom ud sammen med sin kone. De hilste på vore mødre, som fruen tog med ind til kaffe, men "æ be' ør'", som man i drengemund kaldte ham, førte os ind i skolestuen.

Der var fire rækker borde, To rækker i nordsiden til tøsene og to i sydsiden mod kirkegården til drengene. De nye blev anbragt i vinduesrækken. Da der ikke havde været eksamen, fik man lov til at sætte sig sammen efter slægts- og venskabsforbindelser. Da mit syn var ringe, blev jeg anbragt på forreste bord sammen med Mads. Det gik snart op for os, blandt andet på grund af et hurtigt angreb på vejen hjem ved Rusbjerg, at vi måske var kommet for højt på strå.

Eleverne blev ellers efter overhøringen ved eksamen anbragt i nummerfølge, så de dygtigste sad øverst, og de der ikke kunne, sad nede bagest ved kakkelovnen.

Det gik snart op for os, at sommeren var ødelagt. Vi skulle gå den lange vej frem og tilbage fire gange om ugen. ”Æ stoer klas’”, som tjenestedrengene gik i, klarede sig med to gange. Vi længtes mod vinter, da skulle vi kun gå de to gange, men de store, der på den tid af året var arbejdsløse, skulle trodse sneen og pløret fire gange.

I fællesfagene begyndte hele klassen, hvor ældste årgang var nået til. Det gav nogle underlige tidsopfattelser, som man senere måtte ryste på plads. I dansk og regning kørte man mere efter sit eget hoved. Man hviskede med øjne, der gnistrede af fryd, at der var enkelte i ”den store klasse”, der regnede bedre end degnen.

Alt bliver en vane. Skoledagene ens. Man lærer gennem smertelige erfaringer, at i kirkebyen råder de – mens vi råder på heden, på fjorden og i bakkerne; og vi søger tilbage til vores verden så snart og så tit, vi kan, for at lukke den verden deroppe ude, i vilde og ofte farlige lege.

Hverken Mads eller jeg er i tvivl om udfaldet, men alligevel kribler det i maven den sidste eksamensdag med pastor og sognerødder i ”den lille klasse”, for nu skal vi op blandt de store. Vi skal møde de lemvigerdrengene, der for en sommer var fæstede på de større gårde. De sov ofte i første time, var altid uforberedte uden at det rørte dem. De var altid klar til et uregelmenteret slagsmål, der oftest sluttede med at tørringboen græd. om end sagte.

Niels Erik hævdede næsten sikkert, at de havde fnat. Han havde i hvert fald med egne øjne set, at de havde ringorme på hænderne – i hvert fald fra en bestemt gård, og det smittede. Værst var det dog, at man ikke kunne stole på dem. Degnen mente nok det samme, for han brugte spanskrøret på dem. Det var kløvet og det peb, når han svang det.

Vi aner også, at barndommen er forbi. Mads har fået en sommerplads på en gård i nærheden. Han går allerede som en bonde, selv om han fortæller, at han vil fiske, når han selv kan bestemme. Og jeg ...

”Skævben” hed jeg blandt fjender og blandt dem, der kunne løbe fra mig, og det kunne de fleste, selv tøsene. Plovfuren ville være fjende med mine ben. Hvad skulle jeg?

Min fader siger en eftermiddag efter skoletid: ”Hvad vil du helst – ud til bønderne, eller i Lemvig skole”? Der er ingen valgmulighed, og han ved det. Degnen advarer, men det underbygger beslutningen og fjerner enhver tvivl fra fars sind. Jeg skal være den første fra Tørring, bortset fra præstens barn, der kører til Lemvig skole. Barndommen er forbi!

Når man tager hjemmefra klokken 7 om morgenen og vender tilbage klokken 16 for at læse nye og mystiske fag, så mister man forbindelsen til gamle venner, der måske også på en eller anden mådemener, man svigter dem. Nye venner bliver det svært at finde under de forhold. Det bliver næsten ungdomsår, før man får nye, faste venskabsforhold.

Håndsnild flikkede min far en cykel sammen, der blev god som en ny. Den havde den rigtige højde, der var lys på den og den var malet, så ingen kunne tro andet, end at den var næsten ny.

Der går tre veje fra Gjellerodde til Lemvig. Den korteste går under bakkerne langs fjorden, Den er oftest også den hurtigste. Man kan træne sig op til at køre i sand. Øjnene registrerer næsten ubevidst sandets fasthed, men benene regulerer farten.

Mangen en voksen, der møjsommelig trak sin cykel, er man fløjet forbi, hvorefter man i et hurtigt blik bagud har nydt hans udskriden og vælten, når han ville udkonkurrere den ”røgede” dreng. Man kan træne sig op til at køre i lavt vand. Det er sværere, og man viste aldrig sin kunne for de voksne. Der kunne vanke ubehageligheder, når cyklen var nymalet.

5. klasse. Lemvig. Lutter fremmede ansigter og nye skikke.

Skolegården var stor. Der var egentlig to, med en usynlig grænse imellem. En til de små med en vagt af mildere karakter. En til de store med – nå, lad det være. I den store var der et mægtigt træ med en bænk udenom. Den beslaglagde de store, voksne piger oftest. Der var mod vest et læskur, man kunne bruge i tilfælde af regn. Oppe ved den gule skoles dør var en kumme med et springvand, samt en klokke, som gårdvagten brugte med fasthed. Man stillede op to og to klassevis, og der skulle være ro i rækkerne, før man fik lov til at gå ind.

Om morgenen havde udenbys elever en fortrinsstilling fremfor byens børn, og vi nød den, Vi skulle ikke stille op under klokken til afstraffelse, når vi kom for sent – men vi så, og vi hørte lydene.

Man fandt snart ud af, at man blev tålt som udenbys, mens det var værre, hvis man var fra Stationen. Stationsbørn blev knoklet, dem skulle man holde sig fra, selvom de var meget flinke.

Morgensang på 1. sal i den røde bygning. Sang til orgelspil og Fadervor ofte efterfulgt af en knaldende lussing til en eller anden synder. – Gud tilbedes på så mange mærkelige måder.

I række og geled til klasserne. Nye kammerater - nye lærere – nye mystiske fag – kaos inde i hjernen. Det gik ikke.

Trods tante Thyras ihærdighed i middagspausen – hun havde været privatlærerinde – stod overlærer Sodborg en dag i stuen på Gjellerodde for at fortælle, at resultatet ikke slog til. Han tilbød derfor at give drengen ekstraundervisning i dansk - gratis. Familien sagde glad tak, hvorefter min skoledag blev forlænget med en time et par gange om ugen. Til gengæld fik jeg aldrig eftersidningstime på grund af stavfejl.

Det skoleår gik, og så en dag blev det Dommens dag. Vi mødtes dobbelt så mange elever, som man kunne bruge for at gennemgå optagelsesprøven til mellemskolen. Vi var blege, vi svedte, vi sled. Vi talte næppe sammen i pausen. Hjemme gik vore forældre, der ikke kendte noget til prøver og eksaminer, og var tavse. De spurgte ud, da man kom hjem, men det var for dem uforståelige brokker, man kom med.

En morgen løb overlærerens datter gennem skolegården. Hun kunne fortælle: Du kom med, og du. Du kom ikke med! Hurtigt skilte hun os i to flokke. De udvalgte tvivlede forsigtigt endnu, mens de forkastede gav sig hen til deres sorg. Pigen havde ret. Mange hæderlig ven blev man skilt fra. Man kunne ikke holde venskabet ved lige. Nu gik vi ind ad hver sin dør til hver sin bygning. Selv navnene svandt med tiden.

Skolen – vennerne man fik og mistede var det nære, selv om man spillede med i et drama ingen fattede – 2. verdenskrig.

Den 9. april var det tåget. Min far mente nok, han kunne finde garnene, så vi stod ud på fjorden, Min far var ”havgal”, så det var en tvivlsom fornøjelse at være med. Den morgen var fjorden dog så stille, at jeg undgik at fange nettene med åren, og vi nåede i land uden større scener. Da vi tørnede kom en nabofisker for at se, hvad vi havde fanget og for at snakke, for det larmede så sært over tågen.

Jeg stod ved siden af og lyttede, men forstod ingenting. Pludselig kom min moder over dæmningen, og hun græd: ”De har afbrudt morgenandagten og sagt, at tyskerne har besat Danmark”.

For en gangs skyld fik båden lov til at ligge i strandkanten med bredsiden mod fjorden, mens vi alle skyndte os ind til radioen, som stadig var tændt og kom med den samme melding en gang til.

Faster Bodil var en klog kvinde. Da vi var henne efter mælk, drøftede vi børn det, vi havde hørt, med hende, og hun kunne berolige os med, at tyskerne kun blev i landet så længe, der var krig i Europa.

De voksne snakkede alvorligt. Vi drenge opfandt en ny leg. Vi tog en lang pæl, lagde den op ad min bedstefars stejle, så vi kunne følge de maskiner, vi glimtvis kunne se gennem tågen, med vores antiluftskyts. Ingen af de voksne sagde noget. Vi blev blot advaret mod at være lige under de maskiner, der de kommende dage fløj mod Norge.

Der gik mange rygter blandt de voksne, men der gik flere dage, før soldaterne kom. Min far kom hjem fra Lemvig og fortalte, at han havde set tyskerne på Heldumvej, men også at han havde vendt cyklen og var kørt en omvej for ikke at møde dem.

Senere blev det hverdagskost. Gjellerodde blev øvelsesplads for skarpskydning, Soldaterne øvede sig 3 dage, før de skulle til fronten. Det var meget spændende at gennemsøge skyttegravene for glemte ting. Det blev oftest kun tomme patronhylstre, men en gang imellem fandt vi maskingeværbælter, og da fjorden frøs til, fandt vi granater i isen.

Vi talte ikke med tyskerne, så dem knapt. Sådan ville forældrene have det. Men det gjorde alligevel indtryk på os, når vi så en strafskyldig soldat løbe uden om den marcherende kolonne hele vejen mod Lemvig, for det kunne ingen holde til gennem sand og ujævn vej. Det blev især makabert i krigens sidste år, da var det gamle mænd, der måtte gennem stroppeturen.

Tyskerne blev hverdag. De blev min hverdag. Vejene sydpå fra Gjellerodde blev lukkede, "Livets vej" blev spærret ved Anlægget, Der blev kun levnet en smal sti ud mod fjorden. Man kunne cykle på den, hvis man kunne glemme krigspigtråden på den ene side og et fald på en meter på den anden. Selv om man som jeg passerede stien to gange om dagen, var der ingen mulighed for at køre indenfor for pigtråden, selv ikke i isvintrene, hvor stien var som et spejl.

Landevejen, der forbandt Gjellerodde med verden mod syd, med købmand, smed, skole og kirke, samt med Lemvig blev endnu bedre afspærret. Man byggede bunkers med kanonstillinger på Stenshøj – og camouflerede dem som bøndergårde. Aldrig før har gårdene ligget så tæt i Tørring sogn.

Med kanonerne skulle man kunne bestryge Thyborøn kanal. Et par gange holdt tyskerne indskydningsøvelser. Så skulle alle nord for bunkerne forlade hus og hjem. Vi skulle åbne vinduerne af hensyn til lufttrykket, men det gjorde mine forældre aldrig af frygt for tyve, og ruderne holdt hver gang.

Hele området med bunkerne blev afspærret, og de der havde ærinde af vejen, skulle være forsynet med et ausweis. Det gjaldt egentlig kun voksne, men da jeg skulle gennem afspærringen tidlig om morgenen, blev jeg også udstyret med et.

De første par år kom jeg gnidningsløst gennem afspærringen, men da det blev Hitlerjugend, der stod vagt ved bommene, kunne man godt føle sig lidt dårligt tilpas. De holdt altid maskinpistolen, så den var rettet mod ens maveskind. Det var ingen fejltagelse, for når man flyttede sig, fulgte pistolen med. Den var skarpladt og afsikret – man havde opfattet det lille klik.

Man kan vænne sig til meget, og til sidst var der kun de grove tilfælde, man registrerede. De skød jo heller ingen!

Krigen prægede, selv om børnene knapt opfattede det, den almindelige hverdag i hjemmene på odden. Man blev endnu mere selvforsynende. Man fik gris. Høns og kaniner havde man i forvejen. Det var en glædens dag, når grisen kom og blev anbragt i udhuset, hvor den levede af alskens affald fra køkkenet og det korn, børnene kunne samle på gårdenes stubmarker.

Det var en sorgens dag, når ”Nas” – det hed de alle – skulle lade livet. Vi mente alle, selv far, at den ville have kunnet lære at tale, hvis bare den havde levet tre dage mere. Det fik den aldrig lov til. Med gru og spænding i hele kroppen flokkedes vi for at se legekammeraten gennem en lang sommer og et klart efterår lade livet for slagterens kniv. Alle nød med velbehag blodpølsen om aftenen og kødet siden hen.

Far ska lyngtørv på heden. Min søster og jeg vendte og stakkede dem, så de blev brændbare.

Vi fik lov at skære tørv i en af sognets moser. Der var ringe varme i dem og meget aske, men de var altid bedre og sikrere end molerstenen, der havde ligget et døgn i spildolie fra bedstefars motorbåd. Den brændte og varmede, men kun så kort i isvintrenes strengthed.

Tøj blev skarret og syet om mange gange og én gang til. Men jeg blev skånet for nødens mode. Jeg fik celluldstøj fra byen, for jeg var kommet med, jeg havde bestået prøven, Det forpligtede og krævede, at jeg var på højde med de andre i tøj og sko.

Første mellem. Vejet og fundet værdig. I første mellem græd jeg som aldrig før eller siden. Jeg fik en undskyldning af min gymnastiklærer, og blev senere fritaget for gymnastikken.

I første mellem fik jeg briller. Jeg havde vænnet mig til at stå oppe ved tavlen både til hverdag og under prøver, men nu foreslog min regnelærer, at synet blev undersøgt. Verden blev stor, og gulvet derhjemme fik knaster. Jeg så og så.

Jeg fik venner, og jeg lærte, at man kan jorde en fræk fyr med tungen, så han kryber, hvis det sker for åbent tæppe.

Jeg lærte, at byen kunne være fredelig alle døgnets timer.

Op gennem mellemskolen og realen lærte jeg, at lærerne var menneskelige væsener, man kunne opsøge, når livet gik en imod. De grå lærere var individualister, der var rørende, komiske, idealister, der gav mig lyst til at gå deres vej.

Jeg lærte at tale på lige for med tante Thyra og fandt gennem hende en guldgrube i den danske litteratur.

Nok mod min fars ønske valgte jeg at blive lærer. Der er som bekendt en slægts første trin på uddannelsens vej. Når det skulle være, kom jeg på Nr. Nisum Seminarium, det lå nær hjemmet. Om den tid vil jeg ikke fortælle, der er så mange andre, der har skrevet om seminariet.

Thøger Jensen, Skolebibliotekskonsulent, Voldgade 2, 7620 Lemvig. Født 1930 i Tørring.

Mit fødehjem »æ dette hus« - Oddens mindste hus, som oprindelig var opført til aftægtshus.

Thøger Jensen:

Digteren Thøger Larsen er grandonkel til Thøger Larsen Jensen,
Thøger Underbjerg Andersen er tipoldefar til Thøger Larsen Jensen,
og Thøger Underbjerg Andersen er bedstefar til digteren Thøger Larsen

Thøger Jensen fortæller til bånd:

8. Oktober 1999 Båndudskrift den 26. september 1999/ES – (*kursivskriften er spørgsmål fra Gjelleraard-holdet*) redigeret og rettet af Peter Nees.
Nej altså, vi er jo mest interesseret i Altså I er mest interesseret i den her Josef Nielsens far - .... *fra det blev bygget* Ja, det må jo være dengang- for der var jo en stormflod der, hvor de væltede det hele -, *Du fortæller sådan ca. derfra* Thøger Nu skal vi se *Du må også godt drage de andre gårde ind – hvis der har været andre gårde ??* Skal vi så – skal vi så – vi kan jo tage landskabet først? O så bagefter ind på gården. *Thøger, må vi ha` lov at ta` dig på bånd? Ja, jeg skal lige se – på de kort –* Ja, det er nok ikke de nyeste.. Nej, det er ikke det – de snyder – de viser ikke det, de skal. Vi skal til 1895 – da væltede det hele herude, jo – der blev Thyborøn kanal dannet – ogeh desværre har de flyttet dem – de sku` dælme ha` ladt dem blyw derud, så var vi fri for dem – nå – meneh – se i 1895 der brød Vesterhavet igennem og oversvømmede det hele. Huset her væltede, der lå et enkelt hus deroppe, der blev stående – så Thøger Larsens barndomshjem den væltede også – og altså huset væltede og de flyttede den op under bakken. Og eh men det værste, det var, synes jeg, at erhvervet blev fuldstændig forandret. Se da saltvandet kom ind, så tog alt ferskvandsfisk jo – de ku` ikke tåle saltvandet. Og der gik jo lang tid, før, eh jeg fik den her???? Og så byggede man – det kan man jo se her udenfor – den dæmning, der ligger her, den er jo ikke skabt for det godes skyld, den er skabt for undgå stormfloden, ikke? Og da den går hele vejen dør – og uden for hele det, der hedder Gjellerodde. D.v.s, og det andet, det hedder det jo ikke – det hedder Follup Odde – Gjellerodde er det helt derovre, det er helt ovre nordpå – altså det folk går og siger: Vi skal til Gjellerodde – det er løgn – de skal ud til Follup Odde – og Follup Odde, det er nemlig den der. Og eh så skal det –

Thøger Larsen var lisså fuld af løgn som visse andre. Og eh han digtede – han var jo født derhenne – det er ikke fordi jeg vil snakke om ham – det kan vi sige en anden gang – Men han fandt jo ud af, uha – amtets skov den lå herude, der ligger jo en kæmpehøj herude – herude ligger da ”Trolldhøjen” ude ved d.v.s. de forbandede viber, de har selvfølgelig ødelagt den - der lå nogle små sten – det er Trolldhøjen og lukkede søen – og det første hedenskab, og det andet det er katolicisme, vi har altid været tro.

Og så fandt han ud af – for det ham der skrev den dør – og så alle de volde, der lå huha – det var volde, de havde brugt, da de sloges med hinanden. Vrøvl – det er sgi ikke den måde de er lavet på. Det er strandvolde – I kan se de bliver lavet den dag i dag – de er blevet lavet ude i spidsen dør – dør er den sydvold – men de volde, dem skal vi nok komme tilbage til. Det gik der jo en vældig historie om. Og det ved jeg altså ikke – det står i alverdens ting – men jeg ved ikke, jeg tror ikke, at han selv troede på det, han syntes sikkert historien var god. Og så - og den ku` jo være lisså god, som den Jeppe Åkjær fortalte – man skal aldrig være beskeden, når man er sammen med så`n en som Jeppe Åkjær. Så eh skal vi lige til – seh, danskerne har altid – bønderne har været til at beklage sig så de har aldrig ku` få nok – den dag bønderne ikke klager, så er der noget galt – og derfor må man ku` leve trygt. Det står i det gamle testamente sån, men jeg har sgu et ku` finde det. Men eh det skal nok passe.

Se, der er noget ganske skægt herude – der er lige nogle striber derude over – det sku` nær høre til ????? – der ligger så`en nogle striber. Der er mange af dem, hver eneste gård i Tørring sogn havde sådan en stribe – den skulle de bruge til at skære lyngtoppe – men skete der jo det, så kom ham

GJELLERKONGEN – Josef Nielsens far, det var ham de kaldte ”Kongen af Gjeller” det ville han gerne være. Men han havde en hulens konkurrent i mi tipoldefar – for han var et!! Han var ”Kongen af Gjeller” Det var Thøger Larsens bedstefar. (det var Thøger Underbjerg Andersen) Ham har vi desværre ingen billede af og det er jeg ked af, men han syntes ikke rigtigt, han ville smide penge ud til det. Han brugte at sige – han talte gammel dansk – han sagde: du est! Og eh engang – han var en meget selvbevidst herre – dengang havde de landbrugskrise – det har de altid haft – og eh han sad hernede og var ingen, der kom ned og tilbød ham

noget – så blev han gal og sa`e: Hvorfor kom I ikke ned og tilbød mig – jamen du ville jo ikke ha` det – nej, men I kunne ha` spurgt!!

Nå, men det gjorde de så ikke – han boede derhenne, Da Thøger Larsens far kom – jeg vil nødig; men ham er vi nødt til at ta` med. Han kom som møllebygger ude fra Asp ved Linde, og da han kom gående langs med æ strand, og eh – så gik han ned under bakker og gik ind det første sted, der var, om han kunne få lov at bo der. Og han en pæn mand og æ datter hun syns jo – hun gik ind til faar og æ faar sa`e, at det var helt i orden. Så han flytted ind derovre. Det fik følger! Og han fik sin møll, for se han var møllebygger, og så byggede han en mølle derude, hvor der er et hul i dag. Og eh – så hed det sig, at han måtte ta` alle de ål, der gik i æ mølle. Der var mange! Så han var en holden mand, så når de snakkede om Thøgers fattige barndom, så er det noget forbandet vrøvl. Se de var meget velstående – de havde jorden – og ku` gi` de kartofler, de sku` ha`. Og ude i fjorden ku` de ta` de fisk, de sku` ha` og alle de ål, de sku` ha`. Og så – det var jo helt godt – og eh så skete der jo det – I må endelig huske på, at vi var jo et meget troende samfund – der er ingenting her på egnen, uden at der er religion bagved. Og æ valgmenighedsfolk de kom altså først – det har de glemt – de er lisså stædige, som de altid har været. Og de samlede sig herovre – for de ku jo ik` (som æ biskop sa`e) de ku` jo ik` kom over Vesterhavet – der var for bred (grinen) jamen altså sandheden var jo, at de kom østfra ikke?- og de stoppede herude. Og eh Thøger Larsens far – og hans kone – det var nok hende, der begyndt, de blev jo indremissionske – og de var dælens grimme til at spille kort dengang – og I ved jo godt, at de spillede jo ikke om penge, - det gjorde de jo ik` - men hver tændstik, der var jo en stud – det var et sgu – det rev jo hus og hjem fra dem.

Men så går Thøger Larsens far – så går han hen en dag og så gav han sig til at synge – hvordan hulen det kan være? For vi andre vi kan sgu ikke – men han ku` syng` så`en at de alle la`e æ kort. Thøger Larsen derimod havde ikke stemme i æ liv. Han var fanme så umusikalsk, at han ku` ikke engang høre, når de spillede ”Danmark nu blunder den lyse nat” – men det er ik` engang løgn. Nå – men så skete der det forfærdelige ve` et, at de kom i tanker om, at de sku` ha et missionshus – og hvad gjorde man så, ja så

byggede man da jen – så får man en kron´ her og en daler der – og 25 øre – og den fik de da – og den sku´ da indvi´s, så tog man sit pæn´ tøj på og så gør han jo det, som enhver bond´ gør – han går lige ud og ser om det hele er i orden – han kom ik´ ind igen – da konen kommer ud, så lå han død.

Så gir det strenge tider – for så står hun jo med 3 børn – og hun har dælme ej overskud – nej. Hun har Thøger, han var jo så´en klog dreng – han var så klog, og han var så pæn – så´en snøbel – så sku´ han jo gå i skol´ og det gjord´ han i Lemvig, og der kom han altså til skå for der mødt´ han jo Thyra! Nå og så min bedstefar – det var Mads Larsen – han sku´ jo osse ha´ noget – han fik et stk. jord og Mads Larsen, han var tømrer, men eh det ku´ man ik´ leve af – så byggede han sit hus – og det er det hus, Martha bor i – prøv og kig på det – det er æ mand, der har bygget det. Og det er ham selv, der har sat æ tømmer i – og tømmeret i det, det stammer dels fra møllen derude – det lå og lagred´ i hundred´ år – der skete ik´ noget med, at der gik worm i det.

Nå – og Bodil – pigebarnet – ja, hun fik jo gården. Det betalt´ hun møj for – for hun fik moren med, og hun sku´ pas´ det hele. Men den blev nu hendes, jeg tror nok, hun hellere ville ha´ haft noget andet. Så´en var det, Thøger han fik en uddannelse, Mads fik et hus og Bodil fik gården.

Og så er vi her ved Gjeller – hvad sker der her? Jow. Kongen af Gjeller – Josef Nielsens far – man sku´ ik´ sige, at han ikke var Kongen af Gjeller, for så blev han gal. Og han havde 2 børn Josef Nielsen og så havde han jen til – Josef han fik gården, og hans bror ja, han fik – ja, der bygged´ de selvfølgelig et hus til ham, – det er det hus, som de Thyborøn spejdere de ødelagde ad Pommern til – ikke? Det er hans. Det er det, der ligger her ved siden af (Gjellergård) – Og de har gjort noget, som de slet ikke har lov til – for de har taget vejretten her ud til – der er fanme ingen, der får mig til at køre nedenom. Man har lov til at gå forbi – vejretten – der er hævde på – de har prøvet i 25 år – de vil regere æ hele tid´ – De Thyborøn-boere.

Nå men, Josef han var så ked af det – han var gift med Edith, og det ved I godt. Hun var såmænd en sød pige, der kom fra Oddesund af – hun havde – de var 12 børn, Og Josef han stod og kiggede ud over fjorden og så sagde

han: Hvem der dog var med dér. Og til sidst så gad hun ikke høre på det, for et mandfolk, der hele tiden går og klager over, at han vil være et andet sted – ja for skidt. Så -og han kom ud at sejle og æ gård den blev overtaget af en Wolle, som jæ desværre ikke kan huske navnet på, for han var noget ældre end mig og han var der ikke så længe. Han overtog gården og han ku´ jo ikke få det til at gå. For hvordan pokker får man noget til at gro herude? Hver gang han plantede noget, så rev Gerda det jo op – det var hans ældste datter, hun sku´ jo hjælp´ - men for det andet, så ku´ det jo heller aldrig gro. Og så prøvede Wolle – men han ku´ jo ik´ - han pløjede og det gav jo ingenting. Så sa´e han at nu vil han dælme gå fra det. Så sa´e hans far – det får du ikke lov til. Og så kom han til Gjeller med en datter på lommen – konen var ikke med – ”men det gør ikke no´et” sa´e han – ”hun skal sku´ nok komme. Hun er kommet de andre gange.” Og nu gik han ret i æ slid – og hvad gjorde han. Ja, han fandt jo ud af, at det ku´ slet ikke betale sig. Så anskaffede han sig en hyrdehund – sådan én, hvor man kan gør så´en (Thøger viser ud med armen) – så gør en hvad man siger. Så tog han og spærrede af – satte hegn op langs med derhenne ved dæmningen – og så satte han sig ned. Og fårene de gik jo herude – og gjor´ gavn – for se, de holdt lyngen nede. Og når nu den var gal – så gjord´ han bare så´en – og så gik hunden ud og hentede fårene.

Så havde han nogen heste – han var vild med heste – han blev snydt hver eneste gang – han havde 2 islændinge – 1 sort hingst Hans hed den en tovlige sjæl – og så havde han én, der hed Lise, det var en gammel hoppe på nogen og tredve - men de ku´ jo godt gå og nulre med hinanden – og jæ har jo vær´t med til at sidde 4 mand på den – på Lise – men det vil hun sgu ikke finde sig i, for hun vil´ jo gå, så vi fløj av – og så købte han – så gjorde han en handel – mæ Karl Kjeldager – I kend´ æ Karl Kjeldager – er det Polles far – jah det var ham, der solgt en motorcykel, der ku´ ta´ Vesterbjerg i 3. Gear – men det viste sig at det var nedad!

Nå men eh de handlede – og han kom hjem med no´en heste – de var frygtelige. De var såen, hvis vi steg op – jamen det er sgu rigtigt – de ku´ hverken løb eller bak – engang imellem så ha´d han no´en af dem, de ku´

løb – men eh de fleste af dem kreperede nu – I kan nok find’ æ knogler et eller andet sted herude. Nå men det er hans fornyvels’. Og Amanda?? Hun sa’e – hun ku’ ik’ si’ noget – så blev han jo bare tovlig.

Men så sket’ der det, så kom krigen. Og den ka’ I tro, den var streng. Alt fjord’ tyskerne jo – de har altid vær’t rædde – de er lisså dumme i Thyborøn, Altså – ehe de sku’ ha’ en øveplads i skarpskydning, og så blev det Gjeller -de sku’ her ud 3 gange før de sku’ til østfronten – og så skød de med skarpt. Og så var der alle de patroner. Og hvis vi går en tur derud ad, så kan man finde dem ka’ I tro -de ligger der da endnu. Nå men Marie, hun kendt’ knaldeffekten – de ha’d no’en høns – og de la’e æg og dem solgte Marie for 25 kr. ja, det var sgu næsten li’ møj – 25 øre – og de tyske soldater, de var sgi da lig’ glade – hva’ sku’ de med de danske penge, når de sku’ østpå? Nå, dem fik Marie i stedet. Samtidig så m U eh – den tot’ uld de fik fra æ får, dem strikkede de, kartede, og det var sgi no’et godt tøj at få – det er da bedre end den haer – ogch vi andre vi var jo hellere ikke så kede af det, for vi gik langs med æ pigtråd – det var dengang, de ha’d pigtråd – det var satans – fårene de løb jo under pigtråden, det er klart – så hang æ tot i – så gik vi jo og pillede vi det af, så nar vi havde – det var de slet ikke så ke’ af, når vi kom hjem med så’en posefuld – og no’et sku’ han jo gi for, at hans dyr, de gik ud over vore kartofler. Nå men – de lå her og skød – det var sgu da spændende -men det var uhyggeligt. ikke det, at vi alle sammen var med til at bukke ho’det -vi havde en bokser, den fik min far lært til, at den altid angreb dem, der tog ve’ pigerne – den rev bowserne af mig engang, jæ tog min arm omkring en fremmed pige. Den var sådan, det havde han lært den – og den jog en tysk officer ad helvede til dengang – han turde sgu ikke at bli’ stående lig’ ved. Den djævel – men hva’ pokker. Det gjorde den – det var den nødt til – I gamle dage, der var det jo nok, når man sat’ en kost i æ dør – så var man ikke hjemme – det var klart, du satte jo ik’ æ kost i æ dør, når du ik’ var hjem’ da. Og det respektered’ man. Nu er man fan’me nødt til at låse. Men alligevel – det var ikke sikkert, at det var tyskerne i Lemvig – der var også no’en der gav tyskerne skyld når de ik’ ha’d skyld Nå, men når de var

færdig med at skyde her, så var der jo altid en idiot til soldat, der var kommen gal af sted. Det er en dårlig skolelærer – eller officer – der ikke kan finde en synder – og eh synderen han blev dømt til at løw udenom den marcherende kompagni herfra og til Lemvig – og det vil jeg garantere for, at det var strækmarch. I kan prøv´ a tænke Jer – nej – det gjorde de sgu heller ik´ - altså han ku´ marchere, det er da klart, det sku´ han – han kom aldrig til Lemvig – han var død inden. Men den måde kan man gi´ disciplin på! Og jeg synes, det var no´et forbandet svineri – og det synes jeg stadigvæk det er. Det er tortur – og eh derfor kan jeg stadigvæk – altså vi skal ikke si´ ”den kollektive skyld” sikke noget vrøvl – der er sgu ingen kollektiv skyld! Vi har nok i at klare vor egen Men tyskerne de vil ikke gerne snakke om det – de sølle pjok. Men de er det sgu stadigvæk.

E: Men der er vel efterhånden ikke så mange af dem tilbage???

Nej. Men de har deres måde – du kan se det nede i Lemvig – altså når æ Lemvig-unger ik´ går ned til og vader ud i æ vand, og så står de her børnehavepædagoger dér: ”Ikke ud i æ vand”. Men de holder sgu ikke op, førend de er blevet våde. Så kommer der jo en tysker og han gi´r bare et brøl henne fra æ dør – og ungen stivner – det er forskellen. Mine børn de har sgu aldrig lystret andre end der´ mor – Og så vores børn de sjasker da ud i æ vand – men tyskerne – det bare at høre det her – så vil en lille unge på 2 smække hælene sammen! Og det er altså forskellen – så der er altså forskel. Men derfor kan det da ik´ nyt´ noget, at vi går og siger til de unge mennesker, som der ikke engang var tænkt på af der´ forældre – at ”de har kollektiv skyld” sådan noget forbandet vrøvl! – de har bare aldrig hørt noget om det – det er så noget helt andet.

Nå – så kommer det. UHA – den STOORE DAG!! Nærmer sig – (Thøger taler med salvelse i stemmen) med alvor så´en – ja, ja, måske møj før – for se her – for herind over – ind over Thyborøn kanal og de havde jo så´en nogen store benzintanke under vingerne – og dem tavt de – og det fandens ved det – de gik altid i stykker – ellers ku´ man ha´ brugt dem til kano, så store var de. Så en dag, det var sgu så sjovt – så lå der et par tyskere derover

under Kabbel – der lå de jo godt – så kom der pludselig no' en englændere – de flygt' med det samme – de vidst' sgu da godt, de var der - men eh, de troede jo, de her ganske tyskere, at englænderne – de ville gå ind her ved Thyborøn kanal. Og derfor så byggede de bunkeren deroppe – for se æ bunkers, de var så en indrettete, at de ku' drop' der' projektiler ned i Thyborøn kanal. Så der lå sa'en – der har aldrig været så mange gårde, som der var dengang, for de var kamoufleret som gårde jo – og samtidig blev der bygget et hus derude – det var, ja ham der stod for byggeriet, han syn's der var for møj materiale, så bygged' han sit sommerhus herude ved Fuglesø – det står der jo endnu den dag i dag. Det er helt i orden, men eh så kom jo den stoore dag – vi blev befriet. Der var nogen, der havde travlt med at hejs' flaget – der var andre, der tøwt, de ku' godt vent' lidt – de vil se om det pas't.

Nå men eh det er jo en helt anden historie. Der blev en hulens masse frihedskæmpere – eh og så blev der jo egentlig osse en hel masse som blev erklæret for det modsatte – og dem samlet man jo i Lemvig – møj praktisk et godt sted – et udmærket sted nede i Missionshuset. Og så sku' man jo hold' vagt om – så man ku' se, at der var en grund til at ha' armbind på – det var gu de mærk' ligste ting, der ku' indtræf. Det er der ingen der siger. Der var mange, der kom i spjæld' som ik' trængt' te et – mens der var mange, som trængt' te et, så'en var det jo. Der er no'en af dem i Lemvig som hørt' til de rig' folk – de er sgu stadigvæk store.

Nå men eh den tid gik jo – og så fik man jo en genial ide'. Lemvig kom kom i – det var Sølvgård – overlærer – skoleinspektør ville han hedde i dag, hvis ikke han ville hedde skoledirektør. Det var sgu ik' for turismens skyld – det var han ligeglå med – det var heller ikke for den skønne naturs skyld, - den var han osse ligeglå med. Nej, det er dybt vand derude, man kunne sejle uden at grav ud – så ku' man smadre Thyborøn – og det ha'de de egentlig godt af – og så købt' man op - man gav 200 kr. for hver tønne land – og det synes bønderne jo var en vældig stor pris, de ha'd aldrig fåt så møj. Men Gjellergård her – han sku' jo osse ha' og så ku' de godt se, at hvis han skulle ha' 200 kr. for en tønne land – det jord han havde, det var sgu et ret møj – så ha'de de budt no'et mere – så købt' de bygningerne dem gav de

altså meget for, jah – han fik da så meget ud af det, at hans kone ku´ flyt´ til Ul´borg og køb hus – og da han blev gift, da han var kommen med en daler. Ja, ja, så sket´ der jo det pokkers ve´et – at der kom jo altid en i vejen – altid – der var en fordømt boghandler ned´ i Lemvig, han køwt en strimmel jord – I kan se det herude – og den vil´ han pokker godt nok ik´ sælg´ - min kone siger, at det er vist noget familien Lund, der er ved at overtage det – de har lagt jagt til – den går ud – det var jo ikke vigtigt – men vil´ sku´ ikke sælg´ - der æ altid nogen, der vil dril´. Han mored´ sig med det, han var sgu da ligeglad – han ha´d måske gi´en 250 kr. for det eller et eller andet i den retning. Når han ha´de sjov med at drille Lemvig Byråd, det kan jeg godt li´ ham for. Meneh – det blev jo ik´ så´en te, at man fik lawet det her – for det var jo det pokkers ved det – at Thyborøn Kanal den sku´ jo stadigvæk være åben – for det var en Nato-havn. Det er nato, Og det er osse derfor, at jernbanen derude den bli´r osse holdt. Nato – de skal sku´ ha´ sådan at de kan kom´ ind med de´ skiv – det er nemlig den eneste nødhavn, vi (3U) har her på kysten. Hvis de kommer sejlene herop ad og kommer ud ved Thyborøn Kanal, så går strømmen sådan 8 mil. – så suser du bare ind – du får ikke engang tid til at blive søsyg, men skal du ud af Thyborøn kanal, så skal du vente til strømmen den er vendt, ellers kan du godt komme til at synge lidt.

Så den skal bevares – sikkert i al evighed – i hvert fald sålænge vi er til – men det er jo heller ikke så længe. Nå samtidig med sker der noget andet.

Sjællænderne de er begyndt at lave giftstoffer – det har de altid gjort – noget forfærdeligt lort – og det afgør det, at det er så giftigt, at det vil de ikke have derovre på Sjælland – det er sgu forfarligt de laver bladan. Så byggede de Rønland – og så ved I godt, hvor miljøet er hen??? For der boede ude på Rønland herude 7 gårde – og der var en skole med 2 klasser i, fuldt belagt – hvorfor det – jow, for man sku´ jo hold´ æ varm´ dengang – (grinen). Nej, det var egentligt slet ikke det – se i gamle dage der havde man det jo så´en, at den eneste måde man kunne blive forsørget på det var at man havde så mange unger, at de kunne føde en ikke? I vore dage der kan vi godt klare os for mindre. Og det er en guds velsignelse, for se – der var jo nemlig stridens

punkt. Se, du kører i en rød bil, og jeg har en rød trøje på, det er ligesom????? Se, der går skel – vi driller Harboør-boere og Thyborøn-boere ik’? Det er bare fordi de ik’ ka’ tale fint (ironisk). Men eh se der går et andet skel langs med bakken her – der er noget, der hedder ”Underbjerg” – men det er under bjerget!! Og bjerget det er bakkerne – og så dem ovenfor – der er Finesgård, Lykkesgård og de har altid og Dalgård – og de troede de sku’ bestemme. For der er sådan at en herregård var det, som de alle sammen ville have og ingenting lav’ - for gjord’ de ik’ - huha – for det var en dårlig bund’ der sku’ lav’ no’et. Og han havde en 2-3 karle og de piger – og så gik han rundt så’en (Thøger viser med tommelfingrene i ”vestekanten” (han havde ingen vest på)) – og det var da skønt, når de kom herved, for mi bedstefar han havde da en hulens hold unger –

Thøger Jensen interview 29-09-99.

Og vi havde jo lidt god tid, når skulle samle ham op – Vi må’ sørge for, at han fik ordentligt med vand – men dem,.. og eh de sagde de gad ikke arbejde, de fik æ datter, han var fisker, det kendt’ de alt om – men der var et lille skiv – en kutter da – den var på 20 fod eller sådan noget, det kunne han leve med – så kun han – han havde ”hundekræft” det ha’de man jo dengang – bette folkens, de sku’ jo tjære hele tiden og det var kun i den sidste tid at det var farligt – og jeg naive sjæl, jeg var jo bette, så jeg blev sendt ned i æ dam – og så’en en forbandet knægt – og så sku’ jeg jo pensle, for jeg var jo den eneste, der ku’ nå ind . for jeg var jo den bette. Uhauhaha, hvor havde det været livsfarligt i daw – og jeg var jo ikke svår andet end et barn – jeg samled’ jo sammen – nå men eh – mi bedstefar, han var en ski’ dygtig sejler - han vandt alle de kapsejladser, han kom i nærheden af, han havde 3 både – sjægttere. Thøger Larsen han var en tøsedreng – det var han sgu, For når han sku’ ind og sejle hjem – så var han ski’ nervøs for, at min bedstefar, han havde så’en, at han sku’ slip æ sejl for uhaaa – når den krænged’ så’en over Den krænged’ måske engang imellem det gjord’ den sgu. – Eh – i vore daw jæ ka’ nu ej forstå – men det er osse lig’gyldigt – thi nu ser jeg forleden daw, at så der sku’ være en jagt?? Altså de må et lære noget – i gamle dage,

der drev de jo også jagt – med no´en ordentlig maskedonnere – Se, I ka´ se det første spor af dem derhenne, derhenne ved Møllegade – ved kanalen – der ligger en vold derhenne – det er en skydevold – det var fordi, man blev jo sateme eme så nationale – dengang æ tysker´ de banked´ os i 64 – vi si´r altid at vi vandt jo – vi har aldrig indrømmet, at vi har tabt – men vi tabt´ sgu – bank fik vi sgu. Menh så sku´ de jo alle sammen skyd´ - og de skød derind imod – derind mod Kabbel – den kan jo???? For man kui´ jo ikke – det gav jo et vældigt drøn – og Thøger han så – så´en en patron, den ku´ jo bli´ våd – så – hva´ gør man så – så sætter man den ved en kakkellovn for at tørre – ej? Så – HUH så´en no´et forbandet skid, sa´e han – og han var jo så ræd for, at han sku´ eksploderes – nåh- det var ikke en ski´ værd.

Men da var vi jo blevet bedre til det – førhen der revsede de jo os – således min far Kristian Nielsen, han var jo ravsliber, det har altid været – Han var det, han ku´ blyv – æ hus det ligger derhenne – den blev bygget, fordi at der var 2 æh bønder, der kom op å skændes, og mi faar han sku´ ha´ et styk – der var ikke mere end så´en et stk. tilbage – sår blev huset revet ned – så bygged´ de 2 huse – den, mi faar han fik og den ved siden af – ja, ja.

Er den der endnu?

Ja, ja – det er den, der heder Staldbø – derinde – det er den ogeh den kostet´ 2500 at bygge – af jord – han fik æ jord – det gav han 50 kr. for – han ærgred´ sig til sin´ dages end´ over at han ikke ha´d taget en stump mere, for han havde brug for parkeringspladsen – det er klart, han ku´ ha´ taget så møj som han ville for 50 kr. – Så kan I selv regne ud hva´ de har givet for så´en en stump derinde. Nåh – menh derude ved dender?? Der rejst´ man et tårn – så man ku´ kig´ over på den anden side, og så udstyred´ man folk med tyske rifler – og så skød man – men død og helvede – for såsnart de så et skiw, så sku´ de standse – for kuglerne de gik nemlig – de ku´ gå næsten til helt til Thy – så derfor stod der altid en oppe i tårnet – vi andre vi skiftedes til at kravle ned i køregraven – vi har en mere nede i Lemvig – han blev rimeligvis, som Karl døv – Men når man ligger ned i køregraven derhenne – så så´en no´en forbandede idioter, hvis de skød lige når man kravlede op – det lød

ubehageligt – men de gjor´ sku´ - hvis de ha´d ramt én så ha´d a nok ej så et, - men guds nåde og fredens, mine damer så var der lisså mange patronhylstre, som du fik – sgu ikke noget med st stikke patronhylstrene ligesom det man gør i dag – niks.. Og så skød de – både???? Og de var go´e til det – og spændende var et. Og vi havde den store fordel ud af det, vi knægte, at der var ingen af os, der kom til skade med en bøs´ - der var sgu ingen af os der kommer med en riffel og så smasker den ned i æ jord – vi ved sgu, at så går den sgu af.

Jamen, var det Hjemmeværnet dengang – eller hvem skød derude???

Nej. Hjemmeværnet – ja, det blev til Hjemmeværnet – nej, det var noget privat noget, det var nogen, der morede sig mæ et. Nogen af dem blev hjemmевærnsfolk – jæ sku´ os´ ha´ været hjemmевærnsfolk, men da jeg sku´ være det, så vil´ jeg sgu da æ – så jeg blev aldrig hjemmевærnsfolk. Det er en skam, for ellers ku´ man ha´ fået en masse bøsser – og en sabel. Nå men vi fik lært at omgås dem dér og derfor var der ingen, der kom til skade, for de ved hvordan en bøsse skal vende – og de går og lær vor børn – så – der har vi da heldigvis den glæde indenfor vor slægt, at der er der heller ingen, der er kommet til skade. Og så skyder vi ikke efter noget levend´s. Sidste gang jeg skød efter no´et levend´s det var i -52, så ramte jeg en havmåge i det ene øje og ud af det andet – siden har jeg aldrig skudt dem, for det ku´ jeg sku´ ik´ lav´ om – det ka´ godt vær´ der var no´en der grinte, da jeg sku´ til eksamen, men det død´ jæ sgu da ik´ af, Ja, ja jeg ku´ høre et skrald meneh sådan noget skal man ikke gentage, for det kan man ikke klare.

Meneh nye tider – nye tider – de køwt sommerhusgrunde og æ pris, den stiger ad helvede til – eller i hvert fald over det, den er værd. Men nu kan man da sige, hvad man vil. Min kone hun er lisså tovlige som dengang, men de ka´ sgu da ik´ betal´ sig – men hun er jo osse kjøvnhavner. Nej, fordi de er sat udmærket sammen, de sommerhus´ - i grupper æj? -Så ødelægger man da ikke det andet – at de er så idiotiske, at de flytter en haveegn og holder en villahav´ - hvis de vil betale for det. Men det er jo sjov, at der hvor de bygger, der byggede stenaldermanden jo os´ - hvis I ser de gamle kort over

Tørring – og over Ringkøbing – så ligger den næste boplads herude i vandet – og jeg kan 7-9-13 – gå ud og finde flinteøkser i dag – det er ikke nemt for flinteøkserne ligger et bestemt sted – de kommer ind hver dag. Mange af Jer vil gå forbi, fordi kvinder de vil hug´. Hvis I går hen og snakker til Martha Underbjerg, så kan hun vis Jer en kniv, den er hugget så fint – den er fundet herom´ – det er sgu da osse håndværk. Det var kun at han arbejdt i flint – han var go´ til at arbejde i flint – jeg har sagt, at jeg sku´ lån´ den af hende og hun sa´e: Ska´? – Jeg håber, at hun engang forærer mig den, Nå – det ka´ osse godt ske.

Og så det skærskilte - den næste boplads ligger derhenne – Den dér har vi ikke ret meget fra, fordi vi var så tumme-tummetosket at de opdagede ved, at der var en hjortetak - hård nok af æ haw. Så begyndte de at grave ind – og så fandt de den boplads – og der var både det ene og andet i – og eh der kom folk fra Nationalmuseet og så tog de det med ind, og da det skulle tilbage til Lemvig Kommune – så ha´d de delt det ud i forskellige samlinger – spredt ud af Nationalmuseet – Ellen har ikke fået ret møj af det tilbage – så næste gang vi finder noget – så!!!

Dernede – der kan vi også gå ned og finde noget – I vil da også godt finde rav, vil I ik´?

Jow, jow.

Jeg kan da også godt sige Jer, hvor der er rav, men I kan ik´ find´ det – men I vil gå og knæk´ tænderne på de gamle sten – der skal en bestemt belysning til, det er katme svær – det ligger i et ganske bestemt lag, sådan ved pindstumper og sådan noget – og du kan høre det. Vi skal ha´ en 2-3 dage med nordvestkuling, så´en det synger, så´en te´ æ Brandborg de blywer nødt til at kravl´ ind i læ. Så synger det langs med – så kan du høre, nu er der rav!

Åh, man sku´ da vær´ en dum og find det – men hvis du kan find´ det – det fortæller man da ikke damer, det er der da ingen sjov ved. Jeg har også sagt, jeg kan finde det. Nu eer jeg jo handicappet, kan I godt se, jeg bruger mest æ kæft – og jeg skal altid ha´ andre folk til at lave det, og jeg sku´´ hjælp til at brug´´ et reb – men svigersønnen han har ik´ ti´e i øjeblikket – men det

må han sgu selv om – så falder a ik´ over den smule rav. Men det skal nok bli´ liggende.

Se, min far var jo ravsliber – og det skete på den her mærkelige – altså jæ har – jeg ved ik´ om der er nogen, der ved det – der var engang én der hed Kruse – han døde for ½ års tid siden.

Hilmar?

Hilmar, ja, ja – han var ikke mer´ end nogle år yngre end mæ – nej – meneh han var sådan, at han sa´e: Du snyder mig. Ja, det gør a sgu, sa´e jeg. Jamen jeg ku´ - og det var han sikker på, for min far havde nemlig købt 2 fiskekasser fyldt med rav over å æ Rønland for 300 kr. – hvordan fanden han ha´d fåt de 300 kr. det ved jeg ik´ - mench Hilmar han var så rasende, for han havde regnet med, at han ku´ ha´ fået dem for 250. – Og så eh det var store trækasser, for se der skete nemlig det, at der døde græsset i fjorden – naturkatastrofe – det laver Vorherre nu engang imellem – uden at miljø – uden at mennesker skal hjælp´ ve´ et – det er sgu mærkeligt nok – æ bund, den vælter osse engang imellem – og fiskene de dør og det er ikke engang forurening – det er sgu hvad der sker, sådan hvert 5. år.

Så en dag, hvor det ha´d vær´t mægvejrr – så siger min mor – den gamle sad hjem´ og krøkkede – se, nu går Peter Wolle – og pludselig så ha´d han sgu et stykke rav – så kan du fan´me tro, at den gamle han ku´ få startet – han suste på æ cykel – og så sku´ Peter jo ik´ opdaw et – det er da klart, så var der da ingenting ve et. Suste herind – og derover – og så fandt han det og så kom han hjem med det - og det lå til parade i mange år, og den dag han startede op, så græd han. Men han sku´ brug´ pengene, Jamen altså mine damer og herrer – det var et styk´ på størrelse med sådan næsten som den kas´ - og hårdere og det var ikke slået – han lavede cigarspidser af det – men græd den dag, han skar det op, det kan jeg huske – det ku´ jeg sgu godt forstå, jeg synes, at det var en skam – der var ikke noget ode??

Men bjørnene??? De misundte ham jo ad Pommern til – og Hilmar han ku´ jo ikke andet – han sa´e jo, at min far han havde snydt – så sa´e snyd´ en fra Rønland – hvem fa´ en kan ik´ det? – og så kan man lisså godt – så jeg fik

ikke handlet med ham. Han ha´de et styk´ rav, jeg sku´ handle – og han sku´ ha´ en pib´ for et – piben fik han, men jeg fik sgu æ rav – og så bare sgi mæ et – a er sur på ham. Nå – meneh – der er jo sket det skægge nu, at han gik helt ved siden af dammen – han var så handicappet, så han ha´d en bil, det sgu han fanme aldrig ha´ kjøvt – ja, ja, ja, ja – han sku´ ha´ så´en – jæ har et elkøretøj der er idiotsikret, det kan a jo se, I griner a mæ – jeg vil sige, hvis den reparation jeg fik hvis de sku´ ta´ sig sammen til et – for der var en der kørt´ ned ad Sønderbjerg forleden dag og vælted´ mig – og så græd de et helt kvarter før ambulancen kom – og så troed´ de, det var mig – mig, jeg bandede! (grinen). Jamen det vidst´ de osse godt – men Lemvig er slet ikke så go´ til det der – der er for dårligt den vejer 80 kg – og når jeg er på, så vejer den noget mere – men jeg siger ikke – meneh min kone hun har ringet og hørt om de er ved at lav´ i stand -nå, så kan man kør´ herud – men der kan kun vær´ en tosk på den ad gangen – siger loven – Nåh ja men altså – den sku´ bar´ ha´ et hjul mere – den sku´ ha´ 4 hjul – men ved I hvad det koster? Det koster 8.000 mere – det er sgu en dyr hjul.

Er den mere sikker så?

Ja, den her, den tipper – nå men ski´ mæ et – hvis det var mig der sku´ uddele, så vil jeg os´ sige, at hvis Thøger han vil ha´ et hjul mere, måt´ han spyt´ i bøtten – ellers ku´ han sgu gå. Der er sgu da ingen grund – når man står i den situation er der jo ikke andre, der render til hjælp for den tosk dér – der står der og skaber sig – så jeg vil gør´ det samme.

Ved eh – ved I hvor dumme – I må godt sig´ det til ham, for jeg har fortalt ham det – at de sænkede slusen derhenne, sat låger på, for at ålene ik´ kom´ ud – men der var sgu heller ingen, der ku´ kom ind. Der var overhovedet ingen, der opdawed´ det – og hva – det var der jo ingen grund til at fortæl´ dem, for dem der ik´ gik ind de gik ud i æ fjord, og så ku´ vi anner jo ta´ dem. Meneh ok man må jo ik´ driv´ ulovlig fiskeri – men man har fundet ud af, at – jeg snakkede med ham forleden dag – ”så deee”.

Se samtidig så sket´ der jo det – at Gjeller Sø sku´ afvandes, fordi landbruget skulle bruge noget jord – Gjeller Sø kunne ikke afvandes – så blev der vildhuller – og æ???? de kom´ op

Hvad er vildhuller?

Det er se – vandet sprøjter op.

Var det grundvandet der kom op eller???

Jeg ved sgu´ ikke, hvor vandet kom fra – og altså henover – ikke derovre i vest – der udvanded´ de – idioter – hva´ ku´ de dyrk´ på en? Græs – det var meget dårligt – den stank – hvis de havde ladet den ligge – så ku´ de ha´ lejet den ud til fiskerne – til tyskerne – så ku´ de ha´ gi´ 50 kr. om æ dag eller i timen for at stå og svinge mæ en stang og ingenting fang´.

Men den dag, de er så kloge, at de lukker slusen op – og la´r den låge derovre – den dur ingenting til. Nej, den dag de la´r den komme ind igen – så bli´r der også rejer. Der var mange rejer. Du ved ikke, hvordan du fanger rejer, vel. Ja hvis du er doven, så kan du fang´ dem i lyngtotter – men hvis du vil ha´ lidt – hvis du så en lige kan bevæg´ dig – så skal du ha´ en glib – herude – og så skal du (Thøger viser, hvordan man skal gøre, når man skal fange rejer) – nej, du kommer sjaskende med den også -næh, der skal nemlig et bestemt håndslag til, så har vi dem. Hva´. Du skal huske at stod fremad – og så skal du huske én ting – du skal aldrig komme ind med for mange – så???

Jeg har fanget rejer i 52. for noet sku´ jeg lav´ i sommerferien – for ud til æ bønder det vil a ej – det havde jeg jo også prøvet det varsku´ da ik´ - det her det var sjovere, for jeg ku´ tjene 10 kr. i timen – det var fandeme mange penge å den tid – å den gamle han var ovre og se på det, men han ku´ ik´ tåle at kom´ i æ vand, bare.... men æ nabo, så si´er han troskyldigt – vi har altid taget godt mod folk – Thøger, det ku´ jo være, at der var nogen, som kom her forbi, så må man jo husk´ på at ta´ no´en volde??? Ja, ja, pas å – å han kigged´ og der var jo frit valg, inden han så sig nøj somhelst – han ha´d jo slet ik´ prøvet – men han kom jo udaf så går udenom æ vold og så over på den anden side, og han ta´r jo kursen, til sidst så svømmed han kun i græs – så snakked´ vi ik´ med hinanden og han gik hjem, men han hævned´ sig blodigt den tosk, for nogen tid da havde a været ude at fange ål nede ved æ Sønderland – a havde en helvedes masse ål – de glasål – så invitered´ a folk

til ålegilde ik? Men av for satan, ik´ - men der gik hul på posen, mens a cyklede hjemad, så ålene de lå og flød op ad asfalten – og så kom Hans Olsen, og hvad gjord´ han – han tog selvfølgelig de go´e stykker ål av – femten ål – det vil´ a sgu da os´ ha´ gjort.

(Masser af grinen rundt omkring),

Men det værst af et var, ar han ku´ da godt ha´ sagt det – men det gjord´ han ik´. Meneh så stod vi jo lige dér.

Det vil sige, at du er født herude – altså født og opvokset herude??

Jamen se. Jeg har jo den uheldige skæbne, at jeg er den første i – jeg har jo en slægt – og min tipoldefar har, det var den gamle, som – han ligger jo inde – han er jo så fin, at de har bygget vold omkring hans gravsten, ja, ja – jeg er den første, der er født i den familie efter Thøger Larsen – derfor hedder jeg det – jeg snød min fætter med 3 daw – uhaa det ku´ hans mor aldrig tilgiv mig – han var nødt til at hedde Mads – (smågrinen) ja det hed min bedstefar, Nåh, så´en er det – jow, jow - Opfostret af fru Thyra – jeg er født Paludan – det ku´ ha´ været Suusgårds, så ku´ vi fan´me ha hat en boghandel – de var lige ved det – han ha´de sgu sat den til salg – du kan tro, de ha´d sku´ købt den så – jah, jah

Hvor gik du så i skole?

Åh ja – det var jo så´en lidt – man gik op til Tørring Kirke – ja, hva´ fa´en – hva´ sku´ man ellers gør?

Skolebus??

Jaeh, så fik man jo en cykel, selvfølgelig – så sku´ man jo følges med sin søster – og den lede forbandede kælling, hun var ligesom kvinder er flest, ik´ ? Og vi sku´ køre halvvejs – og så stå af cyklen, - hun glemt´ fan´me hva´ halvvejs var – så måt´ en anden én jo gå og så ku´ man jo find´ ud af at hævn´ sig på en anden måde. Så kør man – seeh, jeg er ring´ gående – åh det er te jeg har aldrig ku´ gå – og de ku´ jeg jo heller ikke dengang – men så – hva´ ska´ man brug´ så´en et skravl te??

Var det efter 7 år herude, så?

Nej, vi gik ind efter 5. klasse – og så sku´ man jo til optagelsesprøve – men det var sgu strengt. så blev man delt i arbejdere og bønder. jah,

Hvor kom du hen?

Jeg vil ik´ prale! (Megen grinen)

Okay, så kan vi selv regne det ud.

Nej, du kan fan´me tro, det var strengt. Tørring var jo en landbrugsskole – man gik der kun 2 daw om sommer´ og 4 daw om æ vinter – for man var jo en orn´lig men´ske- fordi man skulle jo pas´ landbrrrruget!! Og der var æ by – så gik man jo dernede, og så var – så blev man jo så´en en slags plejebarn for Thyra du ved godt. Jow, jow så ha´d man jo – uha – så gik jeg i den skole – så ha´d den tvivlsomme fornøjelse at kom´ på Nissum Missionsseminarium!- Det kan I nok høre på mig?? Men så meddelte, men de troede – jeg havde sommerferie – de var sgu lisså tovlige bar på en anden måde – men det er ligemøj. Men sjov var et. Men jeg hørt jo til den sidste læreruddannelse, for se dengang jeg blev uddannet, da blev jeg uddannet til enelærer – vi sku´ ku´ det hele! – Det ka´ jeg sige, jeg var fritaget for sang og musik – og gymnastik – jeg har haft den glæde, for ellers ku´ mit skema ik´ gå op. Det var synd for æ børn!! (grinen).

Hvor gammel er du Thøger?

Jo, Jeg er fra 30.

Na na så kendt´ du jo os´ mi far, ik´ ?

Jow, men jeg har tavshedpligt. (grinen igen), Namen – det ska´ jeg nok ha´ gjort.

Svend Lauersen.

Jow, jow – jamen så må man håb´ du har fået no´en gode gener fra den anden side av. Jo – så tror a lig´ vi stopper. (lille kaffepause). Se over til Nørrebjerg – den hed If – nej, det er det sted, hvor Napoleon han led sit nederlag.

Waterloo.

Ja, netop – se der indenfor, det var Lemvig – alt deruden for det var skrammel. *Hvorfor var det skrammel?* - (smågrinen).

Jo, for altså Stationskvarteret, det var jo ik´ Lemvig – i dag – det ovenfor – og de kom jo ikke sammen.

De var ovenfor æ bjerg – så var jo omvendt end som herude?

Ja meneh . nu var – altså det første socialbyggeri, man lavede ude på

Fjordvænget – Uhauha – hva´ - i dag så er det mondænt at bo på Fjordvænget, hva´?

Ja, det er det helt sikkert – der kan man stå i kø hele sit liv for at få en lejlighed derude.

Ja, det er sgu mærkeligt – dengang det blev bygget, da var det skidt, den kom der – men der er skel alle steder – og vi skal ikke tro, vi er blevet ret meget klogere – hørte I for resten, dem der stod og delte de her små sedler ud til folk og deres børn de måt´ jo ikke bruge kyllinger, der var slagtet på muhamedansk vis. Det sa´e han – nu skal I høre – så´en no´et forbandet vrøvl – vi har da altid slagtet kyllinger på den måde. Nej aldrig en ski´ - og hva´ mæ en jæger, som ta´r sin kniv og jager den ind i æ hals af æ dyr.

Vi slagted´ da gris ned´ i vor bryggers, vi hørt´ da den skreg og at blodet det løb – og så ku´ vi få blodpølse.

Æ bønder – de har sgu altid vær't fattige – jow, for de ha'd sgu ikke råd til at køw andet tøj – dengang var der landbrugskrise. Der var ingen hjælp at få – så kom krigen – og den blev de jo rige af – men de savned' lige møj – men kan nok regne ud havde de mangel på Gjeller med 2 kr. i lommen og overtag' en gård herud' selvom den så var ring' - ved du for øvrigt, hvordan man kan regne ud, hvad pengene er værd? Du skal sætte prisen på en mursten – for det er den eneste værdienhed, du kan brug'. Alt andet det svinger. Det har jeg lært af en historielærer – så hvis du bliver spurgt, hvad pengene er værd – find prisen på en mursten.

Murstenen koster – ja, hvad koster en mursten i dag?

Ja, det kommer an på, hvad det er for en sten, en ganske almindelig maskinsten – en 3 – 4 kr. – men du kan osse få dem til 17 kr.

Ja, man kan nemlig så – jeg kan få – dem vi har hjemme – jeg ved ikke, hva' fa'en de koster.

Jamen de er dyre, hvis du skal ha' dem i dag.

Er de det?

Jah, de skal jo laves specielt.

Nej, det behøver man jo ikke – man ka' jo hent' dem.

Altså hvis man skal ha' lavet dem.

Der er jo mange gårde, der forfalder herude, man kan jo saml' dem op.

Nej, det tror jeg ikke.

Man gør det med glæde, så er de fri for at samle dem op selv.

Nej, de ved godt, at de er peng' værd. Jeg tror godt, at de har fundet ud af, at de er peng' værd nu.

Nej, jeg har et sted, hvor jeg kan få et læs dér – men jeg skal selv hent' dem.

Det kan godt bli' en lang tur så?

Nej, for han skal nok lav´ en eller anden rævestreg, så jeg kommer til at betale for møj for et.

Kender du historien bag det selvmord herude?

Det er der så mange, der har gjort – hvem af dem?

Ja, det var den første af dem – dem, der passede møllen her!

Altså selvmord – det gjord´ man altså ikke – nu må du endelig passe på – man faldt i lyngen. Altså tænker du på ham om´ i Dosgård?

Ja. – Nej ham her fra Gjeller – den første, som kom her som nybygger – helt tilbage!

Nej, ham kendt´ a ikke.

Nej, det gjorde du ikke, for det var helt tilbage i 1891!

Nej, ham har jeg ik´ hørt om.

Han tog sit liv i 1891!

Jamen, det var der så mange, der har gjort. Som Inga Hansen sa´e om ham, der ha´d hængt sig om i Doesgård, hun ku´ ik´ forstå, at han ku´ gør´et så´en udsigt, han ha´de (forlegen smågrinen).

Nej, det er da også rigtigt.

Nej, det er da - vore dage der ta´r man da piller – det er dumt – man bli´r kaldt til liv´ igen.

Ja, no´en gang´

Hæng dig i Randers reb – men det er der da mange, der har gjort rundt omkring.

Men nu er der jo det specielle omkring det her selvmord, så´en set mere lokalt

Nej, men eh han har nok ik' vær't så interessant, at der er fortalt historier om ham. For eh ham æ Doesgård fortalt' de historier om -han var jo en original af Guds nåde.

Men siger de ikke også, at ham Per Woller han var det?

Jow, han var også original – ikke? Det var jo fanme noget så sørgeligt – han døde jo af en naiv sygdom, som man i dag havde kureret ved hjælp af et par tabletter – han blev jo helt gul og så sad han – så til sidst han sad – han kom herhen til min far – min far han var jordgrisk ad helvede til – men det var jo ikke andet end sand – eh så kom han hen og sa'e: Du skal ha' lidt vand, om så faneme det er det sidste, der sker. Og så døde han. Havde det været i dag, han havde fået piller – han ha'd ik' engang sku' vær't på sygehus – man ha'd bare stukket et par tabletter til ham, så ha'd det sgu vær't – de er blevet bedre til det.

Ja lidt er de.

Jamen man kan da heller ikke ha' - liv er jo rak, jo.

Det er jo så'en lidt tilfældig udvælgelse engang imellem.

Jamen, det har Vorherre altid sørget for.

Ja men han bli'r da godt hjulpet nu om stunder af lægerne,

Ja, ja – der er jo noget, der hedder videnskab i dag – der er nogen der forveksler det med lidenskab – der var én forleden, der hævdede, at cigaretter var så farlige, at man sku' ha' udstedt recept på apoteket (smågrinen) – jeg gider ikke køw 20 pakker – nej, for jeg vil' jo prøv' at se, hvor mange jeg ku' nå at ryg', før jeg dør.

Men ryger du cigaretter – er det ikke kun pibe?

Altså cigaretter skal man ikke ryge – altså folk, deer ryger cigareter, det duer ikke – du skal ryge pibe, for i det øjeblik du skal fortælle en historie, så skal du lige tænke dig om, og så stopper du – og så tænder du – så får vi lige tænkt over, hva' fa'en skal du nu sige. Eller hvis du kommer i en diskussion

eller kommer op at skændes med nogen ovre i Byrådet, som jeg har været så tit – og som jeg skal igennem én af dagene – tror jeg nok – jeg skal være sammen med borgmesteren – så bli'r han nok tovlig. Så starter vi helt ind -?? Såsnart vi er færdig med ½ cigaret på én gang så ved han, at nu har han vundet – ik'? Det duer ikke.

Du sagde, de byggede diger derefter – findes der stadigvæk et digelaug herude, tror du?

Der findes noget, det er fuldstændig idiotisk – det er det her der hedder Grundejerforeningen.

Du mener ikke, der er digelaug i den forstand?

Nej, fordi der er jo det skægge ved det – som jeg synes er meget klogt- hende, jeg er gywt med er sjællænder, ellers så var der jo ikke noget sjovt ved det. – Det sku' jo vær' rig'ligt med en køwenhavner – ej? Se, det der det er Anders og Per -??? Man må ik' byg' der. Vel? Så har man jo en samme??

Men du siger, det her (dige) det er altså håndlavet – eller altså lavet af menneskehånd.

Ja, ja – det er da lavet med et spand heste og så'en.

Skal de vedligeholdes stadigvæk – eller?

Jah – hvad bli'r vedligeholdt – altså hvis du går over på den her side af Gjeller – den har de jo osse ødelagt, for hvad har de gjort? – De har jo plantet så mange træer, at der er ualmindeligt mange piger, der kommer galt af sted.

Stadigvæk – er det ikke gået af mode?

Ikke – og udsigten derudover fjorden – den har de fuldstændig spoleret – ikke? Og det værste det er, at de idioter – de planter sgu stadigvæk – og det vil sige at heden herude - den forsvinder – nu går det hele i græs. De sku' brænd' den af – de klapoddere -men det kan de ik' find' ud af.

Der er da blevet hede engang mere herude. Prøv da a gå ud og se – der står træer i lige rækker, tror du Vorherre planter træer i lige rækker?

Nej, det. (fortaber sig i småsnak om bordene).

Jamen altså Huha – hvis du går ud og se på det – ved du hvad så? De ha'd sgu ikke andet end så'en pump' - der er sgu sket det, at det???? Og så'en noget, står nogle få træer inde – samtidig med, så har de jo ødelagt hele udsigten derud til. Men det værst' det er, at for at hold' det herude. Så skal der slås lyng – hva' gør vi med storskrald? Gå derud og se, hvad der ligger af storskrald. – For det koster peng' at kom' af med – ik'? Og man skal faneme da ikke være videre – ja, selv her ude fra Thyborøn av ku' de da ik' find' ud af at betal' peng' for at komme af med det – men altså de smider det???

Nej, da ...

Vel – så finder de ud af at smid' det ude i skoven – eller herude.

Jamen, jeg tro ik', de er fra Thyborøn alle sammen.

Nej, men altså Lemvigerne gør det – altså Thyborøn-boerne kører ikke herud – men de holder det jo ikke vedlige.

Vi har jo æ hav å smid'et i.

Nå, jamen – vi fra Lemvig smider det i – vi smider det i den hul derhenne, hvor møllen stod – den er jo bundløs.

Er det bare sådan et lille bitte hul, der er derhenne?

Ja, du går langs med kanalen derop' og så er der et hul derhenne – Og der smed vores bekymrede forældre – de ha'd ik' fundet ud af at ku' vi ik' svøm' så ku' vi vel for fanden da flyd' - men altså det ha'd de ik' fundet ud af – de var jo altså så ræd' for, at især så'en som mi lillebror – han er jo tretten år yngre end mig, så'en forkælle hvalp – han er jo enebarn, ik'? Eh - at han sku' kom' galt af sted – så smed de jo skramlet derned i – ikke?

Det forsvandt jo så altså osse

Det gled jo ned – derfor er der – og det synes jeg er helt i orden – for det med det hul derned – det var faneme livsfarligt for et lille barn at komme i – det ka´ I tro.

Hvor stort er det? Bare sådan her (viser med hænderne)?

Nej, det er på størrelse med stuen her – der har stået en mølle – og så er der jo græs på siden, og det er jo fugtigt engang imellem – så kan du jo kom´ af sted ligesom én, der var på Fanøtur ovre fra Bredal? – han drak så møj vand, som han aldrig ha´d drukket før – for han sku´ kigge ned i milen op – og hva´ var et så – så var græsset vådt og han gled så´en ned – jeg ka´ ik´ forstå, han ku´ kom´ op – det sa´e jeg os´ til han forleden da – Han blev så mærk´lig – a sa´e du har faneme aldrig drukket så møj vand i dit liv. (grinen over hele linien). Jeg har ej trukket – jeg er ej trukket op, sa´e han – Hvem har fortalt det? Ja, det kan du jo vær´ lig´glad med, man skal ikke sige, hvem sine kilder er – Altså man glider i så´en no´et lort – ik´. Det er ligesom – du kan rend´ på bakkerne herhen´ så kan du jo køre – du kan jo køre sæv´kasser ned ad dem. Det er sgu noget, der ka´ gå lidt stærkt?

Din far, hvor kom han fra?

Han var fra Vandborg?? Af – jow, jow.

Hvordan er han så havnet herude?

Ja, kvinder er jo skyld i meget (grinen).

Jamen hvad – din mor havde hun tilknytning herude til så?

Min mor hun var jo en niece – hun var Mads Larsens ældste datter.

Nå, hva´d så med Martha. hvordan er hun så?

Hun er min mors søster – ja, ja – og de ha´d det udmærket, de ku´ aldrig forliges – det kan søskende jo ik´ - kvindfolk de vil jo altid ha´ ret – men de ha´d det sjovt – de skændes sagueme lig´ til den daw, min var død – og jeg tror os´ de har skændtes bagetter

*..det har de nok så. Han var der jo os' ik'? Ham den der stor' Underbjerg ikke?
Var det ham, der var gift med Betty?*

Nej, Ketty

Ketty

Nej, han hed Jens – han var skikkelig – han var osse original, ikke?

Jow, det tror jeg nok.

Ja, det er ham, der har fundet en huens masse – har var jo specialist i at finde oldsager – Martha hun har nogen derhenne, han var meget omhyggelig med at skriv', hvor han har fundet dm – de damer – der er en bog der hedder: Mit liv i Vestjylland – jeg har lånt – og det var et af de 10 kort, jeg sku' ha' haft med – jeg har 12 kort – som jeg har fået kopieret nede i – der viser, at folk har boet her hele tiden – de..

Så skal vi helt tilbage til stenalderen...

...ældre stenalder, yngre stenalder, dyssetid og hele vejen op – de boed' alle sammen her.

På det tidspunkt her omkring århundredskiftet – lad os bare sige, da du boede her – hvor mange huse var der – altså herved på det flade -??? Altså der var underbjerg.

Underbjerg – nej det heder ikke Underbjerg – uuuh er du rigtig klog?

Nå, det må du undskylde.

Er du tosset?

Ja, kan da godt være..

Nej, det hed da ik' Underbjerg, de har sjåln – jeg hedder Underbjerg – for underbjerg, det er Thøger Larsens barndomshjem – det er Underbjerg – og de andre, da den anden den blev så berømt – så stjal de sgu navnet.

Jamen – Thøger Larsens barndomshjem er det ikke...

Det er Underbjerg – og eh

Og det er den derinde i hjørnet?

Det er den, som er restaureret ad helvede til – det har ikke en sgi med Thøger Larsen at gøre.

Nej, men den var der jo –

..den var der

Og så var der Gjellergård?

Nej, så var der Mads Larsen – min bedstefars – så var det Per Larsens, det var den. Svend ha´de – den hvor de har lavet den store glasgavl i – den fik de for 32 kr. - fandens uheldigt – for de ha´d sagt, hvis de sku´ pas´ ham, indtilhan døde, så sku´ de ha´ gården – så død´ han faneme 3 dage før, de fik det ordnet – det var jo frygteligt – så var de jo de 323 kr. fattigere. Og så var et Underbjergs der, det er den Frank han har eksperimenteret med. Og så var der den røde hus – Nordstjernen – det er der, jeg er født. Det er derfor, jeg er så bette, der var ik´ plads – (grinen rundt omkring.).

Nå. Nordstjernen.

Ja, det er den rød´ hus, der ligger dér – det er den Sys Skjoldborg har.

Ja, ja , er du født dér på de 5 x 5 meter der??

Ja, ja, ja, ja, det var derfor, jeg blev født så tidligt, for ellers var der fanme ikke plads til mig – å – og så var der Niels Højland.

Er det Børge Højlands far?

Ja, det er Børge Højlands far – han havde no´ én køer og så var han fisker – han ha´d jo det her fiskeskur dernede med blik på ik´ - og så ha´d jo en båd, der hed Mågen – den ha´d han jo fået af – den fik han i bryllupsgave af sin kon´ - for han var jo nødt til at gift´ sig med Maren – for han skyldt´ hende mange peng´ (smågrinen) og så gav hun ham Mågen -en værre pram...

Hvor var hun fra?

Ja, hun – jeg vil ikke genere hend´ det vil jeg ikke – nåmen hun var sgu´ go´ - du så, det var kvindfolk der?? Når der sku´ røres garn ud – og hvem var det, der gjor´ det – det var da Maren – Niels Højland han ha´d da travlt med at kig´ hvordan det sku´ gøres. Man skal jo ik´ gøre selv det, man kan få andre til. det siger min kone – det skrev min kone på en seddel for 32 år siden – hun kan ik´ li´´ et, hvergang vi ska´ vask´´ op, så kommer den – (smågrinen) den hænger inde på min dør da.

Men det var så, hvad der var af huse dengang??

Nej, så var der Ejler Hansens far – den går fra Højland – altså det er den der – ja hva´ den er bygget om, den er kunstnerisk bygget – der lå – der er en kunstner, der har sat etage på – en Mæng har haft den engang – det skal man jo aldrig ha´ - det ku´ de jo ik´ enes om, vel?

Nå, det er så manne år siden, Niels Højland er død?

Niels Højland – han bygged jo – men han ha´d jo ik´ tid te et.

Nej,

Han blev jo 100 år eller deromkring.

Han ha´d jo alle de kvindfolk, han sku´ pas´ herud´ .

Hva´ si´r du – det trower a da et – det var dem der passed´ ham, da

Ja, - det ka´ da os´ sæjes – de kom da hver formiddag ivertfald.

Ja, det ku´ han da ik´ gør´ ved – det var så´en, at hans garn det var ved at fald´ sammen hver vinter... (smågrinen). Han ha´d en fandens døw å fået redet det ud da – men man kan da ikke gøre ved, at manden har charme, vel?

Nej, nej (smågrinen) – Jeg har en lille bog som Niels Underbjerg har skrevet, var det din mors bror?

Ja, men du skal ikke tro det, der står – a garanterer for, at det er løwn.

Trowr du det?

+A ved' et

Ved du et – a tows nu godt, det ka' pas' hva'' der står deri

Jamen det ka' et osse godt – for sandheden er jo den, at hvis det passer, så er et ej sjov.

Nej.

Han var da en fantastisk. han var jo – se eh der havde vi en tradition i vor familie ved juletid – når vi kom sammen – det gar vi hver jul – og så sad vi så – ka' du en historie? Nej – ka' du så ikke find' å en? Og det ku' man – så var det at jeg kom hjem engang og karl kom hjem med så'en meget fin dame – fra??? Hun ha'd ”Realeksamen” – hun var fandeme en sød pige – men hun kom jo ind – og så sad vi og fortalt' historier – så sa'e hun: Karl, jeg ka' ikke forstå hvad de siger, det skal du sgu være glå ved bette pig'. (grinen igen). Og så havde vi en anden tradition – så blev der sagt – citeret Terje Vigen. Min bedstefar han gord' det – så sad han i sin stol og så citerede han Terje Vigen: Der boede en underlig gråsprængt én ... og den dag mi bedstefar, han var død – så stod vi – hva' sku' vi gør' - vi var hjemme alle sammen til jul – og så gik bodil – og så sat' hun sig ned og så sa'e hun Terje Vigen – og vi græd alle sammen – vi gjorde – for Bodil og min bedstefar, de brændt' det bare. De fandt da – ja gu' ku' de da så – i den familie, hvem kan ik' lav' det – det ku' Niels Underbjerg da osse. Og så Niels Underbjerg. han var jo med alle de steder, hvor der vil' ske noget – ik'? Frihedskæmper og hva' fa'en var han.

Jamen hva' lawed han ellers, blev han ve mæ å vær' fisker alle hans daw?

Nej, han var fisker – ik' og da krigen var endt, så blev han med no'en af æ modstandsmænd ned' i Esbjerg, æ? Så var der faneme så mange stål?? Og det er skægt nok, og de kom jo – jeg tror ikke, jeg ka' løw fra dem – åh de ku' jo bare prøv' - nej, I ska' satme ik' rend og skyd' etter mig – De andre de fik jo????? Nej det var Arne Jensen – der var jo ingenting. Og så blev han jo engels soldat ikke? Og var med til at myrde dem nede i Indien – men det var han da, i krig da mellem Indien og Pakistan, den er da gammel – der blev han jo hyttet ned – ik' - og så var han i Grønland, og så kom Ketty

derop og det var koldt i Grønland, så fik de 3 – 4 børn, ik´? (smågrinen igen). Og han sejlede Vikinge – han sejlede oppe på Island og Mikkelsen var med. Og de lå ud for masten – og så stod de på isen og såh så de skibet gled ned – så ku´ de godt – der var en nordmand ved siden af, men ham vil´ de faneme ikke reddes av – så de holdt´ der kæft indtil – de gik over isen – indtil de kom så nær, at de ku´ signalere til et skiv de ku´ vær´ bekendt at bli´ reddet av. Og Mikkelsen han skældt´ ham jo hæder og ære fra han var sejlet op på glatis – altså æ – men så kommer han jo ind under en isflage og så letter den og så tipper den – og så - og det samme var der jo sket med Hans Hedtoft ikke – den var, den sku´ jo lav´ rekord – og så vendte den kurs lidt forkert og kørt´ op på og igennem den klare is den ku´ ikke ses på radaren? De fandt kun en redningsvest – og så lå de dér og skældt´ ud over, at den var bevæbnet – ja, gu var den da så, det var jo den kolde krig – Gu var den da bevæbnet – det var da noget forbandet pjat – ik´? Han la´ e i Grønland, ja så kom han til Esbjerg – og så sku´ han jo til de her søforklaringer. så var det han begyndt´ at skriv´ de her løgnehistorier, der ligger i en bog – men det fik han nu peng´ for – ik´?

Jamen den her bog den er altså ikke ret stor.

Jamen altså – det er da rigtig nok og den handler herfra – og der fortæller han om, hvordan han blev behandlet oppe ved æ bønder her.

Er det så her?

Nej – bette Mag´ den ligger herovre. Sommetider brændt´ den sammen – selvfølgelig, er det så´en, at du kommer tæt på sandheden – jah han var go´ til at bryg´ det sammen . men jeg har – jeg ku´ godt se, at nogen af historierne, de er drejet lidt.

Jamen, ellers var der vl ikke noget spændende ved det?

Nej, men det gør jo ikke noget, om det er sandt, bare det er interessant.

Ja, ja

Nå og hva' var et så? Jow, der var den dér ... altså oven for bakken, der lå Dalgård ik'? Nåmen skide vær' mæ – ha'd jeg nær sagt – hvad der lå ovenfor bakken – der var de andre

Jamen, det var dem, der vil' regere.

Nej, det var mest, hvad der lå her. Nå – så er vi kommet til Højlands og så til Ingvars – Han Lind dér har bygget ovenpå, han har fuldstændig spoleret den – så var det Mads Klosters – det er den røde derhenne, som Bent han bor i.

Nå.

Æhe derind er der bygget samtidig med min far han bygged' æ Sandbo. Den sku' jo være finere end Sandbo, Ja, ja, det ku' han???? Og dem – dem købte – dem solgt' han efter krigen til Kvistgård og Ydes Hotel, for han ha'd ingen peng'. Den sku' vær' dyr. Det var jeg da egentlig glad ved, for derved så fik min søster en go' veninde og hun ku' ikke hold' min søster ud i længden -det ku' jeg sku' heller ik' - men så var der??? – hun sku' jo afløses og jeg hænger på hende den daw i daw. (smågrinen). Så ligger det så'en – og hva' var der så mer' - så var der vel – den dér, hvor spejderne er – og så var der ik' mer'. Så var der selvfølgelig de der værnemagtshus' derude og så ved I godt, at så overtog Lemvig Kommune det her – og det er jo genialt – jeg har været med til at brænde noget af et – se altså nyt tag – men de brækked' laden ned – det ha'd man jo ikke gjort i dag – ogeh fårehuset, som I har derovre – er jo flyt – den sku' jo ik' lig' dér – den sku' jo lig' derovre – ogeh den har de jo lagt derover.

Indenfor diget???

Nej den lå herude – udenfor lige på kanten dér.

Udenfor diget?

Her ovenpå – du ka' sgu snak' mæ æ koon' Inga, og alt muligt nu – men så skal det jo vær' turister ik'? Så dem der, der fik det her lavet, det sku' jo flyttes – og så flyttede man det derover – i de rigtige mål, ikke – det skal de ha' - de rigtige mål – men altså af praktiske grunde, så ku' den ik' lig' der –

ogeh det vi sidder i lige her, det er jo æ kjøs? Der ha'd de jo en fir' heste – og i den der side, der ha'd de jo æ møj – ja, undskyld der sidder vi – men der var æ mog det lå ik'. Ogeh så var det.

Men hva' så da kommunen overtog det?

Joe, så overtog kommunen det og de betalt' jo en go' pris for æ bygninger, ik'? Såh fik fårehuset – så fik borgmesteren lagt gulv i – den brugt' han som sommerhus – og det var sgi da et udmærket sted – så var han fri for al den bande fra Lemvig á – han ha'de det jo meget godt.

Det var August Nielsen?

Ja, herude boede han.

Men på et eller andet tidspunkt må han jo så være blevet træt af det, for kommunen lejede det så ud til Magnus Holm.

Ja, ja – men der er jo ingenting, der kan vare ved, vel? Det er jo sjældent selv i de bedste ægteskaber knaser jo engang imellem. Meneh så kom Magnus Holm herud – gudfaderbevarmigvel – sikken en forkælle hvalp – ham måt' man jo ik' bank'.

Nej...

Og derfor han jo ødelagt – for hvis man ha'd gi'en ham de tæsk, han fortjent' så var han nok bleven en orn'lig men'sk – U det var han jo ik' De boed' - og eh.

Men det var også bare som sommerbolig?

Jamen, så'en sommer ku' sku' os vær' lang.

Ja, ja det ku' den før i daw, Men de blev jo osse træt af den på et tidspunkt – for jeg har snakket med Svend Råkjær – og han fik lov at fremleje den af Magnus Holm i en årrække

Jamen, du ved jo godt, at der er noget, der hedder Holmøre. Ik'? Ved du hvorfor, det hedder det?

Nej

Nå men det betyder ”Holms Penge” – han bygged’ faneme et sommerhus den første, den ligger helt ned ved kanalen, ik’? Ogeh så kaldt’ de den op efter ham – den hedder Holms penge. Og så ha’ de jo alletiders skæg – gudfaderbevarmigvel – de overgik hinanden i at hold’ fest derhenne – de er ik’ kun fordrukne i daw – de var det sgu osse dengang. (så kommer der en masse snak om Magnus Holm havde 2 sønner eller ej – og det munder ud i, at de ha’ d han ikke). Men Arne overtog jo æ Søndre??? Og bygged’ den så lang som bare fanden ik’?

Du er sikker på, at det ikke er ham æ skuespiller???

Nej, det er kaj Holm – det er den grimteste menneske, men han var god som skuespiller. Han begyndt’ at spille teater nede i Lemvig og så Thøger Larsens så sendt’ de ham på skol’ ik’?

Men det var dejligt at høre!

Så var der jow – så der var jo Anders Kloster – men det var jo på den anden side ved æ Ryle Torv – og så kom vi til??? og alt det der.

Det der med Klosters – det er så en helt anden historie – for er de her fra egnen – eller er det dem, der kommer fra Løgstør? Ved du det? Ved du, hvor de kommer fra?

Nej, men de har jo altid været religiøse – og kloster – det betyder jo, at de er kaldt op efter Vedersø Kloster – ikke? For Vedersø kloster ejede jo noget jord hernede ik’?

Men det er fordi, der er jo osse nogle Klosters i Løgstør, og det ved jeg altså, at de har familiemedlemmer i Klinkby.

Jamen, én af de Klosters i Løgstør – ja, nu er han vistnok død – han sku’ ha’ vær’t min onkel.

Nå – var det Kristian Kloster?

Nej, Kristian Kloster han boede ovenfor bakken.

Jamen, der var også en Kristian Kloster i Løgstør nemlig.

..det var der også i Hygum... Kristian det betyder bare – altså de blev jo kaldt op efter hinanden, så en noget skidt.

(jeg har ikke medtaget noget i ovennævnte der involverer nulevende personer/Ib Br)

-

Her ses Gjellerodde fra Lemvig – helt øverst i billedet mod nord:

Boelsmand og fisker Jens Højland skrev dagbog fra 1947 til 1992. - 33 stk. dagbøger, der er arkiveret på Lokalhistorisk Arkiv for Klinkby og omegn.

Eksempler - fra dagbøgerne:

17.01.1948:

6 mand på søen og stange ål på isen (Gjeller sø) Jens Højland fik 13 ål.

16.01.1948:

Snekastning om formiddagen – 9 mand, om eftermiddagen til møde i Øster Maagaard om oprydning af kanalen, tøvejr

06.04.1948:

Var ude og røgte garn, den første hummer blev fanget, den var på 5 pund og jeg såede gødning om eftermiddagen, smukt vejr hele dagen.

27.06.1950:

På fjorden at røgte tejner, der var 13 hummere og jeg var sejlende til Lemvig, fru Dalgaard og fru Larsen var med, om aftenen til selskab hos Svend Aage, N. Søgaard, Leif passer Margit, gamle tykke ko til tyr i Store Maagaard.

02.03.1951:

På fjorden efter fisk, der var 14 stk. rødspætter og skrubber. Med rutebilen til Lemvig, der var licitation over Gjeller Sø, vi fik fiskeriet for 200 kr., jagten kostede 300 kr., græs 50 kr. og rør 40 kr. Frøken Kirsten Lyng kom på Ferie.

Fredag 09.04.1954:

Der kom en ny gasflaske til. På fjorden efter net, der var 2 snese fisk og 3 svin (kvabso = stenbiderhun), Gertrud Lykkesgaard blev begravet. Der blev drukket kaffe i Missionshuset. Vi var til spisning omme Bloksgaard alle sammen under bakken så nær som Ingvard Hansen og frue. Møg kørte med os, Jensen og frue, Alfred og frue, Kristiane, Maren og mig, det kostede 5 pr. pr. person, vi kom hjem kl. 11. Margit havde Ellen omme ved sig. Jacobsen passede koen og malkede.

Lørdag den 17.09.1955:

Ved Søen (Gjeller Sø) , der var 200 pund ål, jeg faldt i kanalen. På fjorden at røgte, der var 70 stk. ål og nogle gule, Maren i Grøntoft til selskab, hun skulle vaske op, jeg var oppe ved Aggers til høstfest, der var dem fra Lykkesgaard P.L. frue og søn og mig.

Ud fra det, der er skrevet i dagbøgerne, kan jeg se, at befolkningen på Gjellerodde havde megen samkvem/besøg hos hinanden, de hjalp hinanden – nok især dem under bakken. De lånte også heste og redskaber fra gårdene over bakken til markarbejdet, og de hjalp hinanden med høst og tærskning af kornet. Det har nok i høj grad været naturalie økonomi - den ene tjeneste er den anden værd.

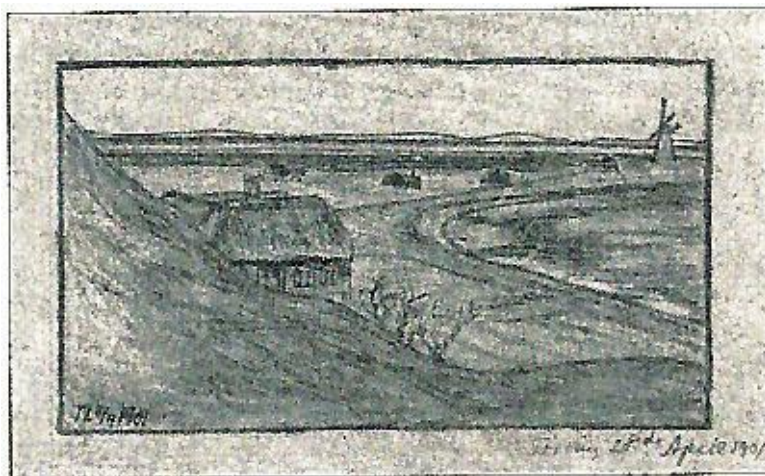
Peders Larsen, født den 05.09.1842 i Asp sogn. Han var tømrer og møllebygger. Han kom til Tørring for at bygge og passe den mølle, hvormed et oprettet selskab håbede, at kunne tørlægge søen på Gjellerodde. I Tørring giftede han sig med Kirsten Dalgaard Underbjerg Thøgersdatter. De overtog hendes fødehjem og blev forældre til bl.a. digteren Thøger Larsen

Den unge Thøger Larsen, født i 1875 i "Underbjerg" på Gjelleoddevej 54 som søn af møllebygger Peder Larsen og hustru Kirsten Thøgersdatter. Billedet er fra 1895-1900.

Thøger Larsens hjem i forgrunden, Gjellerøddevej 54, Underbjerg 1901. Parti fra Gjellerødde 1901 – tegning af Thøger Larsen. I forgrunden til venstre hans fødehjem. Længst ude den mølle som blev rejst 1874 med henblik på at tørlægge Gjeller Sø, hvilket aldrig lykkedes på grund af problemer med grundvandet. Møllen blev i 1902 solgt til nedbrydning.

De 3 søskende fra Underbjerg, Gjelleroddevej 54, børn af Peder Larsen, født i Asp i 1842 og Kirsten Thøgersdatter, født i 1838 i Tørring.

Fra venstre

Thøger Larsen, født i 1875, digter m.m.

Bodil Larsen, født i 1878, senere ejer af barndomshjemmet, ugift

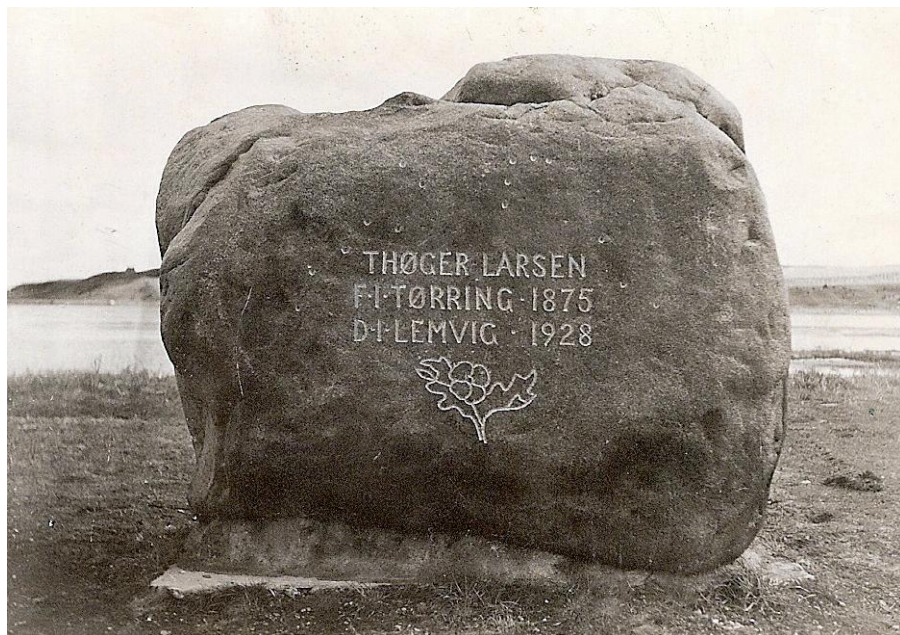
Mads Larsen, født i 1879, bosat i det udstykkede hus Sølyst

Thøger Larsens barndomshjem, Gjelleroddevej 54 i 1920. Hertil kom Thøger Larsens tipoldefar, da han omkring 1774 kom til Tørring som skoleholder.

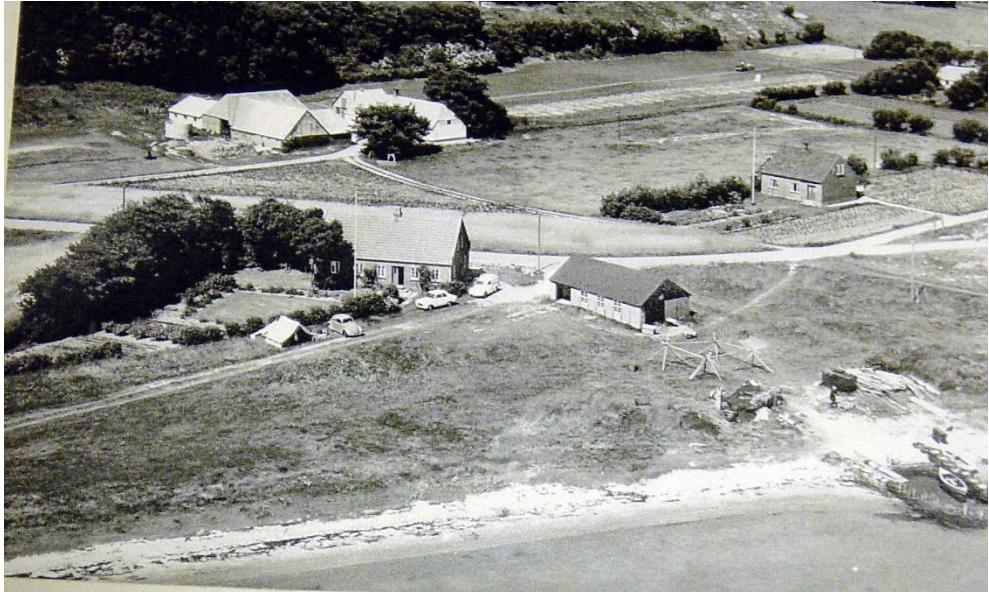
Mindesten over digteren Thøger Larsen, født Gjelleroddevej 54. Stenen var oprindelig placeret på Vinkelhage, inden den flyttedes til det nuværende sted på Gjellerodde.

Parti fra Gjellerodde. I forgrunden huset Sølyst, Hvor Mads Larsen boede.
Bagved gården Underbjerg på Gjelleroddevej 57. Til højre huset Sandholm
på Porsevej 2, hvor Peder Larsen Underbjerg boede.

Ca 1962:

Parti fra Gjellerodde ca 1950 før udstykningen til sommerhuse tog fart.

Forrest til højre huset Sandholm, hvor senere kiosken blev beliggende. Her boede Peder Larsen.

Lidt bagved i midten af billedet gården Underbjerg

Foran lidt til venstre ligger Thøger Larsens barndomshjem (under bjerget)

Parti fra Gjellerodde ca 1948

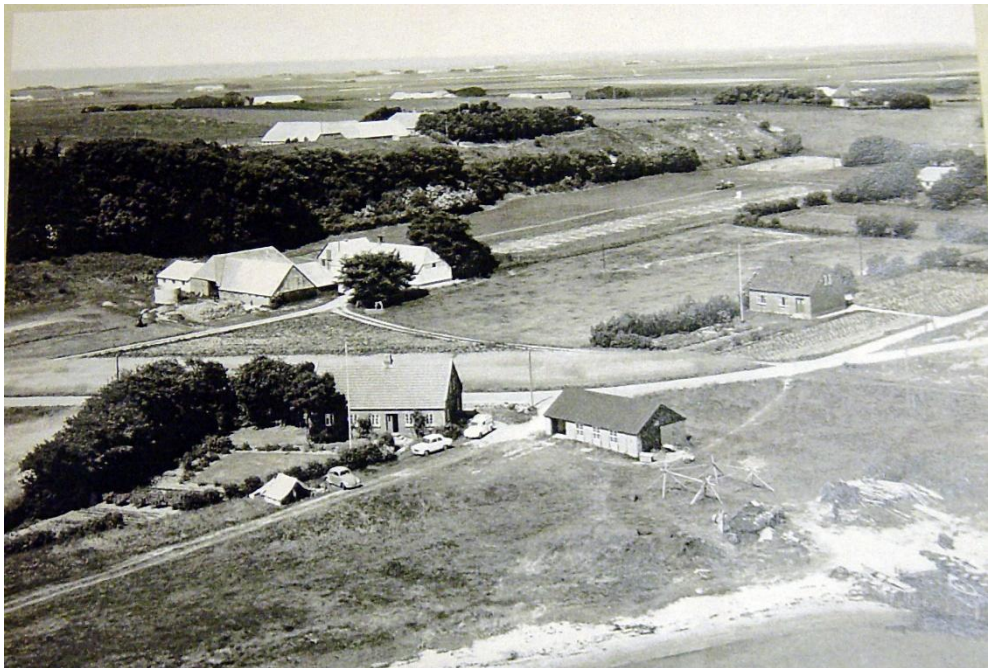
Forrest i midten Sølyst, hvor Mads Larsen boede.

Bagved gården Underbjerg – Gjelleroddevej 57.

Bag denne ses Lykkesgaard (over bakken)

Til højre for Underbjerg ses huset Sandholm, Porsevej 2

Bag dette – ejendommen, hvor Alfred Underbjerg boede, Porsevej 17

Gjellergaard:

Parti fra Gjellerodde fra 1978 med Kaj Henriksens kiosk i forgrunden. Han afhændede den i 1978 til Bent Noesgaard, som opførte murstensbygning med lejlighed, cafeteria og købmandsbutik

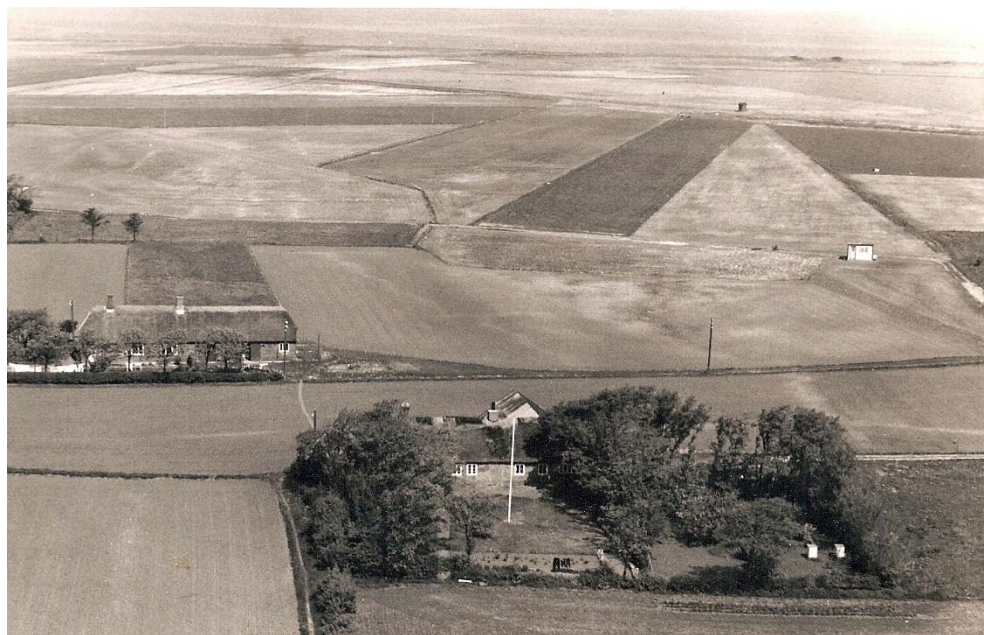
Parti fra Porsevej på Gjellerodde ca 1945-1950. Fra en tid, hvor der på Gjellerodde – under bjerget blot var en 5-6 bebyggelser.

I baggrunden ses en del af Gjeller Sø med Gjellerodde Nord bagved. Den hvide bygning er sat af købmand Wille Søgaard som fiskerhytte.

Forrest Porsevej 17, ejet af Alfred Underbjerg.

Bagved Finkesgaardhus på porsevej 25, hvor Jens Højland boede.

Beboerne var husmænd med jord til et par køer – men mest dog fjordfiskere.

Parti fra Gjellerodde med Thøger Larsens barndomshjem på Gjelleroddevej 54 – i forgrunden omkranset af træer.

Bagved anes gården Underbjerg på Gjelleroddevej 57, - til højre Sølyst på Gjelleroddevej 56 – bagved ses Sandholm på Porsevej 2..

Parti fra Gjellerodde med gården Underbjerg på Gjelleroddevej 57 i
forgrunden 1938-1945:

Til høre hust Sølyst på Gjelleroddevej 56 til venstre herfor huset sandholm
på Porsevej 2.

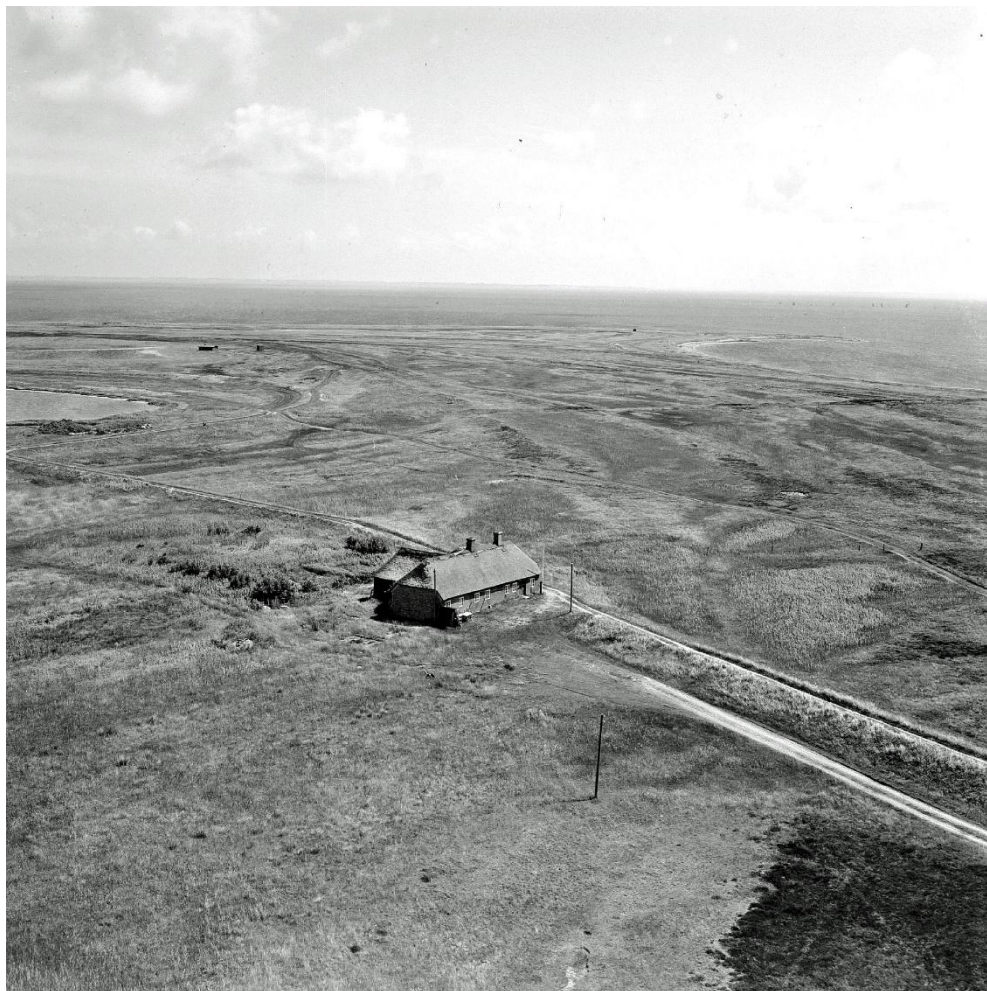
Hvert forår udsættes 200 får på Gjellerodde som led i en naturlig pleje af områdets fauna.

Parti fra Gjellerodde med fårehyrden på arbejde.

Gjellergaard – ensomt beliggende på det yderste Gjellerodde,
Gjelleroddevej 163.

Forrest Wille Søgaard ved sin fiskerhytte på Gjellerodde, Ærenspris 25, - år
1900 Øster Søgaard

Ved Wille Søgaards fiskerhytte på Gjellerodde, Ærensprisvej 25, Øster Søgaard i 1898.

Wille Søgaard til højre ved sin fiskerhytte "Kahytten" på Gjellerodde,
Ærensprisvej 25, Øster Søgaard, i 1905

Mads Larsen bøder garn i 1936 på Gjellerodde:

Mads Larsen bøder garn i 1936 på Gjellerodde.

Jens Højland og Viggo Kloster med dagens fangst på Gjellerodde:

1972 – Fiskerne på Gjellerodde studerer morgenens fangst:

1972 – Senior-fiskerne på Gjellerodde - fortabt for verden
Fra venstre: Viggo Kloster, med numsen til fotografen ses Jens
Højland, med sort kasket Mads Agger, Peder Larsen, Alfred
Underbjerg og Ingvar Hansen:

1945-1955 Fisker Jens Højland ved sin "fiskerihavn" på Gjellerodde:

1945-1948 – Marie og Peder Volder, Gjellergaard, betragter de tørrede torsk:

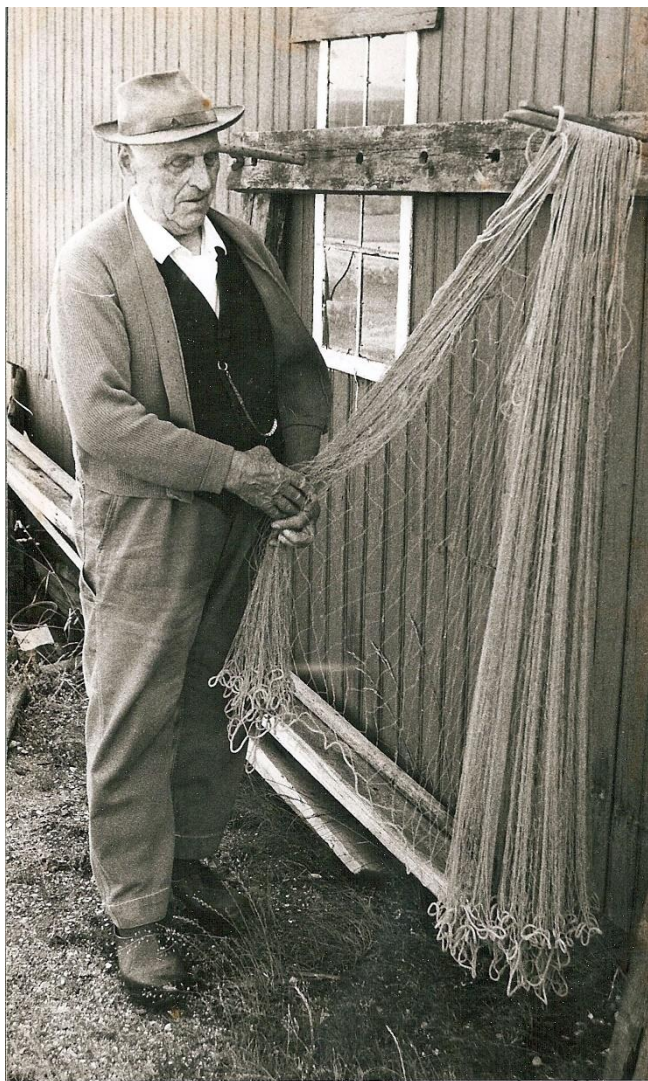

**1950-1965 – Hans Ingvard Julius Hansen ved at bøde garn på
Gjellerodde:**

1978-1982 - Jens Højland i færd med at ordne sine net ved fiskerhuset ved stranden på Gjellerodde:

1960-1968 - Jens Højland i sit es – i færd med at røgte ruserne i Gjeller Sø:

**1962-1966: Jens Højland på stranden på Gjellerodde ved sine
hyttefader:**

Fiskerhytte og redskaber ved Gjeller Sø, ca. 1938:

Fiskeredskaber ved Gjeller Sø, ca. 1950:

1958-1962: Fra venstre Jens Højland, Peder Larsen og Viggo Kloster:

Det fredede Gjellerodde er på 180 ha, - heraf er Gjeller Sø på 70 ha., ejes og forvaltes af Lemvig Kommune.

Jagten er lejet ud af ”Pumpelaget Gjellersø” til Peder Larsen Underbjerg med flere, som er i familie med Thøger Larsen. Der er lidt råvildt, ænder og fasaner.

Gjeller Sø er også lejet ud. Jeg har talt med en tidligere lejer af søen, - fangst var især skrubber, ål og stenbidere.

I 2010 kunne læse følgende: I en af Danmarks reneste brakvandssøer, Gjeller Sø, er der i sommer sket en voldsom algeopblomstring, og søens miljøtilstand er gået fra meget god til direkte dårlig.

Lemvig Kommune konstaterede, at forureningen med stor sandsynlighed skyldes, at Gjellerodde Pumpelag, som står for grundvandssænkning i en af sommerhusområde og de tilstødende landbrugsarealer, i forbindelse med pumpesvigt i vinteren 2009-2010, har pumpet næringsrigt grundvand ind i søen, i stedet for som normalt at pumpe det ud i Limfjorden. Det er der taget hånd om, så Gjeller Sø kan komme tilbage til dets oprindelige gode miljømæssige tilstand. Dybeste sted er 2 m..

Her i 2018 arbejder Lemvig Kommune på, at det skal være mere attraktivt - at bruge naturen på Gjellerodde, - samtidig skal der også passes bedre på naturen.

En af ideerne på Gjellerodde er en udtynding og genrejsning af skovområdet på den nordlige del af halvøen. Her er store dele af den nuværende bevoksning med sitkagran og bjergfyr ved at gå ud, og en del af skovområdet er blevet væltet i forbindelse med senere års storme.

Det kan være, at grundvandet stiger og drukner rodnettet. Det kan også være, at der er mere havvand, der kommer ind i området, eller at skoven har været dårligt plejet ifølge miljøarbejder Jens Hedevang fra Lemvig Kommune.

Han har i det seneste år været i gang med at udarbejde strategiplanen for Gjellerodde, og han har i første omgang hentet input til ideerne fra både grundejerforeninger i sommerhusområderne, men også fra jægere, der benytter sig af området.

En anden udfordring bliver at udforme området, så det kan benyttes året rundt. I dag står store dele af Gjellerodde under vand i vintermånederne. Det er en udvikling - ifølge lokale, der er sket over de seneste 10-15 år. Her i 2018 er der ca 700 sommerhuse i alt på Gjellerodde – både ovenfor og nedenfor ”Bjerget.”

Thøger Larsens mindesten og Gjellergaard til højre den 28.03.2018:

Den 19.05.2026
Ib Br.

Udsigten fra Gjellergaard mod Gjeller Sø i marts 2018:

Gjeller Sø – i baggrunden ses Gjellergaard og spejderhuset, den 28.03.2018:

